

z dnia 17 lutego 2015 r.

**UCHWAŁA NR
RADY MIASTA USTROŃ**

z dnia 2015 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Ustroń na lata 2015 – 2018

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9, art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U.z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.), w związku z art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1446) po uzyskaniu pozytywnej opinii Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Rada Miasta Ustroń uchwala :

§ 1.

Przyjąć Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Ustroń na lata 2015 – 2018, stanowiący załącznik do Uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Ustroń.

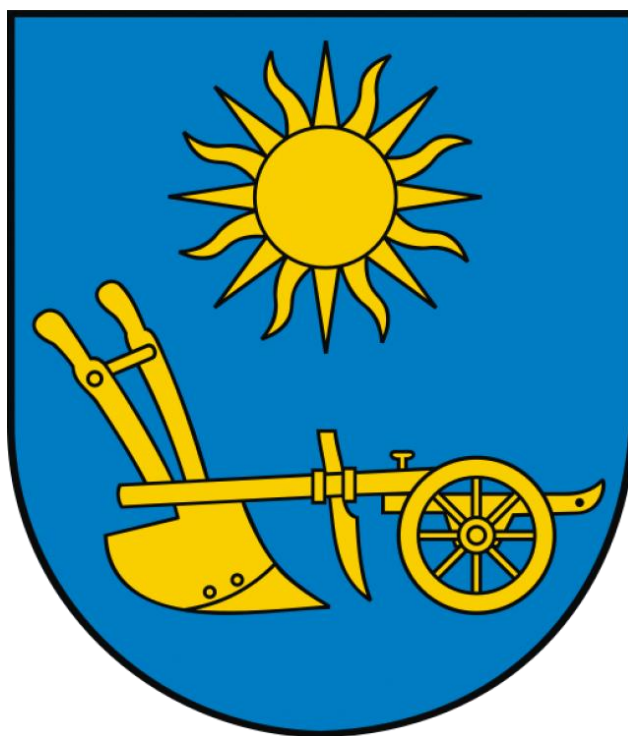
§ 3.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA USTROŃ na lata 2015 – 2018

Katarzyna Fronczek
Rafał Koj
czerwiec - lipiec 2014 r.

**RZECZPOSPOLITA POLSKA STWARZA WARUNKI UPOWSZECHNIANIA I
RÓWNEGO DOSTĘPU DO DÓBR KULTURY, BĘDĄCEJ ŹRÓDŁEM
TOŻSAMOŚCI NARODU POLSKIEGO, JEGO TRWANIA I ROZWOJU.**

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

1	Wstęp	5
2	Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	6
3	Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	7
3.1	Wybór przepisów	8
4	Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	26
4.1	Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad nimi- dokumenty o znaczeniu krajowym	26
4.1.1	Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 i Uzupełnienie Narodowej Strategii na lata 2004-2020	26
4.1.2	Narodowy Program Kultury Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego	26
4.1.3	Program Operacyjny Rozwój Inicjatyw Lokalnych	28
4.1.4	Program Operacyjny Promesa Ministra Kultury	28
4.1.5	Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami	29
4.1.6	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	35
4.1.7	Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015	36
4.2	Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	37
4.2.1	Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”	37
4.2.2	Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Śląskim	38
4.2.3	Strategia Rozwoju Kultury w Województwie Śląskim na lata 2006-2020	40
4.2.4	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego	42
4.2.5	Strategia Rozwoju Śląska Cieszyńskiego 2001 - 2016	44
4.2.6	Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami w Powiecie Cieszyńskim	47
5	Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	52
5.1	Dokumenty programowe gminy	52
5.1.1	Zintegrowana Strategia Rozwoju Miasta Ustroń 2005 - 2015	52
5.1.2	Strategia Rozwoju Miasta Ustroń do 2020 roku	53
5.1.3	Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Ustronia 2009 - 2015	53
5.1.4	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Ustroń	56
5.1.5	Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Ustroń	60

5.2	Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy	61
5.2.1	Zarys historii obszaru gminy	61
5.2.2	Krajobraz kulturowy	65
5.2.3	Obiekty zabytkowe nieruchome na terenie miasta	67
5.2.3.1	Obiekty znajdujące się w Gminnej Ewidencji Zabytków	67
5.2.4	Zabytki ruchome	82
5.2.5	Zabytki archeologiczne	83
5.2.6	Dziedzictwo niematerialne	84
5.3	Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	87
5.3.1	Zabytki objęte prawnymi formami ochrony – zestawienie	87
5.4	Zabytki w Gminnej Ewidencji Zabytków	89
5.5	Zabytki o największym znaczeniu dla miasta	90
6	Ocena stanu dziedzictwa kulturowego. Analiza szans i zagrożeń.	97
6.1	Ocena stanu dziedzictwa kulturowego.	97
6.2	Ocena działań gminnych władz samorządowych.	97
6.3	SWOT	98
6.4	Podsumowanie analizy SWOT	100
7	Założenia programowe	101
8	Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.	107
9	Zasady oceny realizacji programu	109
10	Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami	110

1. Wstęp.

Przedmiotem opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych Miasta Ustroń.

Program jest dokumentem administracyjnym opracowanym w celu określenia podejmowanych działań, koniecznych do sprawowania odpowiedniej opieki nad zabytkami, w zależności od uwarunkowań, na terenie Ustronia w okresie czterech lat od wejścia w życie.

Zaproponowane w Programie działania są nastawione na poprawę stanu substancji zabytkowej, jej rewaloryzację oraz promowanie i upowszechnianie krajobrazu i dziedzictwa kulturowego. Korzyściami płynącymi z zainicjowanych działań będą m.in. wzrost znaczenia lokalnych wartości, poczucie tożsamości i wspólnych korzeni oraz, harmonia między opieką nad zabytkami a innymi celami społeczno-gospodarczymi. Będzie to również podstawa współpracy między samorządem gminy a Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Program nie stanowi formy aktu prawa wiążącego.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

Podstawą prawną przygotowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żukowice jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). Artykuł 87 ust. 1 zobowiązuje wójta do sporządzenia wyżej wymienionego programu. Gminny Program Opieki nad Zabytkami ma na celu (art. 87 ust. 2), w głównej mierze:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przyjmuje Rada Miasta. Ogłaszany jest on w Wojewódzkim Dzienniku Urzędowym. Burmistrz zobowiązany jest co dwa lata przygotować sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami, które następnie przedstawia Radzie Miasta.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Wszelkie zabytki znajdujące się na terenie państwa Polskiego zostały na mocy Konstytucji RP objęte ochroną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela.

Ochrona zabytków, ich trwałe zachowanie, zagospodarowanie i utrzymanie ma na celu nie tylko utrwalenie samej „substancji zabytkowej” a również wpisanie jej i doznań płynących z obcowania z nią w codzienność. Zasoby kulturowe mają bowiem nie tylko wymiar poznawczy kształtujący poczucie estetyki, tożsamości kulturowej i świadomości historycznej ale także wymiar ekonomiczny- mogą stać się podstawą rozwoju przedsiębiorczości i turystyki. Jasne zasady przyświecające kontroli stanu zachowania i przeznaczenia zabytków dzięki którym najlepiej można wykorzystać wszelkie ich wartości określają tworzone od lat przepisy.

Aby efektywnie uwzględniać lokalne warunki społeczne i gospodarcze oraz aktualny stan zachowania zabytków ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. nr 162, poz. 1568) szczególną rolę w opiece nad zabytkami przeznaczyła zapisom strategii rozwoju gmin, planom zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (Art. 18). W związku z powyższym, niezależnie od ochrony będącej konsekwencją wpisu do rejestru zabytków, gmina decyduje poprzez odpowiednie zapisy o najkorzystniejszych, z punktu widzenia regionu, kierunkach opieki nad swym dziedzictwem mającym znaczenie lokalne i ponadlokalne.

3.1 Wybór przepisów

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 5.

Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Art. 6.

1. Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.
2. Rzeczpospolita Polska udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym.

Art. 86.

1. Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.)

Art. 3.

Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) **zabytek** - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- 2) **zabytek nieruchomy** - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;
- 3) **zabytek ruchomy** - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1;
- 4) **zabytek archeologiczny** - zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- 5) **instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami** - instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
- 6) **prace konserwatorskie** - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- 7) **prace restauratorskie** - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
- 8) **roboty budowlane** - roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- 9) **badania konserwatorskie** - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
- 10) **badania architektoniczne** - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- 11) **badania archeologiczne** - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
- 12) **historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny** - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- 13) **historyczny zespół budowlany** - powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- 14) **krajobraz kulturowy** - przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;

- 15) **otoczenie** - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Art. 4.

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art. 5.

Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Art. 6.

1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi,
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - c) dziełami architektury i budownictwa,
 - d) dziełami budownictwa obronnego,
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
 - f) cmentarzami,
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

- 2) zabytki ruchome będące, w szczególności:
 - a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
 - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
 - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2001 r. Nr 129, poz. 1440 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984),
 - f) instrumentami muzycznymi,
 - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
 - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
 - 3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
 - a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
 - b) cmentarzyskami,
 - c) kurhanami,
 - d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.
2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7.

Formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Art. 16.

1. Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej

Art. 17.

1. Na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:
 - 1) prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
 - 2) zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;

- 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
 - 4) składowania lub magazynowania odpadów.
2. W razie ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości na skutek ustanowienia zakazów i ograniczeń, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 131-134 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 i Nr 115, poz. 1229, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 233, poz. 1957 oraz z 2003 r. Nr 46, poz. 392 i Nr 80, poz. 717 i 721).

Art. 18.

1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:
 - 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
 - 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

Art. 19.

1. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:
 - 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
 - 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
 - 3) parków kulturowych.
2. W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.
3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20.

Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Art. 21.

Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Art. 22.

1. Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.
2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.
3. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.
4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków

Art. 89.

Organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- 2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków

**Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
(Dz.U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.)**

Art. 1.

2. W planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się zwłaszcza:
 - 4) wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;

Art. 9.

1. W celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwanego dalej „studium”.

Art. 10.

1. W studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z:
 - 4) stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
2. W studium określa się w szczególności:
 - 4) obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;

Art. 11.

- Wójt, burmistrz albo prezydent miasta, po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzania studium, kolejno:
- 6) występuje o uzgodnienie projektu studium z zarządem województwa w zakresie jego zgodności z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i z wojewodą w zakresie jego zgodności z ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1, oraz występuje o opinie dotyczące rozwiązań przyjętych w projekcie studium do:
 - c) właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków,

Art. 15.

1. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta sporządza projekt planu miejscowego, zawierający część tekstową i graficzną, zgodnie z zapisami studium oraz z przepisami odrębnymi, odnoszącymi się do obszaru objętego planem.
2. W planie miejscowym określa się obowiązkowo:
 - 3) zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego;
 - 4) zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;

Art. 17.

Wójt, burmistrz albo prezydent miasta po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu miejscowego kolejno:

6) występuje o:

b) uzgodnienie projektu planu z:

– właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu

Art. 39.

3. W planie zagospodarowania przestrzennego województwa uwzględnia się ustalenia strategii rozwoju województwa oraz określa się w szczególności:

2) system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, ochrony uzdrowisk oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;

Art. 47.

2. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju określa uwarunkowania, cele i kierunki zrównoważonego rozwoju kraju oraz działania niezbędne do jego osiągnięcia, a w szczególności:

2) wymagania z zakresu ochrony środowiska i zabytków, z uwzględnieniem obszarów podlegających ochronie;

Art. 51.

1. W sprawach ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego decyzje wydają w odniesieniu do:

- 1) inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym i wojewódzkim – wójt, burmistrz albo prezydent miasta w uzgodnieniu z marszałkiem województwa;
- 2) inwestycji celu publicznego o znaczeniu powiatowym i gminnym – wójt, burmistrz albo prezydent miasta;
- 3) inwestycji celu publicznego na terenach zamkniętych – wojewoda;

Art. 53.

4. Decyzje, o których mowa w art. 51 ust. 1, wydaje się po uzgodnieniu z:

2) wojewódzkim konserwatorem zabytków – w odniesieniu do obszarów i obiektów objętych formami ochrony zabytków, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z późn. zm.13)) oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków;

**Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity Dz.U. z 2006 r.
Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.),**

Art. 2.

2. Przepisy ustawy nie naruszają przepisów odrębnych, a w szczególności:
- 3) o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Art. 5.

1. Obiekt budowlany wraz ze związanymi z nim urządzeniami budowlanymi należy, biorąc pod uwagę przewidywany okres użytkowania, projektować i budować w sposób określony w przepisach, w tym techniczno-budowlanych, oraz zgodnie z zasadami wiedzy technicznej, zapewniając:
 - 7) ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską;

Art. 9.

1. W przypadkach szczególnie uzasadnionych dopuszcza się odstępstwo od przepisów techniczno-budowlanych, o których mowa w art. 7. Odstępstwo nie może powodować zagrożenia życia ludzi lub bezpieczeństwa mienia, a w stosunku do obiektów, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 4 – ograniczenia dostępności dla osób niepełnosprawnych oraz nie powinno powodować pogorszenia warunków zdrowotno-sanitarnych i użytkowych, a także stanu środowiska, po spełnieniu określonych warunków zamiennych.
2. Właściwy organ, po uzyskaniu upoważnienia ministra, który ustanowił przepisy techniczno-budowlane, w drodze postanowienia, udziela bądź odmawia zgody na odstępstwo.
3. Wniosek do ministra, o którym mowa w ust. 2, w sprawie upoważnienia do udzielenia zgody na odstępstwo właściwy organ składa przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę. Wniosek powinien zawierać:
 - 1) charakterystykę obiektu oraz, w miarę potrzeby, projekt zagospodarowania działki lub terenu, a jeżeli odstępstwo mogłoby mieć wpływ na środowisko lub nieruchomości sąsiednie – również projekty zagospodarowania tych nieruchomości, z uwzględnieniem istniejącej i projektowanej zabudowy;
 - 2) szczegółowe uzasadnienie konieczności wprowadzenia odstępstwa;
 - 3) propozycje rozwiązań zamiennych;
 - 4) pozytywną opinię wojewódzkiego konserwatora zabytków w odniesieniu do obiektów budowlanych wpisanych do rejestru zabytków oraz innych obiektów budowlanych usytuowanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską;

Art. 29.

2. Pozwolenia na budowę nie wymaga wykonywanie robót budowlanych polegających na:
 - 1) remoncie istniejących obiektów budowlanych i urządzeń budowlanych, z wyjątkiem obiektów wpisanych do rejestru zabytków;
 - 6) instalowaniu tablic i urządzeń reklamowych, z wyjątkiem usytuowanych na obiektach wpisanych do rejestru zabytków w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz z wyjątkiem reklam świetlnych i podświetlanych usytuowanych poza obszarem zabudowanym w rozumieniu przepisów o ruchu drogowym;
3. Pozwolenia na budowę wymagają przedsięwzięcia, które wymagają przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, oraz przedsięwzięcia wymagające przeprowadzenia oceny oddziaływania na obszar Natura 2000, zgodnie z art. 59 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Art. 30.

1. Zgłoszenia właściwemu organowi wymaga, z zastrzeżeniem art. 29 ust. 3:
 - 2) wykonywanie robót budowlanych, o których mowa w art. 29 ust. 2 pkt 1, 4–6 oraz 9–13;
 - 3) budowa ogrodzeń od strony dróg, ulic, placów, torów kolejowych i innych miejsc publicznych oraz ogrodzeń o wysokości powyżej 2,20 m i wykonywanie robót budowlanych polegających na instalowaniu:
 - a) krat na budynkach mieszkalnych wielorodzinnych, użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego oraz obiektach wpisanych do rejestru zabytków,
5. Zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, należy dokonać przed terminem zamierzonego rozpoczęcia robót budowlanych. Do wykonywania robót budowlanych można przystąpić, jeżeli w terminie 30 dni od dnia doręczenia zgłoszenia właściwy organ nie wniesie, w drodze decyzji, sprzeciwu i nie później niż po upływie 2 lat od określonego w zgłoszeniu terminu ich rozpoczęcia.
7. Właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, o której mowa w ust. 5, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, jeżeli ich realizacja może naruszać ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować:
 - 2) pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków;

Art. 31.

1. Pozwolenia nie wymaga rozbiórka:
 - 1) budynków i budowli – niewpisanych do rejestru zabytków oraz nieobjętych ochroną konserwatorską – o wysokości poniżej 8 m, jeżeli ich odległość od granicy działki jest nie mniejsza niż połowa wysokości;
 - 2) obiektów i urządzeń budowlanych, na budowę których nie jest wymagane pozwolenie na budowę, jeżeli nie podlegają ochronie jako zabytki.
2. Rozbiórka obiektów budowlanych, o których mowa w ust. 1 pkt 1, wymaga uprzedniego zgłoszenia właściwemu organowi, w którym należy określić rodzaj, zakres i sposób wykonywania tych robót. Przepis art. 30 ust. 5 stosuje się odpowiednio.

Art. 39.

1. Prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków wymaga, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, uzyskania pozwolenia na prowadzenie tych robót, wydanego przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.
2. Pozwolenie na rozbiórkę obiektu budowlanego wpisanego do rejestru zabytków może być wydane po uzyskaniu decyzji Generalnego Konserwatora Zabytków działającego w imieniu ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o skreśleniu tego obiektu z rejestru zabytków.
3. W stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.
4. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w sprawie wniosku o pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektów budowlanych, o których mowa w ust. 3, w terminie 30 dni od dnia jego doręczenia. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się jako brak zastrzeżeń do przedstawionych we wniosku rozwiązań projektowych.

Art. 67.

1. Jeżeli nieużytkowany lub niewykończony obiekt budowlany nie nadaje się do remontu, odbudowy lub wykończenia, właściwy organ wydaje decyzję nakazującą właścicielowi lub zarządcy rozbiórkę tego obiektu i uporządkowanie terenu oraz określającą terminy przystąpienia do tych robót i ich zakończenia.
2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do obiektów budowlanych wpisanych do rejestru zabytków.
3. W stosunku do obiektów budowlanych niewpisanych do rejestru zabytków, a objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, decyzję, o której mowa w ust. 1, właściwy organ wydaje po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.
4. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w terminie 30 dni. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się za uzgodnienie.

Art. 71.

2. Zmiana sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części wymaga zgłoszenia właściwemu organowi. W zgłoszeniu należy określić dotychczasowy i zamierzony sposób użytkowania obiektu budowlanego lub jego części (...).
3. W razie konieczności uzupełnienia zgłoszenia właściwy organ nakłada na zgłaszającego, w drodze postanowienia, obowiązek uzupełnienia, w określonym terminie, brakujących dokumentów, a w przypadku ich nieuzupełnienia, wnosi sprzeciw w drodze decyzji.
4. Zgłoszenia, o którym mowa w ust. 2, należy dokonać przed dokonaniem zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części. Zmiana sposobu użytkowania może nastąpić, jeżeli w terminie 30 dni, od dnia doręczenia zgłoszenia, właściwy organ, nie wniesie sprzeciwu w drodze decyzji i nie później niż po upływie 2 lat od doręczenia zgłoszenia.
5. Właściwy organ wnosi sprzeciw, jeżeli zamierzona zmiana sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części:
 - 3) może spowodować niedopuszczalne:
 - b) pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków,

**Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity
Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150),**

Art. 96.

Sejmik województwa może, w drodze uchwały, w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na środowisko lub na zabytki określić dla terenu województwa bądź jego części rodzaje lub jakość paliw dopuszczonych do stosowania, a także sposób realizacji i kontroli tego obowiązku.

Art. 101.

Ochrona powierzchni ziemi polega na:

- 1) zapewnieniu jak najlepszej jej jakości, w szczególności przez:
 - g) zachowanie wartości kulturowych, z uwzględnieniem zabytków archeologicznych;

Art. 238.

Przegląd ekologiczny instalacji, która jest kwalifikowana jako przedsięwzięcie mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, powinien zawierać:

- 1) opis obejmujący:
 - e) istniejące w sąsiedztwie lub bezpośrednim zasięgu oddziaływania instalacji zabytki chronione na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,

Art. 400a.

1. Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej obejmuje:
 - 26) działania związane z utrzymaniem i zachowaniem parków oraz ogrodów, będących przedmiotem ochrony na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
2. Minister właściwy do spraw środowiska może określić, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki udzielania pomocy publicznej na cele z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków pozostających w dyspozycji Narodowego Funduszu oraz wojewódzkich funduszy, uwzględniając konieczność zapewnienia przejrzystości udzielania tej pomocy oraz zapewnienia zgodności udzielanej pomocy z warunkami jej dopuszczalności.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92, poz. 880),

Art. 5.

Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 21) tereny zieleni – tereny wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, znajdujące się w granicach wsi o zwartej zabudowie lub miast, pełniące funkcje estetyczne, rekreacyjne, zdrowotne lub osłonowe, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe oraz cmentarze, a także zieleń towarzyszącą ulicom, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom oraz obiektom kolejowym i przemysłowym;

Art. 81.

Teren położony poza obrębem miast i wsi o zwartej zabudowie, pokryty drzewostanem i nieobjęty ochroną na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z późn. zm.), rada gminy może uznać za park gminny, jeżeli stanowi własność gminy, a jeżeli stanowi własność innego podmiotu – za zgodą właściciela.

Art. 83.

1. Usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości może nastąpić, z zastrzeżeniem ust. 2 i 2a, po uzyskaniu zezwolenia wydanego przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta na wniosek:
 - 1) posiadacza nieruchomości – za zgodą właściciela tej nieruchomości;
 - 2) właściciela urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 Kodeksu cywilnego – jeżeli drzewa lub krzewy zagrażają funkcjonowaniu tych urządzeń.
- 1a. Zgoda właściciela nieruchomości, o której mowa w ust. 1 pkt 1, nie jest wymagana w przypadku wniosku złożonego przez użytkownika wieczystego nieruchomości.
2. Zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków wydaje wojewódzki konserwator zabytków.
3. Wydanie zezwolenia, o którym mowa w ust. 1 i 2, może być uzależnione od przesadzenia drzew lub krzewów w miejsce wskazane przez wydającego zezwolenie albo zastąpienia ich innymi drzewami lub krzewami, w liczbie nie mniejszej niż liczba usuwanych drzew lub krzewów.

Art. 85.

1. Opłatę za usunięcie drzew ustala się na podstawie stawki zależnej od obwodu pnia oraz rodzaju i gatunku drzewa.
4. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia:
 - 1) stawki dla poszczególnych rodzajów i gatunków drzew,
 - 2) współczynniki różnicujące stawki w zależności od obwodu pnia – kierując się zróżnicowanymi kosztami produkcji poszczególnych rodzajów i gatunków drzew oraz wielkościami przyrostu obwodu pni drzew.
5. Stawkę za usunięcie jednego metra kwadratowego powierzchni pokrytej krzewami ustala się w wysokości 200 zł
6. Opłaty za usunięcie drzew lub krzewów z terenu uzdrowisk, obszaru ochrony uzdrowiskowej, terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz terenów zieleni są o 100% wyższe od opłat ustalonych na podstawie stawek, o których mowa w ust. 4 pkt 1 i ust. 5.

Art. 86.

1. Nie pobiera się opłat za usunięcie drzew:
 - 3) jeżeli usunięcie jest związane z odnową i pielęgnacją drzew rosnących na terenie nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków;

**Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity
Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 z późn. zm.),**

Art. 6.

Celami publicznymi w rozumieniu ustawy są:

- 5) opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;

Art. 13.

4. Sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Art. 29.

2. Jeżeli przedmiotem umowy o oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste jest nieruchomość wpisana do rejestru zabytków, przy określaniu sposobu korzystania z tej nieruchomości można nałożyć, w razie potrzeby, na nabywcę obowiązek odbudowy lub remontu położonych na niej zabytkowych obiektów budowlanych, w terminie określonym w umowie.

Art. 45.

- 2a. W przypadku nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, w decyzji o ustanowieniu trwałego zarządu można nałożyć, w miarę potrzeby, na jednostkę organizacyjną obowiązek odbudowy lub remontu położonych na tej nieruchomości zabytkowych obiektów budowlanych, w terminie określonym w decyzji.

Art. 67.

1. Cenę nieruchomości ustala się na podstawie jej wartości.

Art. 68.

3. Ustaloną, zgodnie z art. 67, cenę nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków obniża się o 50 %. Właściwy organ może, za zgodą odpowiednio wojewody albo rady lub sejmiku, podwyższyć lub obniżyć tę bonifikatę.

Art. 72.

1. Opłaty z tytułu użytkowania wieczystego ustala się według stawki procentowej od ceny nieruchomości gruntowej określonej zgodnie z art. 67.
2. Stawka procentowa pierwszej opłaty z tytułu użytkowania wieczystego wynosi od 15 % do 25 % ceny nieruchomości gruntowej.
3. Wysokość stawek procentowych opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego jest uzależniona
- 5) za pozostałe nieruchomości gruntowe – 3 % ceny.

Art. 73.

4. Ustalono, zgodnie z art. 72 ust. 2 i 3 pkt 5, opłaty z tytułu użytkowania wieczystego obniża się o 50 %, jeżeli nieruchomość gruntowa została wpisana do rejestru zabytków. Właściwy organ może, za zgodą odpowiednio wojewody albo rady lub sejmiku, podwyższyć lub obniżyć tę bonifikatę.

Art. 96.

1. Podział nieruchomości dokonuje się na podstawie decyzji wójta, burmistrza albo prezydenta miasta zatwierdzającej podział.
- 1a. W odniesieniu do nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków decyzję, o której mowa w ust. 1, wydaje się po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podział tej nieruchomości.
2. W przypadku gdy o podziale orzeka sąd, nie wydaje się decyzji, o której mowa w ust. 1 i 1a. Jeżeli podział jest uzależniony od ustaleń planu miejscowego, sąd zasięga opinii wójta (burmistrza, prezydenta miasta), a w odniesieniu do nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków także opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków(...)

Art. 109.

1. Gminie przysługuje prawo pierwokupu w przypadku sprzedaży:
 - 4) nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków lub prawa użytkowania wieczystego takiej nieruchomości;

Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity Dz.U. z 2001 Nr 13, poz. 123),

Art. 1.

1. Działalność kulturalna w rozumieniu niniejszej ustawy polega na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury.
2. Państwo sprawuje mecenat nad działalnością kulturalną polegający na wspieraniu i promocji twórczości, edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz opieki nad zabytkami.
3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może wspierać finansowo, w ramach mecenatu państwa, realizację planowanych na dany rok zadań związanych z polityką kulturalną państwa, prowadzonych przez instytucje kultury i inne podmioty nie należące do sektora finansów publicznych.
4. Mecenat, o którym mowa w ust. 2 i 3, sprawują także organy jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ich właściwości.

Art. 7b.

1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, inni ministrowie i kierownicy urzędów centralnych w odniesieniu do podległych im ośrodków i instytucji kultury, a także jednostki samorządu terytorialnego, mogą przyznawać stypendia osobom zajmującym się twórczością artystyczną, upowszechnianiem kultury oraz opieką nad zabytkami.
2. Stypendium, o którym mowa w ust. 1, polega na przyznaniu środków finansowych osobom realizującym określone przedsięwzięcia w zakresie twórczości artystycznej, opieki nad zabytkami lub upowszechniania kultury.

Art. 14a.

1. Tworzy się wykaz obiektów stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego, w których prowadzona jest, jako podstawowa, działalność kulturalna lub które dla takiej działalności zostały wybudowane i nie mogą być przeznaczone do prowadzenia wyłącznie innej działalności podstawowej. Do wykazu wpisuje się obiekty stanowiące obiekty budowlane w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623, z późn. zm.).
2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, wykaz obiektów, o którym mowa w ust. 1, oraz tryb zgłaszania obiektów w celu wpisania ich do wykazu, uwzględniając wartości historyczne lub zabytkowe tych obiektów, a także ich pierwotne przeznaczenie na cele kulturalne.

Art. 40.

Przepisy ustawy nie naruszają przepisów ustawy z dnia 12 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568), ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 oraz z 2001 r. Nr 129, poz. 1440 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984) oraz ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 1997 r. Nr 5, poz. 24, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984) w zakresie prowadzenia działalności kulturalnej w formach określonych w tych ustawach.

**Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego
i wolontariacie (Dz.U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.).**

Art. 3.

1. Działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie.

Art. 4.

1. Sfera zadań publicznych, o której mowa w art. 3 ust. 1, obejmuje zadania w zakresie:
 - 4) podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
 - 16) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Gminny Program Opieki Nad Zabytkami Miasta Ustroń współgra z założeniami programowymi województwa śląskiego oraz dokumentami krajowymi.

4.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad nimi- dokumenty o znaczeniu krajowym

4.1.1 Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 przyjęta 21 września 2004 r. przez Radę Ministrów wspólnie z **Uzupełnieniem Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020** składa się na rządowy dokument kreujący ramy dla mecenatu państwa w dziedzinie kultury, a w szczególności dla współcześnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach gospodarki rynkowej i będącej w konwergencji z interesami Polski i Unii Europejskiej.

Opracowaniu Strategii przyświecało przekonanie, że w kulturze nadeszła pora na zarządzanie strategiczne bazujące na długookresowej koncepcji rozwoju. Tym samym odchodzić będziemy od zarządzania operacyjnego. W oparciu o doświadczenia krajowe i europejskie zakres Strategii został podporządkowany przede wszystkim regionom postrzeganym jako w najwyższym stopniu skutecznym miejscem oddziaływania wprowadzanych polityk i programów. Opierając się na rzetelnej analizie przyjęto priorytety pozwalające na realizację nadrzędnego celu którym jest dążenie do zrównoważonego rozwoju kulturalnego poszczególnych regionów. Są nimi m.in.:

- zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków,
- zmniejszenie luki cywilizacyjnej poprzez modernizację infrastruktury kultury,
- wzrost efektywności zarządzania kulturą.

4.1.2 Głównym instrumentem służącym zaimplementowaniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury w zakresie materialnego dziedzictwa kulturowego jest **Narodowy Program Kultury Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego**. Powyższy program jest zgodny z krajowym programem opieki nad zabytkami oraz z ustawą z dn. 20.04.2004r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz.U. 2004 nr 116 poz. 1206), i powstał w oparciu o tezę uznającą sfery dziedzictwa za podstawę rozwoju kultury i upowszechniania kultury, a także za potencjał regionów, służący wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców.

Program wykonywany jest w oparciu o dwa priorytety podległe odpowiednio Departamentowi Ochrony Zabytków i Departamentowi Dziedzictwa Narodowego;

Priorytet 1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe intencją którego jest poprawa stanu zabytków, ich rewitalizacja i adaptacja oraz zintensyfikowanie możliwości dostępu do nich mieszkańców i turystów a także inwestorów.

Priorytet 2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego.

W obrębie priorytetu 1 zaproponowano następujące działania;

- Budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno-finansowych w sferze ochrony zabytków.

- Wszechstronna rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne

- Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych.

W obrębie priorytetu 2 zaproponowano następujące działania;

- Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego

- Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wwozem, wywozem i przewozem przez granice.

Ogólnie rzecz ujmując celem Narodowego Programu Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” jest *poprawa stanu i dostępności zabytków* poprzez:

- rewaloryzację zabytków, w tym obiektów przemysłowych i wojskowych i ich adaptację na cele społeczne, kulturalne i turystyczne

- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości,

- tworzenie korzystnych warunków, mających zachęcić przedsiębiorców i osoby fizyczne do inwestowania w zabytki.

- tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,

- promocję polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą,

- zwiększenie atrakcyjności regionu na europejskim rynku turystyki kulturowej,

- budowanie warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,

- wzmocnienie zasobów ludzkich w sferze ochrony zabytków,

- wzmocnienie ośrodków dokumentacji zabytków,

- podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej dziedzictwa kulturowego,

- umocnienie tożsamości narodowej,

-zabezpieczenie zabytków i archiwaliów przed nielegalnym wywozem za granicę i kradzieżami,

-zabezpieczenie zabytków, archiwaliów i muzealiów przed następstwami klęsk żywiołowych,

- konstruowanie i rozbudowa sieci informatycznych w celu promocji potencjału kulturowego

4.1.3 Innym instrumentem służącym poprawie stanu rzeczy w zakresie materialnego dziedzictwa kulturowego jest **Program Operacyjny *Rozwój Inicjatyw Lokalnych***.

Celem programu jest zniwelowanie różnic w dostępie do kultury, animowanie lokalnych inicjatyw kulturalnych oraz wytwarzanie na poziomie lokalnym warunków do rozwoju twórczości. Programem zarządza Instytut Adama Mickiewicza. Jednym z zadań kwalifikujących się do otrzymania dotacji z budżetu Ministra Kultury (maksymalnie 25 000 PLN) jest ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego. Wnioskodawcy uprawnieni do podjęcia dotacji to; państwowe i samorządowe instytucje kultury i instytucje filmowe, jednostki samorządu terytorialnego, publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne, organizacje pozarządowe dla których prowadzenie działalności kulturalnej jest podstawowym celem statutowym, przedsiębiorcy działający w sferze kultury (pomoc *de minimis*).

Głównym kryterium decydującym o przyznaniu dotacji jest wartość merytoryczna rozumiana jako zbieżność działań z diagnozą potrzeb, celowość realizacji zadania, wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowego, krzewienie lokalnych zwyczajów i tradycji, walory artystyczne zadania, oryginalność i nowatorstwo proponowanych rozwiązań, otwarta formuła, umożliwiająca aktywny i kreatywny udział społeczności w zadaniu. Program szczegółowo określa wymagania formalne składanych wniosków.

4.1.4 Program Operacyjny *Promesa Ministra Kultury* zakładający spotęgowanie skuteczności wykorzystania środków europejskich na rzecz rozwoju kultury jest również istotny z punktu widzenia opieki na zabytkami i dziedzictwem kulturowym. Minister kultury dofinansowuje wybrane projekty kulturalne w tym związane z ochroną i zachowaniem zabytków oraz modernizacją infrastruktury kulturalnej. W ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego dofinansowaniu podlegają działania polegające na rozwoju turystyki i kultury. W ramach Programu Operacyjnego Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich działaniami dofinansowanymi będą; Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego. Uprawnionymi wnioskodawcami są m.in. Jednostki samorządu terytorialnego, samorządowe instytucje kultury, kościoły i związki wyznaniowe. Kryteria wyboru projektów określone Programem to przede wszystkim: zgodność z celami programu oraz Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 oraz Narodowymi Programami Rozwoju Kultury; kompleksowość, innowacyjność oraz zasadność realizacji projektu; ważność projektu

z punktu widzenia polityki kulturalnej państwa; trwałość projektu; wpływ projektu na wzrost atrakcyjności regionu dla mieszkańców, turystów i inwestorów; wysokość deklarowanego udziału własnego w kosztach realizacji zadania. Wszelkie szczegóły określa Program operacyjny „Promesa Ministra Kultury”.

4.1.5 Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2013 - 2016.

Powstał w oparciu o przepisy art. 84 i 85 ust. 1 u.o.z. Program ten pełnić ma funkcje głównego opracowania wskazującego system ochrony dziedzictwa kulturowego Państwa.

Program wskazuje głównie na potrzeby powiązań zasobów dziedzictwa kulturowego z walorami środowiska przyrodniczego, promowania wartości materialnych i niematerialnych, podnoszenia rangi zabytków oraz wzmocnienia roli zabytków w branży turystycznej. Można zatem ogólnie przyjąć, że zasadą przyświecającą powstaniu Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami było wzmocnienie ochrony i opieki nad materialną częścią dziedzictwa kulturowego oraz poprawa stanu zabytków w Polsce. Stworzono też wykładnię porządkującą sferę ochrony poprzez wskazanie podstawowych zasad konserwatorskich.

Po uprzednim dokonaniu diagnozy stanu ochrony zabytków w trzech płaszczyznach przeprowadzono analizę SWOT nawiązując do Strateg Rozwoju Kapitału Społecznego. Pozwoliło to sformułować cel główny- *Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków.*

Dla realizacji celu głównego opracowano trzy cele szczegółowe:

- wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce,
- wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków,
- tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji,

które z kolei realizowane będą w ramach szczegółowych zadań.

Rozwiązaniem, porządkującym zagadnienia przedstawione w *Krajowym Programie*, są tematy wiodące- zagadnienia horyzontalne, które to nie tworzą dodatkowego poziomu w hierarchicznej strukturze dokumentu, zgodnie z jego podziałem na cel główny, cele szczegółowe i kierunki działania.

Zagadnienia horyzontalne:

- a. podniesienie sprawności i skuteczności działań organów ochrony zabytków, w tym jakości merytorycznej decyzji administracyjnych (szkolenia, standaryzacja działań, itp.);
- b. porządkowanie rejestru zabytków oraz stworzenie wiarygodnej metodologicznie diagnozy stanu zachowania zabytków nieruchomych;
- c. zwiększenie uspołecznienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; budowanie przez organy ochrony zabytków partnerskich relacji z obywatelami, jak i propagowanie postaw

współodpowiedzialności społecznej za zachowanie zabytków (współpraca z mediami, wykorzystywanie mediów elektronicznych, konkursy, itp.);

d. wdrożenie procesów kształtowania postawy krajobrazowej wśród organów ochrony zabytków;

e. zwiększenie zaangażowania samorządów, ze szczególnym uwzględnieniem gmin, w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków, w tym propagowanie parków kulturowych (ich stanowienie jest władczą kompetencją rad gmin) jako skutecznej formy ochrony zabytków.

Cel główny jest wdrażany poprzez 3 cele szczegółowe;

Cel szczegółowy 1 – Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce

Wyzwanie 1 – Uporządkowanie i ujednolicenie stanu wiedzy o zasobie zabytków w Polsce polegające na sporządzeniu kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych w Polsce, uporządkowaniu rejestru zabytków nieruchomych (usunięcie „martwych wpisów”), opracowaniu diagnozy stanu zabytków ruchomych;

Wyzwanie 2 – wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego wpływające na kompleksowość działań ochronnych i ich integrację z ochroną przyrody.

Cel szczegółowy 2 – Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków

Wyzwanie 1 – Podniesienie jakości zarządzania zabytkami i zarządzania procesami ochrony zabytków wraz ze podniesieniem jakości procesów decyzyjnych w administracji dotyczących ochrony zabytków.

Cel szczegółowy 3 – Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji

Wyzwanie 1 – zwiększanie dostępu do dziedzictwa i jego aktywna promocja – narzędzia do podnoszenia świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się wszystkich poziomów tożsamości.

Kierunki działania i zadania w ramach 1 celu szczegółowego;

Kierunek działania 1: Porządkowanie rejestru zabytków nieruchomych

Zadanie 1. Przygotowanie list zabytków wpisanych do rejestru zabytków (księgi A i C), które nie istnieją, zostały przeniesione do muzeów, lub utraciły wartości uzasadniające ich wpis do rejestru zabytków.

Zadanie 2. Opracowanie wytycznych GKZ odnośnie standardu dokumentacji dotyczącej obiektów nieistniejących, przeniesionych do muzeów oraz standardu dokumentacji obiektów, które utraciły wartości uzasadniające ich wpis do rejestru; Przekazanie list obiektów do WKZ wraz z wytycznymi GKZ do realizacji – opracowywanie i przekazywanie do MKiDN dokumentacji tych obiektów.

Zadanie 3. Realizacja przez MKiDN procedury skreślenia z rejestru obiektów nieistniejących, przeniesionych do muzeów oraz obiektów, które utraciły wartości zabytkowe.

Kierunek działania 2: Przygotowanie ratyfikacji Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego

Zadanie 1. Przygotowanie dokumentacji niezbędnej dla ratyfikacji Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego.

Zadanie 2. Przeprowadzenie konsultacji i złożenie projektu ustawy ratyfikacyjnej do Sejmu RP.

Zadanie 3. Ocena stanu ochrony dziedzictwa podwodnego w Polsce.

Zadanie 4. Przygotowanie propozycji zmian legislacyjnych związanych z implementacją postanowień Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego w Polsce.

Kierunek działania 3: Wypracowanie jednolitych standardów działania konserwatorskiego w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych zgodnie z obowiązującą doktryną konserwatorską

Zadanie 1. Powołanie zespołu eksperckiego GKZ dla wypracowania założeń standardów konserwatorskich dla wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych – w oparciu o istniejącą strukturę Rady Ochrony Zabytków i Głównej Komisji Konserwatorskiej.

Zadanie 2. Konsultacje GKZ (przy udziale ekspertów) z WKZ, organizacjami branżowymi (Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków, Polski Komitet Narodowy Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków, Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich, Stowarzyszenie Historyków Sztuki, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami, Polski Komitet The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage [TICCIH]), środowiskami akademickimi.

Zadanie 3. Opracowanie instrukcji opisujących standardy konserwatorskie dla wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych.

Zadanie 4. Przygotowanie wytycznych GKZ dla WKZ określających standardy konserwatorskie dla wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych.

Zadanie 5. Szkolenia specjalistyczne w zakresie stosowania standardów konserwatorskich dla wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych.

Zadanie 6. Działania propagujące standaryzację działań ochronnych zgodnych z wytycznymi GKZ.

Kierunek działania 4: Wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego

Zadanie 1. Przygotowanie wytycznych GKZ dla WKZ określających zakres i sposób ochrony obszarów wpisanych do rejestru zabytków zapewniający ochronę krajobrazu kulturowego, w szczególności historycznych układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz otoczenia zabytków wpisanych do rejestru.

Zadanie 2. Analiza skuteczności ochrony obszarowej w ochronie zabytków wraz ze sformułowaniem wniosków de lege ferenda.

Kierunek działania 5: Opracowanie diagnozy prawnej ochrony zabytków ruchomych

Zadanie 1. Sporządzenie analizy rozwiązań prawnych w ochronie zabytków ruchomych dla wybranych krajów europejskich.

Zadanie 2. Przygotowanie raportu dotyczącego stanu ochrony prawnej oraz kierunków zmian w zakresie prawnej ochrony zabytków ruchomych w Polsce.

Zadanie 3. Konsultacje ze środowiskami akademickimi w zakresie kierunków zmian w ochronie zabytków ruchomych w Polsce.

Zadanie 4. Przygotowanie założeń zmian legislacyjnych w zakresie ochrony zabytków ruchomych.

Kierunek działania 6: Opracowanie kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych

Zadanie 1. Opracowanie założeń metodologicznych dla raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych.

Zadanie 2. Przeprowadzenie terenowych prac badawczych.

Zadanie 3. Opracowanie i prezentacja kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych.

Kierunek działania 7: Kontynuacja badań w ramach AZP na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego

Zadanie 1. Opracowanie programu realizacji prac AZP – analiza obszaru i liczby arkuszy AZP niezbędnych do przeprowadzenia badań wg przyjętych założeń.

Zadanie 2. Przeprowadzenie prac terenowych w wytypowanych obszarach.

Zadanie 3. Analiza zasobu ewidencyjnego – wypracowanie modelu działao w sferze ochrony dziedzictwa archeologicznego.

Kierunki działania i zadania w ramach 2 celu szczegółowego;

Kierunek działania 1: Zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków poprzez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach

Zadanie 1. Wprowadzenie danych o zabytkach nieruchomych i archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków do infrastruktury informacji przestrzennej.

Zadanie 2. Opracowanie i przekazanie do wojewódzkich konserwatorów zabytków wytycznych GKZ dotyczących weryfikacji i aktualizacji danych zgromadzonych w infrastrukturze informacji przestrzennej.

Zadanie 3. Opracowanie wytycznych dotyczących uwzględnienia zabytków objętych ewidencją w infrastrukturze informacji przestrzennej.

Zadanie 4. Opracowanie propozycji zmian prawnych zapewniających bieżącą aktualizację danych w infrastrukturze informacji przestrzennej dotyczących zabytków.

Kierunek działania 2: Wypracowanie standardów, pozwalających na lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków a społecznościami żyjącymi w otoczeniu zabytków objętych ochroną

Zadanie 1. Opracowanie Kodeksu Dobrych Praktyk komunikacji społecznej dla organów ochrony zabytków w zakresie informowania właścicieli zabytków oraz społeczności lokalnych o celu i powodach podejmowania decyzji administracyjnych.

Kierunek działania 3: Podniesienie jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków

Zadanie 1. Opracowanie materiałów szkoleniowych dla pracowników organów ochrony zabytków.

Zadanie 2. Wdrożenie programu stałych szkoleń w zakresie procedur administracyjnych i przepisów ochrony zabytków.

Zadanie 3. Organizacja warsztatów specjalistycznych.

Zadanie 4. Przeprowadzenie kompleksowego audytu jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków.

Kierunek działania 4: Merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków

Zadanie 1. Przygotowanie i prowadzenie portalu informacyjnego dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków.

Zadanie 2. Cykl szkoleń dotyczących zarządzania dziedzictwem w samorządzie.

Zadanie 3. Wsparcie prac studialno-dokumentacyjnych dla gmin w powoływaniu nowych parków kulturowych.

Kierunki działania i zadania w ramach 3 celu szczegółowego;

Kierunek działania 1: Przygotowanie ratyfikacji Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa, Faro 2005

Zadanie 1. Przygotowanie dokumentacji niezbędnej dla ratyfikacji Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa.

Zadanie 2. Przeprowadzenie konsultacji i złożenie projektu ustawy ratyfikacyjnej do Sejmu RP.

Zadanie 3. Przygotowanie propozycji zmian legislacyjnych związanych z implementacją postanowień Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa w Polsce.

Kierunek działania 2: Wspieranie budowania świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się tożsamości narodowej i społeczności lokalnych

Zadanie 1. Podjęcie współpracy z TVP i Polskim Radiem w sprawie większego nasycenia kanałów regionalnych treściami promującymi lokalne dziedzictwo kulturowe w programach emitowanych przez radio i telewizję w ramach misyjności mediów publicznych.

Zadanie 2. Podpisanie listu intencyjnego i nawiązanie współpracy z MEN w celu zwiększenia treści związanych z dziedzictwem kulturowym na trzech poziomach edukacji formalnej.

Zadanie 3. Podpisanie porozumienia pomiędzy Generalnym Konserwatorem Zabytków a Państwowym Instytutem Sztuki Filmowej dotyczącego opracowania i ogłoszenia corocznego konkursu GKZ na film dokumentalny budującego świadomość społeczną wartości dziedzictwa kulturowego.

Kierunek działania 3: Promocja zasobu dziedzictwa za pośrednictwem Internetu

Zadanie 1. Digitalizacja oraz publikacja w Internecie informacji o zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

Zadanie 2. Udostępnienie informacji o zabytkach na urządzenia mobilne umożliwiających planowanie wyjazdów turystycznych.

Zadanie 3. Rozwój i utrzymanie repozytorium cyfrowego przechowującego i publikującego w Internecie cyfrowe wizerunki zabytków.

Kierunek działania 4: Zwiększanie dostępu do zasobu dziedzictwa i ułatwienie jego odbioru społecznego

Zadanie 1. Ogłoszenie dorocznego konkursu GKZ dla właścicieli i posiadaczy zabytków na działalność edukacyjną angażującą obywateli w proces poznawania dziedzictwa lokalnego.

Zadanie 2. Opracowanie materiałów edukacyjnych dla szkół w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

Zadanie 3. Opracowanie i publikacja podręcznika dobrych praktyk edukacyjnych organizowanych na rzecz dziedzictwa kulturowego.

Zadanie 4. Koordynowanie Europejskich Dni Dziedzictwa w Polsce.

Zadanie 5. Organizacja i prowadzenie programu „Wolontariat dla dziedzictwa” angażującego społeczności lokalne w proces właściwego zachowania zabytków.

W założeniach Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami będzie solidnym fundamentem regulującym i rozwijającym w jasny sposób niemal wszystkie aspekty ochrony dóbr kultury. Ujęto w nim szereg zagadnień równocześnie określając kompetencje i obszary działania poszczególnych jednostek oraz określono system finansowania.

Warto zauważyć, że rolą *Krajowego Programu* jest tworzenie warunków dla wypracowania rozwiązań modelowych oraz ich upowszechnienie np. poprzez system

konferencji i spotkań z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego. Natomiast od stopnia zaangażowania tych podmiotów będą zależały realne efekty podejmowanych działań.

4.1.6 Najważniejszy krajowy dokument dotyczący zagospodarowania przestrzennego stanowi przyjęta przez Radę Ministrów 13 grudnia 2011r. **Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030**. W dokumencie określono cele polityki przestrzennej oraz zalecane działania dotyczące Dziedzictwa Kulturowego Polski, są to między innymi;

1) zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym najcenniejszych fragmentów przestrzeni przyrodniczej, w procesie trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego przy aktywnym udziale społeczności lokalnych,

2) zabezpieczenie możliwości dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o zachowanie w dobrym stanie zasobów naturalnych, kulturowych i lokalnych walorów środowiska,

3) rozpoznanie i zachowanie charakterystycznych krajobrazów przyrodniczych i historycznych i związanych z nimi elementów symbolicznych o charakterze dóbr materialnych lub stanowiących część niematerialną dziedzictwa kultury oraz rozwój współczesnych krajobrazów kulturowych,

4) rewitalizacja historycznych i zabytkowych obiektów w celu wzmocnienia i wyeksponowania ich funkcji,

5) ochrona i wykorzystanie dla celów rozwojowych potencjału przyrodniczego, krajobrazowego i kulturowego warunkiem rozwoju obszarów wiejskich oraz zyskaniu dodatkowych źródeł dochodu poza rolnictwem

6) osiąganie specjalizacji dzięki wykorzystaniu dziedzictwa kulturowego, zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, szansą dla rozwoju wielu obszarów wiejskich,

7) poprawa stanu budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej, ochrona dziedzictwa kulturowego, zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, poprawa transportu publicznego, itp. powinny zapewniać kompleksowe lokalne programy rewitalizacji,

8) określenie w oparciu o jednolitą metodologię równorzędnych wartości przyrodniczych, krajobrazowych i zabytkowych obiektów kultury materialnej w celu stworzenia warunków do prowadzenia aktywnej polityki konserwatorskiej i promocyjnej w stosunku do tych zasobów, obejmującej określenie przestrzeni i obiektów poddanych ochronie lub wskazanych do ochrony na podstawie list obiektów i obszarów oraz prowadzenia monitoringu zachowania zasobów.

4.1.7 W *Strategii Rozwoju Kraju 2007 – 2015* podkreślono kwestię posiadania przez Polskę bogatych zasobów dziedzictwa kulturowego, które to są ujęte jako jeden z elementów wpływających na korzystny wizerunek kraju za granicą. Jest to też mocna strona w procesie definiowania miejsca i pozycji Polski w Unii Europejskiej. W dokumencie stwierdzono, że walory polskich zabytków znacznie podnoszą atrakcyjność turystyczną kraju. Wśród określonych kierunków działań w zakresie infrastruktury kultury, turystyki i sportu (Priorytet 2 - poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej) postuluje się wzmożenie działań skierowanych na ochronę i rewitalizację materialnego dziedzictwa kulturowego przez renowację, konserwację i adaptację obiektów zabytkowych na cele kulturalne i turystyczne. Działania te mają odnosić się również do obiektów kultu religijnego. Bezpośredni- namacalny dostęp do obiektów kultury powinien iść w parze z tworzeniem dostępu wirtualnego do zasobów kulturowych. Strategia rozwoju kraju 2007 – 2015 ujmuje zatem problematykę zasobów dziedzictwa kulturowego jako istotną z punktu widzenia rozwoju gospodarczego jak i kulturalnego.

4.2 Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

4.2.1 Przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV; 38.2 2013 z dnia 1 lipca 2013r. *Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”* stanowi plan samorządu województwa określający wizję rozwoju, cele oraz główne sposoby ich osiągnięcia w kontekście występujących uwarunkowań w perspektywie 2020 roku.

W dokumencie określono strategiczne cele rozwojowe:

- Województwo śląskie regionem nowoczesnej gospodarki rozwijającej się w oparciu o innowacyjność i kreatywność;
- Województwo śląskie regionem o wysokiej jakości życia opierającej się na powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie;
- Województwo śląskie regionem atrakcyjnym i funkcjonalnej przestrzeni;
- Województwo śląskie regionem otwartym będącym istotnym partnerem rozwoju Europy.

Ważniejszymi z punktu widzenia kultury potencjałami jakimi cechuje się subregion południowy województwa śląskiego- w tym Gmina Ustroń są;

- krajobraz będący kombinacją walorów naturalnych (góry) oraz form gospodarowania;
- różnorodna, bogata kultura regionu i wysoka aktywność kulturalna mieszkańców; wielowiekowe tradycje tworzące trwałe podstawy dla dalszego rozwoju kulturalnego subregionu;
- zainteresowanie mieszkańców aktywnościami kulturalnymi;

Jednym z wyzwań związanym z poprawą konkurencyjności regionu jest rozwój infrastruktury kultury wysokiej i turystyki opartej na walorach środowiskowych i dziedzictwie kulturowym regionu.

Wyzwaniem związanym z równoważeniem procesów rozwoju regionu jest m.in, podnoszenie atrakcyjności mieszkaniowej ośrodków miejskich, w tym poprawa planowania przestrzennego i rozwój infrastruktury.

Kierunki działań zaproponowane w *Strategii* mające bezpośredni wpływ na kształt kultury, tożsamości kulturowej i krajobrazu kulturowego to przede wszystkim;

- przywracanie pozycji lub nadawanie nowych funkcji obiektom zabytkowym oraz symbolicznym w życiu społeczności lokalnych,
- zwiększenie udziału mieszkańców w działaniach związanych z zachowaniem i eksponowaniem unikalności dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego województwa oraz jego charakterystycznych obszarów,

- promocja miejsc i obiektów o wartości historycznej, symbolicznej, architektonicznej, przyrodniczej,
- wsparcie działań podnoszących jakość planowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym, w tym działań integracyjnych,
- realizacja długofalowych programów edukacji kulturalnej adresowanej do różnych grup odbiorców i zwiększających zainteresowanie uczestnictwem w kulturze,
- podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty kultury, sportu i rekreacji oferujących możliwości rozwoju mieszkańców oraz atrakcyjnego spędzania wolnego czasu,

Dziedzictwo regionalne w odniesieniu do niepowtarzalnego potencjału kultury, historii i tożsamości regionalnej (wraz z walorami przyrodniczymi) w myśl strategii winno być traktowane jako jeden z ważniejszych elementów warunkujących rozwój (głównie działalności opartej na przemysłach czasu wolnego).

W celu uzyskania optymalnych wyników konieczne jest wprowadzenie mechanizmów włączających dziedzictwo kulturowe w obieg gospodarczy przy zachowaniu priorytetowej roli dziedzictwa regionalnego. Ponadto należałoby dążyć do nadania zabytkom nowych funkcji dzięki określeniu i rozpropagowaniu nowoczesnego modelu użytkowania zabytków. Model ten łączyć ma ich ochronę ze zwiększaniem doń dostępności a tym samym tworzyć sprzyjające warunki dla różnych sektorów gospodarki.

4.2.2 Główna misja *Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie śląskim na lata 2014-2017* to ”Dobrze zachowane, zadbane zabytki stanowiące o tożsamości regionu kluczowym czynnikiem budowy kapitału społecznego województwa, rozwoju gospodarczego województwa oraz jego promocji w kraju i na świecie”.

Aby wprowadzić misję w życie sformułowano dwa cele strategiczne programu:

Cel strategiczny I – Kształtowanie kulturowego obrazu województwa.

Cel strategiczny II – Kształtowanie pozytywnych postaw społeczeństwa wobec dziedzictwa kulturowego regionu.

W obrębie I celu strategicznego wyznaczono trzy cele operacyjne oraz określono odpowiednie kierunki działań;

1. Ustalenie potencjału zasobów zabytkowych województwa

- Weryfikacja zabytków województwa,
- Rozwój badań i studiów nad zabytkami województwa,

2. Budowa systemu zarządzania zabytkami województwa

- Tworzenie nowoczesnych struktur zarządzania zabytkami,
- Zarządzanie zabytkami,
- Marketing markowych produktów kulturowych i kulturowo-gospodarczych,

3. Włączenie zabytków w procesy gospodarcze

- Integracja działań społeczno-gospodarczych na rzecz opieki nad zabytkami,
- Konserwacja i adaptacja zabytków,
- Kształtowanie obszarów zabytkowych i krajobrazów kulturowych,
- Nowoczesna i efektywna opieka nad zbiorami zabytków i ich udostępnianiem,

W obrębie II celu strategicznego wyznaczono dwa cele operacyjne oraz określono odpowiednie kierunki działań;

1. Propagowanie wiedzy o zabytkach oraz sposobach opieki nad zabytkami

- Wzmocnienie edukacji o dziedzictwie kulturowym,
- Popularyzacja i promocja zabytków i wiedzy o zabytkach,

2. Aktywizacja społeczności lokalnych na rzecz opieki nad zabytkami

- Wspieranie działań na rzecz poznania dziedzictwa kulturowego regionu,
- Promowanie przykładów dobrych praktyk w sferze opieki nad zabytkami,

Poprzez integrację działań społeczno-gospodarczych na rzecz zabytków zostaną one włączone w procesy gospodarcze. Ważny element rozwoju gospodarczego regionu ma umożliwić wykorzystanie zabytków dla celów gospodarczych, rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz odpowiednie kształtowanie krajobrazów kulturowych z poszanowaniem tradycji miejsca. Niezbędnym jest również właściwe zachowanie, atrakcyjne eksponowanie oraz udostępnianie zbiorów zabytków. Skutkiem włączenia obiektów zabytkowych w procesy gospodarcze będą, przede wszystkim, konserwacja obiektów zabytkowych, zmiany funkcjonalne układów urbanistycznych i ruralistycznych, poprawa jakości przestrzeni publicznej, co w konsekwencji powinno doprowadzić do poprawy wizerunku przestrzeni kulturowej.

Aktualna wiedza o stanie zachowania zabytków znajdujących się w ewidencji jest niezbędna do sprawowania skutecznej i efektywnej opieki nad zabytkami. Najważniejszymi działaniami będą: sukcesywne opracowywanie kart ewidencyjnych zabytków, zbieranie informacji o aktualnym zasobie zabytkowym województwa, stanie zachowania zabytków, inwentaryzacja terenowa obiektów o cechach zabytkowych. Rezultatem tych działań powinny być: rozpoznanie stanu zasobów zabytkowych województwa i jego wartości, pogłębienie

wiedzy o historii, tradycjach i zabytkach regionu, powstanie opracowań studialnych i analitycznych niezbędnych do racjonalnej opieki nad zabytkami i właściwego zarządzania zabytkami.

Nowoczesne zarządzanie zabytkami ma służyć włączeniu ich w procesy gospodarcze przy równoczesnym zachowaniu ich walorów i wartości zabytkowej. Do stworzenia systemu zarządzania zabytkami konieczne jest zorganizowanie nowoczesnych struktur organizacyjno-technicznych. Zestawem narzędzi powinny być tutaj bazy danych, narzędzia prawne, marketing.

Efektywna opieka nad zabytkami wymaga rzetelnej wiedzy społeczeństwa o zabytkach oraz obecności problematyki zabytków w środkach masowego przekazu i życiu społecznym. Najważniejszymi elementami propagowania wiedzy będą programy i ścieżki edukacyjne adresowane do różnych grup wiekowych, co wymaga wprowadzenia zróżnicowanych form edukacji. Efektem edukacji oraz aktywizacji społeczności lokalnych będzie wzrost zainteresowania tradycją, zabytkami oraz podniesienie aktywności w dziedzinie opieki nad zabytkami.

4.2.3 Strategia Rozwoju Kultury w Województwie Śląskim na lata 2006-2020 to dokument systematyzujący strategiczne cele rozwoju kultury.

Strategia wyznacza cztery obszary (cele) strategiczne;

1. Wzrost kompetencji potrzebnych do uczestnictwa w kulturze, efektywnego zarządzania kulturą i twórczości artystycznej w warunkach gospodarki rynkowej.
2. Wzrost poziomu uczestnictwa w kulturze (biernego - w roli odbiorców treści kulturowych i czynnego - w roli twórców treści kulturowych).
3. Upowszechnianie i zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu (materialnego i niematerialnego) oraz jego efektywniejsze wykorzystywanie do celów turystycznych.
4. Tworzenie lepszych warunków dla rozwoju środowisk twórczych i wykorzystywania ich kreatywności.

Najważniejszym z perspektywy ochrony dziedzictwa kulturowego celem strategicznym jest cel III. W jego obrębie zaproponowano następujące kierunki działań;

- rozpoznawanie zasobów dziedzictwa kulturowego oraz prowadzenie projektów badawczych na jego temat;

Szczegółowe rozpoznanie zasobów dzięki projektom badawczym nakierowanym na diagnozowanie dziedzictwa kulturowego z zakresu historii ziem województwa, tradycji i świadomości historycznej pozwoli na lepsze zarządzanie zasobem zarówno dla opieki nad nim jak i dla celów turystyki. Kluczowym elementem jest upowszechnianie wyników badań, prowadzenie prac studialnych i tworzenie syntez.

- inwentaryzowanie dziedzictwa kulturowego;

W celu poprawnej ochrony dziedzictwa kulturowego konieczna jest jego inwentaryzacja. Niezbędna jest aktualna wiedza o stanie zachowania zabytków czy to znajdujących się w ewidencji, czy obiektów aspirujących do tego miana. W szczególności powinna ona dotyczyć obiektów zagrożonych. Inwentaryzacja jest także podstawą wszelkich prac rewaloryzacyjnych prowadzonych przy zabytkach.

- popularyzacja dziedzictwa kulturowego (w tym z użyciem najnowszych technik);

Ochrona zabytków i opieka nad nimi to powszechna świadomość potrzeby takich działań i ich pozytywnych skutków zarówno społecznych (przywiązanie do mojego miejsca, ciągłość tradycji) jak i gospodarczych (promocja miejsca, turystyka). Twórcze i nowoczesne narzędzia popularyzowania zasobu dziedzictwa kulturowego województwa przybliżą jego bogactwo.

- rewitalizacja i renowacja obiektów zabytkowych;

Odrestaurowane obiekty zabytkowe bezpośrednio wpłyną na wzrost atrakcyjności turystycznej regionu.

- rewitalizacja obiektów i terenów przemysłowych i znajdowanie dla nich nowych funkcji;

Województwo śląskie posiada liczne obiekty przemysłowe i tereny okołoprzemysłowe. Konieczne jest zachowanie i opieka nad tym specyficznym dziedzictwem oraz uczynienie z tego zasobu czynnika atrakcyjności kulturowej i turystycznej. Działania powinny być nakierowane na rewitalizację obiektów i terenów przemysłowych, a następnie znajdowanie dla nich nowych funkcji.

- wykorzystywanie dziedzictwa kulturowego regionu na potrzeby turystyki (promocja, tworzenie produktów turystyki kulturowej);

Prowadzić należy działania, które nakierowane będą na promowanie województwa śląskiego poprzez odwołanie do niezwykle różnorodnego bogactwa kulturowego (zarówno materialnego jak i niematerialnego). Należy w tym celu tworzyć nowe produkty turystyczne, których treścią jest dziedzictwo regionu. Powinno się tworzyć bazy danych o atrakcjach kulturowych w połączeniu z ofertą turystyczną. Należy też tworzyć programy skierowane do twórców ludowych i rękodzielników uprawiających ginące zawody obrazujące tradycje regionalne. Programy te powinny mieć na celu wspieranie tej działalności, dokumentowanie, popularyzowanie i przeciwdziałanie zanikaniu tradycyjnych zawodów i technik.

- tworzenie zasobów dziedzictwa kulturowego regionu;

Dokumentowanie powinno dotyczyć szczególnie tych codzienności, które są silnie związane ze specyfiką miejsca (np. tradycje zawodowe, obrzędy, obchody świąt religijnych), zmieniających się przestrzeni, ważnych wydarzeń.

4.2.4 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego wyznacza cel nadrzędny polityki przestrzennej- "kształtowanie harmonijnej struktury przestrzennej województwa śląskiego, sprzyjającej wszechstronnemu rozwojowi województwa".

Określono cele polityki przestrzennej;

- I. Dynamizacja i restrukturyzacja przestrzeni województwa.
- II. Wzmocnienie funkcji węzłów sieci osadniczej.
- III. Ochrona zasobów środowiska, wzmocnienie systemu obszarów chronionych i wielofunkcyjny rozwój terenów otwartych.
- IV. Rozwój ponadlokalnych systemów infrastruktury.
- V. Stymulowanie innowacji w regionalnym systemie zarządzania przestrzenią.
- VI. Rozwój współpracy międzyregionalnej w zakresie planowania przestrzennego.

W obrębie celu I jedną z zasad realizacyjnych jest „ochrona różnorodności przyrodniczej i kulturowej”. Istotnym kierunkiem polityki przestrzennej jest tutaj kierunek 4;

- Wykreowanie zintegrowanego regionalnego produktu turystycznego, który realizowany będzie przez takie działania jak między innymi;
- podnoszenie rangi obiektów dziedzictwa kulturowego (uznanie za pomnik historii, wpis na listę światowego dziedzictwa kultury UNESCO), w tym zabytków sakralnych, przemysłowych, rezydencjonalnych, budownictwa drewnianego;
- tworzenie markowych produktów turystycznych(...)
- tworzenie tematycznych szlaków turystycznych - obejmujące między innymi zagadnienia turystyki przemysłowej, turystyki miejskiej, pielgrzymkowej, turystyki kulturowej związanej z architekturą drewnianą i architekturą militarną oraz uwzględnieniem promocji ruchu pieszego, samochodowego, rowerowego i turystyki konnej oraz reaktywacji Górnos Śląskiej Kolei Wąskotorowej.

W obrębie celu II jako element kierunku „Promowanie zwartych miast efektywnie wykorzystujących teren” zaproponowano działanie polegające na rewitalizacji terenów zdegradowanych i poprzemysłowych w miastach - obejmujące między innymi zagadnienia wzmocniania systemu ekologicznego miast oraz adaptację zabytków przemysłu i techniki oraz związanych z nimi osiedli patronackich i budownictwa rezydencjonalnego, przede wszystkim w miejskich aglomeracjach.

Kolejnym działaniem (kierunek: Wspieranie rozwoju funkcji metropolitalnych) jest kształtowanie obszarów śródmiejskich o wysokiej jakości rozwiązań urbanistyczno architektonicznych- obejmujące między innymi zagadnienia eksponowania ich walorów

historyczno–zabytkowych i tworzenia atrakcyjnych przestrzeni publicznych, podkreślających tożsamość kulturową miast.

Cel III- „Ochrona zasobów środowiska, wzmocnienie systemu obszarów chronionych i wielofunkcyjny rozwój terenów otwartych” zakłada promowanie rozwoju wielofunkcyjnego, ochronę różnorodności biologicznej i kulturowej, kształtowanie regionalnej sieci powiązań przyrodniczych i systemu obszarów chronionych, redukowanie konfliktów między działalnością gospodarczą a wymaganiami ochrony środowiska.

Przyjęto następujące kierunki i działania (wybór);

1. Ochrona zasobów środowiska
2. Racjonalne użytkowanie terenów o wysokich walorach środowiska i dużej atrakcyjności dla rozwoju rekreacji i turystyki
 - promowanie form zagospodarowania terenu łączących ekstensywne i przyjazne środowisku rolnictwo, konserwację krajobrazu oraz funkcje kulturalne i wypoczynkowe
3. Przekształcenia terenów intensywnego rolnictwa
4. Wzmocnienie ekonomicznej siły i żywotności strukturalnie słabych obszarów wiejskich
 - promowanie lokalnych wartości kulturowych oraz tradycji kulturalnych i rzemiosła – obejmujące między innymi zagadnienia zachowania tradycyjnej skali i form zabudowy oraz układów przestrzennych wsi i charakterystycznych krajobrazów

4.2.5 Strategia Rozwoju Śląska Cieszyńskiego 2001 - 2016 to dokument który określa misję Śląska Cieszyńskiego jako „Śląsk Cieszyński, pielęgnując dziedzictwo kulturowe tej Ziemi, dba o edukację i kulturę, jako fundamenty dalszego rozwoju, a zachowując wyjątkową atrakcyjność inwestycyjną podnosi standardy w ochronie środowiska oraz opiece zdrowotnej i społecznej”.

W Strategii określono domeny strategiczne w obszarze których wyznaczono cele strategiczne, poszczególne cele operacyjne i projekty.

Najbardziej istotnymi z punktu widzenia opieki nad dobrami kultury są;

W domenie edukacji

Cel Strategiczny 1: Zapewnienie wysokiej jakości na wszystkich poziomach kształcenia młodzieży Śląska Cieszyńskiego oraz osób z innych regionów kraju i zagranicy.

Cel operacyjny 1.1: Promowanie potencjału edukacyjnego Śląska Cieszyńskiego

Projekty:

1.1.4. Szeroka promocja tradycji i osiągnięć edukacyjnych regionu, w celu pozyskiwania środków pozabudżetowych na cele edukacyjne

1.1.5. Promowanie dziedzictwa kulturowego regionu cieszyńskiego

W domenie turystyka i sport

Cel Strategiczny 1: Wypracowanie i realizacja całościowej regionalnej koncepcji rozwoju turystyki

Cel operacyjny 1.2: Wypracowanie lokalnego porozumienia na rzecz rozwoju turystycznego Śląska Cieszyńskiego.

Cel operacyjny 1.3: Stworzenie całościowej, unikatowej i atrakcyjnej oferty turystycznej dla Śląska Cieszyńskiego.

Cel operacyjny 1.4: Stworzenie zintegrowanego wizerunku regionu opierającego się na połączeniu głównych atrakcji regionalnych.

Cel Strategiczny 2: Rozwój gospodarczy Śląska Cieszyńskiego poprzez rozwój ruchu turystycznego

Cel operacyjny 2.1: Opracowanie systemu działań finansowych i ekonomicznych sprzyjających działaniom pro turystycznym na Śląsku Cieszyńskim

Projekty:

2.1.3. Wprowadzenie zapisów w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin pozwalających na rozwój turystyczny

W domenie Kultura

Cel Strategiczny 1: Stworzenie programu udostępnienia kultury wszystkim mieszkańcom oraz edukacji regionalnej, artystycznej i kulturalnej

Cel operacyjny 1.1: Stworzenie programu edukacji kulturalnej artystycznej

Projekty:

1.1.1. Opracowanie i wdrożenie programów edukacji kulturalnej i artystycznej dzieci i młodzieży w poszczególnych grupach wiekowych

1.1.2. Stworzenie systemu współpracy instytucji kultury, organizacji pozarządowych i szkół

Cel operacyjny 1.2: Wdrożenie programu edukacji regionalnej

Projekty:

1.2.1. Wdrożenie programu w szkołach w formie lekcji w ramach ścieżki międzyprzedmiotowej „Edukacja regionalna” oraz w formie zajęć pozalekcyjnych realizowanych w szkołach i ośrodkach kultury

1.2.2. Stworzenie systemu współpracy szkół, instytucji i organizacji

1.2.3. Stworzenie banku danych na temat realizowanych w szkołach Śląska Cieszyńskiego programów autorskich i innych inicjatyw edukacyjnych z dziedziny edukacji regionalnej

Cel Strategiczny 2: Zachowanie i kultywowanie lokalnych tradycji oraz ochrona krajobrazu kulturowego Śląska Cieszyńskiego.

Cel operacyjny 2.1: Spożytkowanie potencjału działających w sferze kultury, lokalnych organizacji i grup nieformalnych oraz twórców dla wzbogacenia oferty turystycznej i promocji Śląska Cieszyńskiego.

Projekty:

2.1.1. Prowadzenie ewidencji działających na Śląsku Cieszyńskim twórców kultury, zespołów twórczych, lokalnych organizacji itd. oraz opracowanie oferty udostępniania i prezentacji ich dorobku skierowanej m.in. do organizatorów turystyki

2.1.2. Wzmocnienie organizacyjne i merytoryczne instytucji i organizacji działających w sferze kultury na Śląsku Cieszyńskim

Cel operacyjny 2.2: Wdrożenie programu informowania społeczeństwa o wartościach kulturowych Śląska Cieszyńskiego oraz propagowanie idei i sposobów ochrony dziedzictwa kulturowego.

Projekty:

2.2.1. Opracowanie i wydanie monografii historycznej Śląska Cieszyńskiego

2.2.2. Oznaczenie obiektów zabytkowych

2.2.3. Określenie pożądanego stylu zabudowy na Śląsku Cieszyńskim, wyznaczenie norm architektonicznych – opracowanie standardów urbanistyczno-architektonicznych - w ramach planów rozwoju z uwzględnieniem charakterystyki urbanistycznej poszczególnych gmin

2.2.4. Opracowanie i wydanie dostępnego katalogu różnorodnych projektów architektonicznych zgodnych z tradycyjnymi i lokalnymi formami budownictwa

2.2.5. Utworzenie ośrodka badań regionalnych

Cel operacyjny 2.3: Kompleksowa ochrona dóbr kultury.

Projekty:

2.3.1. Powołanie powiatowych służb konserwatorskich

2.3.2. Inwentaryzacja zabytków kultury

2.3.3 Stworzenie oferty inwestycyjnej dla obiektów zabytkowych, określającej właściwy dla nich sposób użytkowania

2.3.4. Inwentaryzacja działających na terenie powiatu tradycyjnych zakładów rzemieślniczych i przemysłowych, gospodarstw rolnych stosujących tradycyjne narzędzia i formy gospodarowania oraz innych tradycyjnych i zanikających form aktywności gospodarczej a także opracowanie oferty zwiedzania i prezentacji tych miejsc skierowanej do organizatorów turystyki oraz szkół

Cel operacyjny 2.6: Opracowanie i wdrożenie działań z zakresu kultury na szczeblu powiatu oraz inicjowanie, wspieranie i prowadzenie wspólnych projektów.

Cel Strategiczny 3: Wykorzystanie walorów kulturowych dla promocji powiatu

Cel operacyjny 3.1: Opracowanie i wdrożenie programu promocji kultury.

Projekty:

3.1.1. Opracowanie spójnego i racjonalnego programu promocji kultury skierowanego do mieszkańców powiatu, stworzonego przy pomocy działających w sferze kultury organizacji pozarządowych, twórców i animatorów kultury

3.1.2. Zacieśnienie i utrzymanie stałej współpracy z regionalnymi i lokalnymi mediami, stałe informowanie o wydarzeniach kulturalnych, zapraszanie dziennikarzy, udostępnianie materiałów itp.

Cel operacyjny 3.2: Wykorzystanie przygranicznego położenia dla stworzenia systemu polsko czeskiej i polsko-słowackiej wymiany kulturalnej.

Projekty:

3.1.1. Tworzenie i promocja transgranicznej oferty kulturalnej (artystycznej)

3.1.2. Tworzenie i promocja transgranicznej oferty kulturalno-oświatowej

3.1.3. Utworzenie Ośrodków Kultury Czeskiej i Słowackiej, doprowadzenie do powstania ośrodków kultury polskiej spełniających funkcje dla obszaru regionów śląskiego, morawsko-śląskiego i Żylińskiego

W domenie Współpraca transgraniczna

Cel strategiczny 4: Stworzenie systemu koordynującego wspólne działania w sferze społecznej

Cel operacyjny 4.1: Organizacja i koordynacja działań w zakresie kultury, sportu, turystyki i rekreacji.

Projekty:

4.1.6. Promocja wspólnych przedsięwzięć kulturalnych, kultywujących tradycje i lokalne obyczaje

4.2.6 Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami w Powiecie Cieszyńskim. Wizja jaką przyjęto w programie to; „Dobrze zachowane, zadbane zabytki stanowiące o tożsamości lokalnej – jednym z najważniejszych elementów rozwoju gospodarczego powiatu”.

Wprowadzeniu wizji w życie służą dwa przyjęte cele strategiczne;

- Cel strategiczny I – Kształtowanie kulturowego obrazu powiatu.

- Cel strategiczny II – Kształtowanie pozytywnych postaw społeczeństwa wobec lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Cel strategiczny I: Kształtowanie kulturowego obrazu powiatu

Przeszkodą w kształtowaniu kulturowego obrazu powiatu jest brak dostatecznej świadomości i wiedzy dotyczącej potencjału zasobów powiatu. Położenie oraz sytuacja geopolityczna powoduje pozostawanie na peryferiach dużych ośrodków naukowych i kulturowych i jest przyczyną tych braków. Powyższa sytuacja ogranicza możliwość sprawowania poprawnej opieki nad zabytkami.

Dla celu strategicznego I sformułowano trzy cele operacyjne:

Cel operacyjny I.1: Ustalenie potencjału zasobów zabytkowych powiatu.

Sprawna i efektywna opieka nad zabytkami wymaga głębokiej, opartej na solidnych podstawach wiedzy o historii, tradycjach i zabytkach. Niezbędna jest aktualna wiedza o stanie zachowania zabytków znajdujących się w ewidencji, jak również obiektów aspirujących do tego miana. Braki w dokumentacji badawczej, analitycznej i syntetyzującej w znaczący sposób utrudniają działania w sferze konserwacji zabytków i mogą być przyczyną utraty przez nie wartości zabytkowych. Uzupełnienie tych braków pozwoli na sprawowanie skutecznej i efektywnej opieki nad zabytkami.

Rezultatem tych działań powinny być: rozpoznanie stanu zasobów zabytkowych powiatu i ich wartości, pogłębienie wiedzy o historii, tradycjach i zabytkach regionu, powstanie opracowań studialnych i analitycznych niezbędnych do racjonalnej opieki nad zabytkami i właściwego zarządzania zabytkami.

Kierunki działań:

I.1.A . Weryfikacja zabytków powiatu

I.1.B . Rozwój badań i studiów nad zabytkami powiatu

Cel operacyjny I.2: Budowa systemu zarządzania zabytkami powiatu

Współczesne zarządzanie zabytkami ma służyć włączeniu ich w procesy gospodarcze przy równoczesnym zachowaniu ich wartości zabytkowych. Do efektywnego zarządzania zabytkami konieczne jest powstanie nowoczesnych struktur organizacyjnych i technicznych. Niezbędne są organizacja i udostępnianie bazy danych o zabytkach oraz właściwy monitoring przemian, jakim one podlegają. Ważną rolę we właściwym zarządzaniu zabytkami ogrywać powinny dostępne narzędzia oddziaływania na proces kształtowania kulturowego obrazu powiatu, w tym zarówno - prawne, organizacyjne i działania rekomendujące obiekty do objęcia ich ochroną. W procesie zarządzania zabytkami należy korzystać również z metod nowoczesnego marketingu, tworząc markowe produkty kulturowe.

Wynikiem realizacji celu powinno być powstanie nowoczesnej bazy zasobów zabytkowych powiatu, wykształcenie sprawnego systemu monitoringu przemian zabytków, pełne wykorzystanie narzędzi prawnych i organizacyjnych dotyczących opieki nad zabytkami, wsparcie działań na rzecz opieki nad zabytkami przez marketing markowych produktów kulturowych kulturowo-gospodarczych w kraju i za granicą.

Kierunki działań:

I.2.A . Tworzenie nowoczesnych struktur zarządzania zabytkami

I.2.B . Zarządzanie zabytkami

I.2.C . Marketing markowych produktów kulturowych i kulturowo-gospodarczych

Cel operacyjny I.3: Włączenie zabytków w procesy gospodarcze

Ważnym jest dla opieki nad zabytkami włączenie ich w uczestnictwo w rozwoju gospodarczym powiatu. Włączenie zabytków w procesy gospodarcze wymaga integracji działań społeczno-gospodarczych, w tym realizacji kompleksowych programów rewitalizacji obszarów miejskich oraz wielokierunkowego rozwoju wsi. Wykorzystanie obiektów zabytkowych do współczesnych celów gospodarczych, w tym turystycznych wymaga ich właściwej rewaloryzacji, adaptacji i konserwacji. W procesach gospodarczych należy również uwzględniać kształtowanie przestrzeni kulturowej, przy wykorzystaniu narzędzi ochrony zachowanego dziedzictwa kulturowego i kulturowo-przyrodniczego. W celu zwiększenia atrakcyjności przestrzeni należy również prowadzić działania zmierzające do odtworzenia historycznych układów i obszarów ważnych dla kultury regionu i wzmocnienia lokalnej konkurencyjności.

Podjęmowane działania dotyczące obiektów zabytkowych powinny mieć charakter kompleksowy: począwszy od planowania i programowania działań poprzez całościowe procedury inwestycyjne, a skończywszy na działaniach prowadzonych bezpośrednio na materii zabytku. Źródła finansowania tych działań wymagają sprawnych struktur organizacyjnych, w tym mechanizmów współpracy i przepływu informacji oraz oparcia na sektorze niepublicznym.

Efektem włączenia obiektów zabytkowych w procesy gospodarcze będą, między innymi: konserwacja obiektów zabytkowych, zmiany funkcjonalne układów urbanistycznych i ruralistycznych, modernizacja infrastruktury, poprawa jakości przestrzeni publicznej, co w konsekwencji powinno doprowadzić do poprawy wizerunku przestrzeni kulturowej miast i wsi powiatu, powstania zintegrowanych produktów turystycznych i kulturowych oraz ożywienia gospodarczego i podniesienia jakości życia mieszkańców.

Kierunki działań:

I.3.A . Integracja działań społeczno-gospodarczych na rzecz opieki nad zabytkami

I.3.B . Konserwacja i adaptacja zabytków

I.3.C . Kształtowanie obszarów zabytkowych i krajobrazów kulturowych

I.3.D . Nowoczesna i efektywna opieka nad zbiorami zabytków i ich udostępnianie

Cel strategiczny II: Kształtowanie pozytywnych postaw społeczeństwa wobec dziedzictwa kulturowego regionu

Jedynie wysoka świadomość społeczna o wartościach zabytków i tradycji oraz potrzeba ich zachowania dla przyszłych pokoleń są w stanie zapewnić kształtowanie obrazu kulturowego powiatu z poszanowaniem historii całego regionu i według zasad zrównoważonego rozwoju. Osiągnięcie tego celu wymaga propagowania wiedzy o zabytkach oraz aktywizacji społeczeństwa na rzecz opieki nad zabytkami. Cele te można osiągnąć przez szeroko zakrojone działania edukacyjne oraz popularyzację i promocję wiedzy o zabytkach, a także wspieranie działań zachęcających do poznawania dziedzictwa kulturowego regionu i stosowanie zachęt do pracy na rzecz opieki nad zabytkami przez nagradzanie przykładów dobrych praktyk.

Dla drugiego celu strategicznego sformułowano dwa cele operacyjne:

Cel operacyjny II.1: Propagowanie wiedzy o zabytkach oraz sposobach opieki nad zabytkami

Efektywna opieka nad zabytkami wymaga rzetelnej wiedzy społeczeństwa o zabytkach oraz obecności problematyki zabytków w środkach masowego przekazu i życiu społecznym. Realizacja celu wymaga podjęcia działań na rzecz edukacji o szeroko rozumianym dziedzictwie kulturowym oraz popularyzacji i promocji wiedzy o zabytkach. Efektem realizacji celu będą wdrożone programy i ścieżki edukacyjne adresowane do uczniów, studentów, profesjonalistów i decydentów, wzbogacenie wiedzy o zabytkach i ich wartości oraz sposobach postępowania z zabytkami w celu ich zachowania, adaptacji, właściwego eksponowania itd.

Kierunki działań:

II.1.A . Wzmocnienie edukacji o dziedzictwie kulturowym

II.1.B . Popularyzacja i promocja zabytków i wiedzy o zabytkach

Cel operacyjny II.2: Aktywizacja społeczności lokalnych na rzecz opieki nad zabytkami

Zabytki w dużej mierze wypełniają przestrzeń nas otaczającą. Ich stan zachowania zależy przede wszystkim od mieszkańców powiatu i ich stosunku do zabytków. Aby zachęcić mieszkańców do opieki nad zabytkami, niezbędne jest wykształcenie pozytywnych postaw wobec zabytków i tradycji regionu przez działania na rzecz poznania zabytków i stosowanie zachęt do działania na rzecz opieki nad zabytkami. Efektem realizacji celu będzie wzrost zainteresowania historią, tradycją i zabytkami wśród mieszkańców.

Kierunki działań:

II.2.A . Wspieranie działań na rzecz poznania dziedzictwa kulturowego regionu

II.2.B . Promowanie przykładów dobrych praktyk w sferze opieki nad zabytkami

Powodzenie realizacji programu będzie wymagało współpracy wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za poszczególne grupy zadań, szczególnie samorządów terytorialnych ale również właścicieli prywatnych, organizacji pozarządowych, środowisk naukowych, nauczycieli oraz wojewódzkiego konserwatora zabytków i powiatowych służb konserwatorskich, których utworzenie i działanie jest warunkiem koniecznym i podstawowym dla wdrożenia i realizacji całego niniejszego programu.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1 Dokumenty programowe gminy

5.1.1 Zintegrowana Strategia Rozwoju Miasta Ustroń 2005 – 2015. Mając na uwadze potencjał miasta określono misję Ustronia jako „Główną aspiracją rozwoju Ustronia jest osiągnięcie statusu głównego ośrodka uzdrowiskowo-turystycznego Beskidów w 2015 roku”.

W oparciu o główne założenie wyznaczono 3 domeny strategicznego rozwoju Ustronia, obejmujące 9 zidentyfikowanych celów strategicznych, których realizacja zapewni zrównoważony i harmonijny rozwój miasta.

Poszczególne cele i zadania Strategii bezpośrednio nie są związane z ochroną dóbr kultury. Zadaniami pośrednio wpływającymi na opiekę nad zabytkami są;

- opracowanie projektu budowlanego na zagospodarowanie ustronńskiego Rynku.
- realizacja projektu: „Rynek jako salon miasta”.
- opracowanie jednolitej koncepcji architektonicznej obejmującej całość obszaru Bulwaru Nadwiślańskiego, ze szczególnym naciskiem na ujednolicenie charakteru powstającej małej architektury.

Zadaniami które mogłyby wpływać na kultywowanie kultury niematerialnej są;

- promocja kuchni regionalnej – organizacja konkursu na najlepszą potrawę regionalną podczas tradycyjnych dożynek.
- znalezienie produktu regionalnego (cieszyńskiego lub ustronńskiego) we współpracy z Kołem Gospodyń Wiejskich i Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego.
- podjęcie działań na rzecz rozwoju tradycyjnego rzemiosła regionalnego (również w charakterze dodatkowego źródła dochodu dla rolników).

5.1.2 Strategia Rozwoju Miasta Ustroń do 2020 roku. Podobnie jak w przypadku *Zintegrowanej Strategii Rozwoju Miasta Ustroń 2005 – 2015* zaproponowane działania nie są ściśle powiązane z substancją zabytkową miasta.

Zadaniami powiązanymi z kulturą niematerialną są;

- zwiększanie współpracy z partnerami z sektora pozarządowego i prywatnego oraz z mediami elektronicznymi w zakresie organizacji imprez kulturalnych, rozrywkowych, sportowych i rekreacyjnych,
- promocja miasta w oparciu o produkty lokalne – ich identyfikacja, wsparcie rozwoju,
- systematyczna realizacja miękkich projektów edukacyjnych i kulturalnych, realizacja różnych form edukacyjnych adresowanych do dzieci i młodzieży (obszary: kultura, przyroda, edukacja regionalna, języki obce, przedsiębiorczość),

Zadania powiązane z kulturą materialną;

- modernizacja zaplecza i poprawa zasobów technicznych Muzeum Ustrońskiego wraz z bezpośrednim otoczeniem oraz Oddziału Muzeum Ustrońskiego „Zbiory Marii Skalickiej”

5.1.3 Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Ustronia 2009 - 2015. jest jednym z planów strategicznych dotyczących oddziaływania na poszczególne obszary i sfery miasta w celu poprawy sytuacji oraz osiągnięcia założonych celów.

Wskazano 4 obszary, na których skupią prace rewitalizacyjne- rynek, os. Manhatan, „Wielkie Domy”, teren dawnej Kuźni Ustroń.

Cele rewitalizacji w obszarze 1- Rynek

Odzyskanie przez Rynek funkcji salonu miasta pełniącego funkcje turystyczne. Będzie on realizowany poprzez szereg celów szczegółowych, które pozwolą na rozwój funkcji turystycznych, rekreacyjnych i uzdrowiskowych Ustronia, wśród których należy wymienić:

1. Renowacja budynku Biblioteki i otoczenia:
 - a. Zmiana nawierzchni alejek wokół budynku
 - b. Odnowienie elewacji
 - c. Wymiana okien
 - d. Przebudowa mostku prowadzącego z rynku do biblioteki
2. Remont boiska do koszykówki:
 - a. Zainstalowanie oświetlenia
 - b. Odnowienie ogrodzenia boiska

c. Wymiana ławek i koszy

3. Podtrzymywanie wizerunku rynku poprzez ciągle podkreślanie jego atrakcyjności turystycznej, jak również przyjazności dla mieszkańców miasta.
4. Poszerzenie oferty turystycznej Ustronia o nowe wydarzenia kulturalne, jak również ściąganie wewnętrznego ruchu turystycznego do ścisłego centrum miasta.

Obecny kształt placu, usytuowanego w centrum Ustronia, nie wymaga jakichkolwiek zabiegów urbanistyczno - architektonicznych ze względu na przeprowadzone już prace rewitalizacyjne, dzięki którym atrakcyjność i walory estetyczne centrum miasta zdecydowanie wzrosły. Nawierzchnia rynku została wyłożona kostką brukową natomiast urbanistyczny chaos panujący wokół rynku został uporządkowany. Została na nowo zaadaptowana estrada wraz z wykonaniem fontanny, zostało wykonane nowe oświetlenie rynku, parking, a także zostały odnowione alejki parkowe wraz z placem przy pomniku. Dzięki temu można obecnie wykorzystywać przestrzeń rynku do organizacji imprez kulturalnych, rozrywkowych a także sportowych. Działania te umożliwiły poprawę wizerunku wizytówki miasta, jaką z całą pewnością jest rynek.

Wśród najważniejszych przyczyn podejmowanych działań rewitalizacyjnych są przede wszystkim plany rozwoju dla miasta Ustron. Ich dominantą jest poszerzanie oferty turystycznej miasta, bazujące na pełniejszym wykorzystaniu obecnie posiadanego potencjału. Rynek miasta traktowany jest jako jego wizytówka, a także jedno z kluczowych miejsc organizacji imprez plenerowych. Docelowo obszar rewitalizowany ma pełnić funkcję „salonu miasta”. Miejsca relaksu i spotkań mieszkańców i turystów oraz głównego, obok amfiteatru, miejsca przeprowadzania imprez kulturalnych, sportowych oraz rozrywkowych.

Obszar objęty jest w całości strefa ochrony zachowanych elementów zabytkowych „B”. Wśród obiektów wskazanych do ochrony przez wojewódzkiego konserwatora zabytków należy wymienić:

- Ratusz – budynek murowany wybudowany w latach 1890 - 1900 r.;
- Dom – ul. Rynek 3 - budynek murowany lata 30-te XX w.
- Dom – ul. Rynek 4 (Schronisko Młodzieżowe) - budynek murowany 1902 r.
- Dom – ul. Rynek 5 wraz oficyną - budynek murowany z czwartego ćwierćwiecza XIXw., murowany 1. 30—te XX w.

Cele rewitalizacji w obszarze 3- „Wielkie Domy”

Za cel główny rewitalizacji „Wielkich Domów” należy uznać ich wyburzenie, a następnie odtworzenie tego obszaru żywej tkance miejskiej. Odbędzie się to zarówno w sensie utworzenia nowych budynków i rewitalizacji ich otoczenia, jak i ich mieszkańców. Cel rewitalizacji zostaną osiągnięte poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

1. Zburzenie kompleksu budynków „Wielkich Domów”;
2. Wybudowanie nowych obiektów mających funkcje gospodarcze (handel i usługi) a także mieszkaniowe;
3. Wyposażenie otoczenia nowo powstałych budynków w ławki, plac zabaw, utworzenie terenów zielonych i alejek;
4. Renowacja terenu zielonego na rogu ulic 3 Maja i Partyzantów wraz z nowymi ławkami i położeniem nowego bruku na ścieżkach;
5. Wymiana nawierzchni parkingu przy ulicy Partyzantów;
6. Zagospodarowanie wolnej przestrzeni w obrębie obszaru rewitalizacji;
7. Realizacja spójnej polityki zapobiegania wykluczeniu społecznemu obecnych mieszkańców i ich przesiedlenie.

Kompleks „Wielkich Domów” powstał pod koniec XVIII wieku jako zespół magazynów dla działającej w bezpośredniej bliskości huty. Huta została zlikwidowana w roku 1897 roku, a budynki zostały przekazane Kuźni Ustroń i były wykorzystywane w celach gospodarczych. Przeniesie działalności przemysłowej w rejon „dolnego Ustronia” spowodowało bezużyteczność funkcji przemysłowych „Wielkich Domów”. W bezpośrednim okresie powojennym (lata 40. i początek 50.) obiekty zostały zagospodarowane na budynki mieszkalne dla pracowników Kuźni. W roku 1967 budynki zostały skomunalizowane i od tego czasu są pod zarządem miejskim. Należy zaznaczyć, że poza drobnymi remontami bieżącymi oraz pracami odtworzeniowymi nie były one gruntownie remontowane ani rewitalizowane. Budynki posiadają walory zabytkowe. Są jednymi ze starszych obiektów w mieście. „Wielkie Domy” stanowią element dawnej architektury Ustronia, którą należy chronić jako relikw przeszłości oraz jako materialny dowód bogatej historii.

Budynki wchodzące w skład kompleksu „Wielkich Domów” są objęte ochroną konserwatorską. Planowane działania są prowadzone w pełnym uzgodnieniu z konserwatorem zabytków.

Cele rewitalizacji w obszarze 4- dawna Kuźnia Ustroń;

1. Rewitalizacja obiektów poprzemysłowych w kierunku funkcji nowoczesnego przemysłu, usług.
2. Przebudowa, adaptacja obiektów pod nową działalność (w tym turystyczną).
3. Kompleksowa rewitalizacja stadionu sportowego wraz z budynkami gospodarczymi.
4. Przebudowa parkingu przed stadionem na dwupoziomowy.
5. Przebudowa ulicy Sportowej.

Charakterystyka zabudowy, jaką w głównej mierze stanowią budynki po zakładowe, nie wpisuje się w estetykę miasta, zwłaszcza z punktu widzenia jego głównych funkcji - turystycznych i uzdrowiskowych. Zabudowa wyróżnia się na tle miasta przez nieestetyczny wygląd budynków będących pozostałością zakładów kuźniczych. Dodatkowym negatywnym aspektem jest położenie tych terenów blisko centrum miasta oraz obszarów uzdrowiskowych. Odznaczają się na tle całego miasta, przez co cierpi widok panoramy. Dlatego niezbędna jest rewitalizacja tego terenu, aby poprawić walory estetyczne. Naturalną konsekwencją tych działań będzie poprawa atrakcyjności tego terenu dla inwestorów i przedsiębiorców. Ponadto będzie istniała możliwość utworzenia tam muzeum przez wykorzystanie np. zabytkowych obiektów byłej kuźni (część z nich jest z XIX wieku).

Obszar ten nie jest objęty ochroną konserwatorską.

5.1.4 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Ustroń jest podstawowym dokumentem, na podstawie którego prowadzona ma być polityka i strategia działań, przede wszystkim w sferze zagospodarowania przestrzennego, ale także w sferze społeczno-gospodarczej i ekologicznej, które bezpośrednio lub pośrednio wpływają na kształtowanie struktury przestrzennej i układu funkcjonalno-przestrzennego.

W przypadku istotnych zmian uwarunkowań lub dokonania znaczących odstępstw od ustaleń Studium, należy przystąpić do kolejnych jego aktualizacji. Między innymi dlatego celowe jest dokonywanie oceny aktualności Studium co najmniej raz w ciągu kadencji.

Jednymi z najważniejszych celów studium jest ochrona walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych gminy. W skład walorów kulturowych wchodzi tu; krajobraz kulturowy, zabytkowe obiekty kubaturowe, zabytkowe obiekty i tereny archeologiczne, zespoły objęte ochroną konserwatorską.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wyznacza strefy ochrony konserwatorskiej.

- stref „A” – ścisłej ochrony konserwatorskiej,
- stref „B” – pośredniej ochrony konserwatorskiej,
- stref „OW” – obserwacji archeologicznej.

W studium wskazano również :

- obiekty wpisane do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków, w tym stanowiska archeologiczne

Ustala się, że ochronę dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej będzie realizowana poprzez:

- 1) zachowanie i ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków,

- 2) ochronę obiektów o charakterze zabytkowym wpisanych do gminnej ewidencji zabytków,
- 3) ochronę stanowisk archeologicznych zgodnie z ewidencją Archeologicznego Zdzjęcia Polski,
- 4) utrzymanie istniejących oraz wyznaczenie nowych stref ochrony konserwatorskiej,
- 5) dokonywaną okresowo (co najmniej raz w trakcie kadencji Rady Miasta przez Miejską Komisję Urbanistyczno-Architektoniczną) analizę stanu oraz wartości estetycznych obiektów zrealizowanych i realizowanych obecnie oraz ich ewentualne zaliczenie w poczet dóbr kultury współczesnej a także wpisanie do gminnej ewidencji zabytków.
- 6) w przypadku podejmowania budowy i robot budowlanych, rozumianych w myśl ustawy Prawo budowlane, oraz wszelkich działań przy lub w otoczeniu zabytków, o których mowa w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami obowiązują przepisy przywołanych ustaw.

Strefa „A” – ścisłej ochrony konserwatorskiej

Strefa "A" obejmuje obiekty i ich najbliższe otoczenie zgodnie z decyzjami wojewody o wpisie do rejestru zabytków. Są to obszary uznane za szczególnie ważne jako materialne świadectwo historyczne:

A1 Kościół Podwyższenia Krzyża Św.(nr rej. A- 273/78) i plebania (nr rej. A- 274/78) wraz z otoczeniem

A2 Kościół św. Anny (nr rej. A- 302/78) wraz z otoczeniem

A3 Kościół ewang.-augsb. Św. Jakuba (nr rej. A- 349/78), plebania (nr rej. A- 347/78) oraz dawna szkoła ewangelicka (nr rej. A- 348/78) wraz z otoczeniem

A4 Kościół św. Klemensa (nr rej. A- 352/78) i plebania - dawny sierociniec (nr rej. A- 350/78) wraz z otoczeniem

A5 Dom i stodoła (nr rej. A- 381/80) wraz z otoczeniem

A6 Dawna huta Klemens (nr rej. A- 534/92) wraz z otoczeniem

A7 Dawna huta Teresa (nr rej. A- 670/91) wraz z otoczeniem

A8 Dawna karczma (nr rej. A- 693/93) wraz z otoczeniem

A9 dom nr 21 (nr rej. 997/69) wraz z otoczeniem

A10 Budynek mieszkalny (nr rej. 191/60) wraz z otoczeniem

A11 Zespół dworski (nr rej. A- 355/78) wraz z otoczeniem

Wytyczne konserwatorskie dotyczące obszaru objętego strefą „A”:

- utrzymanie obiektów zabytkowych w ich stylowym kształcie architektonicznym;
konserwacja
i rewitalizacja obiektów zabytkowych,
- adaptacja obiektów zabytkowych w kierunku dostosowania przyszłej funkcji do wartości
i rangi historycznej zabytku,
- każda działalność w strefie wymaga uzyskania zezwolenia Śląskiego WKZ.

Strefa „B” – pośredniej ochrony konserwatorskiej

Strefa „B” obejmuje obszar zasadniczego centrum Ustronia od dworca kolejowego po założenie Huty Klemens. Zawiera między innymi:

a) obiekty wpisane do rejestru:

- kościół ewang. – augsb. św. Jakuba przy ul. Kotschego,
- plebania przy kościele ewangelickim przy ul. Kotschego,
- dawna szkoła ewangelicka przy ul. Kotschego,
- kościół parafialny rzym. – kat. p.w. św. Klemensa,
- dawny sierociniec i plebania rzymsko – katolicka przy ul. 3 Maja,
- dom mieszkalny z XVIII w. przy ul. Ogrodowej,
- budynek drewniany wraz ze stodołą z 1768 r. przy ul. Ogrodowej 1,
- założenie „Huty Klemens” przy ul. Hutniczej,

b) 108 budynków figurujących w ewidencji zabytków oraz:

- Park Kuracyjny przy ul. Hutniczej,
- Cmentarz parafialny rzymskokatolicki, ul. Daszyńskiego,
- Cmentarz ewangelicki, ul. Stawowa,
- Krzyż kamienny, ul. Krzywa, ok. 1910/20 r.,
- Pomnik lotnika Jana Cholewy,
- Pomnik przy Urzędzie Miasta w Ustroniu,
- Pomnik na cmentarzu przy ul. Stawowej,
- Figura Chrystusa Króla.

Wytyczne konserwatorskie dla obszarów w strefie konserwatorskiej „B”:

- zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania,
- restauracja i modernizacja techniczna obiektów o wartościach kulturowych, z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości zabytkowej,
- dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie rozplanowania, skali i bryły zabudowy,
- usuwanie lub odpowiednia przebudowa obiektów dysharmonizujących, zwłaszcza uniemożliwiających ekspozycję zespołów i obiektów znajdujących się w strefie ścisłej ochrony (obiektów wpisanych do rejestru zabytków).
- wszelka działalność inwestycyjna i remontowa w strefie wymaga opinii Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Strefa WO” – ochrony archeologicznej

Strefa "WO"- obserwacji archeologicznej jako potencjalne obszary badań archeologicznych. Strefa ochrony obejmuje obszary mieszczące się w okręgu o promieniu 40m licząc od centrum stanowiska archeologicznego.

Dla stref obserwacji archeologicznej obejmujących rejon występowania stanowisk archeologicznych oraz obszarów wokół tych stanowisk sposób ochrony obiektów oraz zakres i rodzaj prowadzenia badań archeologicznych winien być zgodny z przepisami odrębnymi w tym zakresie [ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162 poz.1568 z późn. zm), ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. prawo budowlane (tekst jednolity Dz.U. z 2006 r., Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.)]

Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków.

Ustalenia konserwatorskie :

- zachowanie, pielęgnacja oraz rewaloryzacja obiektów,
- odnośnie obiektów architektonicznych zachować należy bryłę budynku, formę dachu, detale architektoniczne. W wypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej należy nową wzorować na pierwotnym kształcie, podziałach i materiale,
- ochrona ekspozycji układu historycznego rozplanowania zabudowy i istniejących dominant jako priorytetowe w nowym zagospodarowaniu terenu,
- ochrona przydrożnych krzyży, kapliczek i figur przydrożnych, ich zachowanie oraz konserwacja,
- obowiązek dostosowania współcześnie realizowanej zabudowy w sąsiedztwie obiektów historycznych do lokalnego krajobrazu kulturowego,

- działalność inwestycyjna i remontowa oraz rozbiórka dóbr kultury wymagają opinii Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

5.1.5 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Miasta Ustroń

Miasto Ustroń nie posiada miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych obszarów.

„Urząd Miasta Ustroń informuje, że wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 16.03.2012r., sygn. II SA/GI 232/12, oraz wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego 17.10.2012r., sygn. II OSK 1752/12, została stwierdzona nieważność uchwały Rady Miasta Ustroń z dnia 7 kwietnia 2005r. nr XXXI/269/2005 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Ustroń. W konsekwencji wydane wypisy i wyrisy z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zatwierdzonego tą uchwałą, a także wszelkie zaświadczenia o przeznaczeniu nieruchomości w tym planie, zaświadczenia o zgodności zamierzonej zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych z ustaleniami tego planu, zaświadczenia o zgodności lokalizacji magazynu z tym planem, postanowienia o zgodności wstępnego projektu podziału nieruchomości z ustaleniami tego planu straciły ważność.”

Zaleca się stworzenie dokumentów ze szczególną dbałością o ochronę zabytków i dziedzictwa kulturowego. Naniesienie na plany kluczowych dla opieki nad zabytkami informacji. Oznaczenie stanowisk archeologicznych, zabytkowej architektury, układów urbanistycznych oraz określenie odpowiednich stref ochrony.

5.2 Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

Zgodnie z zaleceniami NID rozdział obejmuje zwięzłą charakterystykę dziedzictwa kulturowego na tle zarysu historii gminy. Nie jest to monografia historyczna ani opracowanie etnograficzne.

5.2.1 Zarys historii Miasta Ustrón

Pierwsza historyczna wzmianka o Ustroniu znajduje się w wykazie znanym pod nazwą *Liber Foundationis Episcopatus Vratislaviensis* - Księdze uposażeń biskupstwa wrocławskiego. W nim właśnie pośród innych osad, po raz pierwszy zostały wymienione Ustrón, Lipowiec oraz Hermanice.

Nazwy Lipowca i Ustronia powstały od charakterystycznych zjawisk związanych z topografią terenu. Wyraz "Ustrón" informuje iż osada była położona w miejscu zacisznym znajdującym się na uboczu - ustronnym.¹ Osada Lipowiec nawiązuje prawdopodobnie do typu drzewostanu który wtedy dominował w tej okolicy.² Hermanice natomiast posiadają typową nazwę patronimiczną, pochodzącą od imienia założyciela osady - rycerza książęcego Hermana.

Jeśli chodzi o Ustrón i Lipowiec brak jest przesłanek nazewniczych które sugerowałyby inicjatora powstania osad. Prawdopodobnie założycielem i pierwszym właścicielem obu wsi był książę cieszyński Mieszko I.

Nierodzim powstał po okresie wielkiej kolonizacji, która przeszła przez księstwo cieszyńskie na przełomie XIII i XIV wieku, czas jego założenia był późniejszy od pozostałych miejscowości.

Pierwsze informacje na temat założonych parafii w Ustroniu i Hermanicach pochodzą z 1447 r. i zawdzięczamy je archidiakonowi opolskiemu Mikołajowi Wolffowi który w tymże roku pobierał świętopietrze w dekanacie cieszyńskim na rzecz Kurii rzymskiej³.

1 R. Mrózek, *Nazwy miejscowe dawnego Śląska Cieszyńskiego*, Katowice 1984 r., s. 178.

2 H. Borek, *Górny Śląsk w świetle nazw miejscowych*, Opole 1988 r., s. 71

3 K. Dola, *Dzieje Kościoła na Śląsku*, cz. I, Średniowiecze, Opole 1996, s. 120-122.

Parafia w Ustroniu od początku nosiła wezwanie św. Klemensa papieża i męczennika, uznaje się iż została założona w 1447 roku przez księcia cieszyńskiego. Świątynia była obiektem drewnianym, jednonawowym. Prezbiterium od nawy oddzielał poprzeczny trawers na którym był umieszczony duży krzyż. Z prawej strony znajdowała się zakrystia, nad środkiem kościoła wzniesiono niewielką wieżę na której umieszczono dzwon.⁴

W II połowie XV w. Ustroń został подарowany przez księcia cieszyńskiego rodzinie Klochów z Kornic. Stał się wioską szlachecką.

Hermanice występują w źródłach jako osada rycerska (szlachecka) aż do schyłku XV stulecia. Pod koniec XV wieku znajdowały się w rękach Piotra Osińskiego z Żytniej. Podobnie Nierodzim znajdował się pod koniec średniowiecza w rękach rodziny szlacheckiej, w dokumentach z 1439 r. ujawnił się jego pierwszy właściciel - Janusz Wróbel.

Miejscowość Lipowiec wchodziła w średniowieczu w skład domeny książęcej. Wioska ta jednak bez wątpienia była wsią szlachecką która znajdowała się w rękach rodziny Czelo z Czechowic a od roku 1613 w części znajdowała się w posiadaniu Bernarda Jaworskiego z Jaworza.

W epoce nowożytnej miejscowości wchodzące w skład miasta Ustronia stanowiły nadal własność szlachty. Jedynie Lipowiec pozostawał częścią dóbr Piastów cieszyńskich, ale i tu szlachta weszła w posiadanie fragmentu wsi, z którego został utworzony niewielki folwark.

W dworach zbudowanych w Ustroniu Hermanicach, Nierodzimiu i w folwarku lipowskim zamieszkiwały rodziny Klochów z Kornic, Marklowskich z Żebraczy, baronów Mattencloitów, Niewiadomskich z Niewiadowic, Posadowskich z Posadowa, Tschammerów z Iskrzyczyna, baronów Spensów z Boden i inne.⁵

W 1633 r. ostatnia księżna z rodu Piastów Elżbieta Lukrecja kupiła od Michała Rudzkiego fragment Ustronia Górnego i Polany, a w 1637 r. część Ustronia Dolnego, miejscowość stała się znowu własnością książąt cieszyńskich.

4 I. Panic *Dzieje Ustronia w Średniowieczu*, W: Ustroń 1305-2005, Tom I 1305-1945, Praca zbiorowa, Ustroń 2005 r., s. 116

5 W. Gojniczek *Feudalni Panowie Ustronia i Okolic*, W: Ustroń 1305-2005, Tom I 1305-1945, Praca zbiorowa, Ustroń 2005 r., s. 123.

Po śmierci księżnej księstwo cieszyńskie przeszło w ręce Habsburgów. Rządzili oni w podwójnym charakterze jako monarchowie reprezentujący państwo czeskie oraz jako prywatni właściciele dóbr posiadanych wcześniej przez książąt cieszyńskich. Do kierowania nimi utworzono zarząd zwany Komorą Cieszyńską. Regenci Komory jako reprezentanci cesarza mieli największy wpływ na życie gospodarcze i społeczne miejscowości wchodzących w skład Ustronia.

W ciągu XVIII wieku system dzierżawienia folwarków przestał się sprawdzać, wystąpienia chłopskie utwierdziły księcia w przekonaniu iż dalsza eksploatacja poddanych nie przynosi zwiększenia zysków. Po objęciu władzy przez księcia Alberta Sasko-Cieszyńskiego pojawiła się idea rozparcelowania folwarków a zyski przeznaczyć na bardziej dochodową inwestycję.⁶ Folwark w Górnym Ustroniu rozparcelowano na 25, folwark w Dolnym Ustroniu na 33 części. Miejscowość wzbogaciła się o blisko 70 gospodarstw włościańskich, powstawały nowe siedliska i skupiska zabudowań. Na obszarze Ustronia powstały nowe osady: Jelenica, Wyrzchowina, na Rówieńskim, zasiedlono okolice, gdzie potem zbudowano katolicki i ewangelicki kościół.

Rudę żelaza w Ustroniu zaczęto przerabiać w 1770 roku. Fakt zapoczątkowania przemysłu hutniczego pociągnął za sobą budowę pierwszych ustronńskich zakładów przemysłowych. Zakończenie budowy huty z obiektami oraz pełne uruchomienie produkcji nastąpiło w 1772 roku. Uruchomiono wielki piec, a w późniejszych latach wybudowano obok niego warsztat naprawczy hutę "Klemens", kuźnię "Jan" i odlewnię "Elżbieta". Pierwszym obiektem przetwórczym w Ustroniu była młotownia "Adam" założona w 1780 r. W XIX wieku uruchamiano w niej kolejno: zakład przetwórczy miedzi, plastycznej obróbki cyny, kotłarnię, zakład budowy mostów żelaznych i maszyn.

Kolejną przemysłową inwestycją była budowa fabryki papieru. Doszło do tego w 1792 r. Decyzja była spowodowana rosnącym zapotrzebowaniem na papier który był stosunkowo drogi i trzeba było go sprowadzać z Moraw. Mimo że papiernia produkowała dobre wyroby w 1837 r. postanowiono ją zamknąć, wykorzystywane dotąd budynki wraz z kołem wodnym zostały przekazane kuźni "Teresa".

W 1820 r. założono kuźnię i odlewnię "Albert" w pobliżu kościoła ewangelickiego. Również w tym samym roku powstała kuźnia i walcownia "Krystyna".

6 J. Spyra *Gospodarka i społeczeństwo w XVIII w. (Do 1780 r.)*, W: Ustroń 1305-2005, Tom I 1305-1945, Praca zbiorowa, Ustroń 2005 r., s. 192.

Pod koniec XIX w. kolejnymi inwestycjami budowlanymi w Ustroniu były: uruchomione przez zbór ewangelicki dom i ochronka dla sierot w 1883 r., szpital gminny oddany do użytku w 1887 r. a także wybudowany w 1894 r. piętrowy Ratusz przy Ustrońskim Rynku. Plany tej ostatniej budowli sporządził Münster - pracownik Urzędu Budowlanego Komory Cieszyńskiej. Jest to obiekt nawiązujący do stylu neorenesansowego, murowany z cegły, otynkowany, wzniesiony na planie prostokąta, posiadający w elewacji boniowania. Po pożarze Ratusza w 1964 r. zredukowano niektóre elementy porządku architektonicznego obiektu nadając mu obecny kształt, z zachowaniem na parterze niektórych motywów dekoracyjnych.

W drugiej połowie XIX w. w Ustroniu Polanie powstał charakterystyczny murowany budynek. Był to jednopiętrowy obiekt prywatnej szkoły ewangelickiej, posiadający na dachu małą dzwonnice, oddany do użytku w 1863 r. a w 12 lat później przemianowany na mocy rozporządzenia ministerialnego na Szkołę Publiczną.

Na przełomie XIX i XX wieku założono pocztę i telegraf oraz doprowadzono kolej⁷.

Z inicjatywy mieszkańców zaczęto organizować pierwsze stowarzyszenia, działające bardzo prężnie oraz nadające rangę ustońskiemu uzdrowisku. Jednym z takich organizacji było założone w 1888 r. Towarzystwo Upiększania Ustronia, znane do dzisiaj pod nazwą Towarzystwo Miłośników Ustronia.

Rozwój hutnictwa w Ustroniu ściśle wiązał się z jego dzisiejszym charakterem uzdrowiskowym. Kiedy hutnicy zauważyli, że kąpiele w wodzie ogrzanej płynnym żużlem wielkopieczowym łagodzą dolegliwości reumatyczne, na polecenie arcyksięcia Alberta w 1804 roku wybudowano specjalną łaźnię. Skuteczność gorących wód została bowiem potwierdzona badaniami lekarskimi.

W XIX wieku odkryto w okolicach Ustronia pokłady borowiny i źródło wód żelazistych. W związku z tym, w roku 1901, powstał Zakład Kąpiei Borowinowych, w którym zaczęto przeprowadzać zabiegi lecznicze.

W XX wieku działania w tym kierunku nabrały tępa. W 1901 r. uruchomiono Zakład Przyrodolecznicy. Liczba gości przybywających do Ustronia zwiększyła się. W okresie międzywojennym nastąpiła rozbudowa miejscowości. W 1933 r. oddano do użytku basen

7 B. Kubień *Historia budownictwa w Ustroniu*, W: Pamiętnik Ustoński nr. 11, Towarzystwo Miłośników Ustronia, Ustroń 2001, s. 23.

kąpielowy, a rok później drogę asfaltową na Równicę, gdzie w 1928 r. uruchomiono schronisko turystyczne. Powstało wówczas wiele prywatnych will i pensjonatów, rozwijał się handel i usługi.

28 grudnia 1956 roku osadzie Ustroń przyznano prawa miejskie. W roku 1967 miasto otrzymało status uzdrowiska. Wkrótce powstał ośrodek wypoczynkowy w dolinie Jaszowca, ośrodek leczniczo - rehabilitacyjny na Zawodziu, wybudowano liczne sanatoria i domy uzdrowiskowe. W latach 80 i 90 oddano do użytku większość domów wypoczynkowych tzw. piramid na Zawodziu.

5.2.2 Krajobraz kulturowy

W rozumieniu ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami „Krajobraz kulturowy to przestrzeń, historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze”.

Miasto Ustroń położone jest w powiecie cieszyńskim w województwie śląskim. Zajmuje powierzchnię około 59km². Użytki rolne stanowią 41% powierzchni, a użytki leśne: 44%. Miasto stanowi 8,07% powierzchni powiatu. Miejscowość położona jest na północnych stokach Beskidu Śląskiego, u wylotu doliny Wisły. Różnica wzniesień wynosi ponad 500 metrów pomiędzy centrum miasta w dolinie Wisły, a Czantorią Wielką i Równicą. Sąsiednie gminy to; Brenna, Goleiszów, Skoczów, Wisła. Gmina sąsiaduje z Czechami.

Miasto i gmina Ustroń to miejscowość turystyczno- uzdrowiskowa. Położenie geograficzne oraz walory przyrodnicze wywarły duży wpływ na kształt krajobrazu kulturowego. Gminę cechuje średnia gęstość zaludnienia. W sezonach letnim i zimowym odnotowuje się największy napływ turystów. W wyjątkowe walory przyrodnicze, wkomponowane zostały wytwory i osiągnięcia cywilizacyjne człowieka. Są to zarówno pojedyncze obiekty i zespoły budowli, dzieła sztuki, elementy zagospodarowania przestrzeni oraz krajobrazy miejsko-wiejskie. Wszystkie one kształtują świadomość i tożsamość regionalną mieszkańców. Przetrwały budynki mieszkalne murowane wzniesione na przestrzeni XVIII i XIX wieku. Liczna zabudowa - znana z przekazów - uległa zniszczeniu. Należy zaznaczyć, iż zachowana historyczna zabudowa w dużej mierze znajduje się w niezbyt dobrym stanie technicznym. W Mieście Ustroń w sporej liczbie przypadków w towarzystwie zabytkowych stodoł czy obór funkcjonują nowe murowane domy. Jeśli zaś mieszkańcy użytkują domy zabytkowe zabudowania gospodarcze często są znacznie przebudowane i tracą swe walory. Często też stają się zbędne i przeznaczają się do rozbiórki. W każdym z powyższych przypadków ma to negatywny wpływ na krajobraz kulturowy.

W krajobrazie kulturowym Miasta Ustroń na pierwszy plan wysuwają się, obok architektury sakralnej, modernistyczne budowle Zawodzia. „Piramidy” oraz dominanta całego

zespołu architektonicznego – *Sanatorium Równica* urosły do rangi symbolu „nowej historii Ustronia”.

Największym problemem architektonicznym i wizerunkowym bezpośrednio wpływającym na krajobraz kulturowy jest architektoniczne ignorowanie charakteru miasta. Powstające budowle, które nawet same w sobie przedstawiają wartości architektoniczne, nie wpasowują się w kontekst miasta.

Innym problemem z którym boryka się Miasto Ustroń (podobnie jak większość miast w Polsce) jest natłok wszelkiego rodzaju szyldów i reklam. Reklama stanowi jeden z głównych elementów mających wpływ na estetykę i wygląd współczesnych miast. Poza podstawowym przekazem informacyjno-promocyjnym często pełni rolę dekoracyjną, kształtując na nowo wygląd elewacji budynków, ulic lub placów wprowadzając elementy dotąd nie stosowane, czasem zmieniając ich walory kompozycyjne. Umieszczane nośniki reklamowe mają za zadanie nie tylko zachęcić potencjalnych klientów do zakupu danego produktu w danym miejscu, ale przede wszystkim kształtują wizerunek miasta i całej gminy wrastając w jego pejzaż na wiele kolejnych lat. W tych okolicznościach należy objąć ochroną nie tylko zabytki wpisane do rejestru ale także inne budynki wraz z ich otoczeniem (ze szczególnym uwzględnieniem Rynku). Regulacjom wypracowanym przez gminę powinny podlegać reklamy, szyldy itp. znajdujące się na elewacjach budynków, a także wolnostojące na ulicach, placach i terenach zielonych.

Aby zapobiec negatywnym zmianom krajobrazu kulturowego, należy podjąć działania zachowujące i przywracające naturalną roślinność i architekturę regionalną. W celu ochrony walorów kulturowych zaleca się systematycznie i stopniowo nadawać istniejącym budynkom charakter regionalny. Zmiana pokryć dachowych, kolorystyki ścian, wprowadzanie regionalnych elementów i dekoracji mimo iż jest kosztowne daje znakomite efekty. Warunki zabudowy już na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powinny być ustalane tak, aby uniknąć wznoszenia form dysharmonijnych oraz aby nowo powstające budynki lokowane były zgodnie z historycznymi i regionalnymi układami przestrzennymi.

Obcowaniu z wyjątkowym krajobrazem kulturowym Miasta Ustroń sprzyja istnienie wielu szlaków turystycznych w tym szlaku niebieskiego – *Szlak Zabytkowy*. Szlak ten w całości prowadzi chodnikami i drogami asfaltowymi, a na jego trasie znaleźć można kilka obiektów zabytkowych:

- muzeum "Stara Zagroda" mieszczące się w zabytkowej, drewnianej chacie;
- pomnik upamiętniający miejsce, gdzie niegdyś znajdowała się żydowska synagoga;
- Kościół Ewangelicko - Augsburski Apostoła Jakuba, poświęcony w roku 1856;
- budynek, w którym mieściła się pierwsza polska szkoła w Ustroniu, zbudowana w roku 1787, a przebudowana w połowie wieku XIX;
- Kościół pod wezwaniem Św. Klemensa Papieża i Męczennika, poświęcony w 1788 roku;

5.2.3 Obiekty zabytkowe nieruchome na terenie Miasta Ustroń

5.2.3.1 Obiekty znajdujące się w Gminnej Ewidencji Zabytków

Ewidencja obejmuje zabytki znajdujące się na terenie Miasta Ustroń. Zawiera obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa śląskiego oraz obiekty znajdujące się na kartach adresowych GEZ (nie figurujące w rejestrze) a także, stanowiska archeologiczne z terenu gminy. Ewidencja ta jest podstawą do sporządzenia *Gminnego programu opieki nad zabytkami Miasta Ustroń*.

W ramach prac nad niniejszym programem przeprowadzono weryfikację oraz wykonano dokumentację fotograficzną obiektów znajdujących się w ewidencji. Stwierdzono ubytki w zasobie zabudowań.

W tabeli poniżej zestawione zostały obiekty znajdujące się w ewidencji zabytków Miasta Ustroń.

															UWAGI	
ID	MIEJSC	CZĘŚĆ MIEJSCOW	ULICA	NR	OBIEKT	FUNKCJA OBIEKTU	RODZAJ UŻYTKOWANI A	NR DZIAŁKI	WŁASNOŚĆ	MATERIAŁ ŚCIAN	STAN ZACHOWANIA	DATOWANIE	DAT OD	DAT DO	NR REJESTRU	DATA WPISU DO REJESTRU
1	Ustroń	Poniwiec	Akacyjowa	4	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	2047/43	prywatna	drewniane	dobry	1930 r.	1925	1950		
2	Ustroń	Poniwiec	Akacyjowa	8	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	2043/109	prywatna	ceglane	zaniedbany	1770 r.	1750	1775		
3	Ustroń	Polana	Baranowa	5	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	2646/56	współłasność	ceglane	bardzo dobry	1920 r. / 1930 r.	1925	1950		
4	Ustroń	Poniwiec	Bažantów	7	strażnica WOP	mieszkalno - usługowa	administracja	1997/18	państwowa	ceglane	bardzo dobry	lata 20-te XX w.	1900	1925		
5	Ustroń	Poniwiec	Bažantów	23	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1993/4	współłasność	drewniane	zaniedbany	1930 r.	1925	1950		
6	Ustroń	Zawodzie Dolne	Belwederska	4	dom wczasowy	mieszkalna	rekreacja i turystyka	3849/6	współłasność	ceglane	zły	1930 r.	1925	1950		
7	Ustroń	Nierodzim	Bładnicka	63	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	341/54	prywatna	ceglane	bardzo dobry	1925 r.	1925	1950		
8	Ustroń	Goje	Błaszczyka	17	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1054/2	prywatna	ceglane	dobry	1924 r.	1900	1925		
9	Ustroń	Goje	Błaszczyka	17	obora	gospodarcza	pomocnicze	1054/2	prywatna	ceglane	zaniedbany	1924 r.	1900	1925		
10	Ustroń	Nierodzim	Boczna	9	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	22/3	prywatna	drewniane	zaniedbany	połowa XIX w.	1850	1875		
11	Ustroń	Śródmieście	Andrzeja Brody	2	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5113, 366/13	współłasność	ceglane	dobry	1930 r.	1925	1950		
12	Ustroń	Śródmieście	Andrzeja Brody	7	budynek mieszkalny	mieszkalno - usługowa	mieszkalne	360/3	współłasność	ceglane	zaniedbany	około 1930 r.	1925	1950		
13	Ustroń	Śródmieście	Andrzeja Brody	15	budynek mieszkalny	mieszkalno - usługowa	mieszkalne	355/18	współłasność	ceglane	bardzo dobry	1920 r. / 1930 r.	1925	1950		
14	Ustroń	Śródmieście	Andrzeja Brody	23/25	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5131, 356/38	współłasność	ceglane	dobry	1910 r. / 1920 r.	1900	1925		
15	Ustroń	Śródmieście	Andrzeja Brody	39	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1326/21	współłasność	ceglane	dobry	1929 r.	1925	1950		
16	Ustroń	Goje	Andrzeja Brody	79	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1159/2	prywatna	ceglane	dobry	około 1930 r.	1925	1950		
17	Ustroń	Goje	Andrzeja Brody	79	stodoła	gospodarcza	pomocnicze	1159/2	prywatna	ceglane	dobry	około 1930 r.	1925	1950		
18	Ustroń	Goje	Andrzeja Brody	86	budynek mieszkalny	mieszkalna	nie użytkowany	860/15	współłasność	drewniane	zły	około 1920 r.	1900	1925		
19	Ustroń	Goje	Andrzeja Brody	91	budynek gospodarczo - garażowy	gospodarczo - garażowa	pomocnicze	975, 4814/3	prywatna	ceglane	bardzo dobry	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
20	Ustroń	Goje	Andrzeja Brody	65	budynek mieszkalny	mieszkalno - usługowa	mieszkalne	1148/11	prywatna	ceglane	dobry	2 tercja XIX w.	1950	1975		
21	Ustroń	Śródmieście	Cieszyńska	2	budynek mieszkalny	usługowo - handlowa	usługi	414/13	prywatna	ceglane	bardzo dobry	lata 20-te XX w.	1900	1925		
22	Ustroń	Śródmieście	Cieszyńska	7	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	409/4	prywatna	ceglane	dobry	około 1900 r.	1900	1925		
23	Ustroń	Śródmieście	Cieszyńska	11	budynek mieszkalny - zgromadzenie siostr	zgromadzenie siostr	kultowe	406/11	wyznaniowa	ceglane	bardzo dobry	1900 r. / 1910 r.	1900	1925		

															UWAGI	
ID	MIEJSC	CZĘŚĆ MIEJSCOW	ULICA	NR	OBIEKT	FUNKCJA OBIEKTU	RODZAJ UŻYTKOWANI A	NR DZIAŁKI	WŁASNOŚĆ	MATERIAŁ ŚCIAN	STAN ZACHOWANIA	DATOWANIE	DAT OD	DAT DO	NR REJESTRU	DATA WPISU DO REJESTRU
24	Ustroń	Śródmieście	Cieszyńska	29	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	395/41	współwłasność	ceglane	bardzo dobry	1920 r / / 1930 r.	1925	1950		
25	Ustroń	Goje	Cieszyńska	33	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5138	prywatna	ceglane	zaniedbany	koniec XIX w.	1875	1900		
26	Ustroń	Goje	Cieszyńska	36	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	777/1	współwłasność	ceglane	dobry	1910 r. / 1920 r.	1900	1925		
27	Ustroń	Goje	Cieszyńska	41	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	879/1	współwłasność	ceglane	dobry	1920 r. / 1930 r.	1925	1950		
28	Ustroń	Goje	Cieszyńska	67	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	867/12	prywatna	drewniane	zły	koniec XIX w.	1875	1900		
29	Ustroń	Goje	Cieszyńska	72	budynek mieszkalno - usługowy	mieszkalno - usługowa	mieszkalne	847/3	prywatna	ceglane	dobry	1925 r.	1925	1950		
30	Ustroń	Goje	Cieszyńska	75	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	856/3	współwłasność	ceglane	bardzo dobry	około 1930 r.	1925	1950		
31	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	1	hotel "Równica"	hotel	rekreacja i turystyka	5301	współwłasność	ceglane	bardzo dobry	około 1900 r.	1900	1925		
32	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	4	kamienica mieszkalno - usługowa	mieszkalno - usługowa	usługi	288/5	współwłasność	ceglane	bardzo dobry	początek XX w.	1900	1925		
33	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	6	bank	bank	usługi	183/10	prywatna	ceglane	bardzo dobry	lata 20-te XX w.	1925	1950		
34	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	8	kamienica mieszkalno - usługowa	mieszkalno - usługowa	usługi	177/19	współwłasność	ceglane	bardzo dobry	około 1920 r.	1900	1925		
35	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	9	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	372/18	prywatna	ceglane	bardzo dobry	około 1930 r.	1925	1950		
36	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	15	kościół parafialny p. w. Klemensa Papieża	kościół	kultowe	379/12	wyznaniowa	ceglane	bardzo dobry	1788 r.	1750	1800	A-352/78	7-07-1978
37	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	15	plebania	plebania	mieszkalne	379/12	wyznaniowa	mieszane	bardzo dobry	XVIII w.	1700	1800	A-350/78	7-07-1978
38	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	17	kamienica mieszkalno - usługowa	mieszkalno - usługowa	usługi	5110	współwłasność	ceglane	dobry	około 1890 r.	1875	1900		
39	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	19	kamienica mieszkalno - usługowa	mieszkalno - usługowa	usługi	388/50	prywatna	ceglane	bardzo dobry	około 1930 r.	1925	1950		
40	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	20	kamienica mieszkalno - usługowa	mieszkalno - usługowa	usługi	151/6	współwłasność	ceglane	dobry	około 1930 r.	1925	1950		
41	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	22	kamienica mieszkalna	mieszkalna	mieszkalne	151/8	współwłasność	ceglane	zaniedbany	lata 30-te XX w.	1925	1950		
42	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	24	kamienica mieszkalno - usługowa	mieszkalno - usługowa	usługi	151/9	współwłasność	ceglane	zaniedbany	lata 30-te XX w.	1925	1950		
43	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	28	dom kultury	dom kultury	kultura	5228/3	komunalna	ceglane	bardzo dobry	1910 r. / 1920 r.	1900	1925		
44	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	34	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5237	współwłasność	ceglane	dobry	1920 r. / 1930 r.	1925	1950		
45	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	36	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5162	współwłasność	ceglane	dobry	koniec XIX w.	1875	1900		
46	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	36b	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5162	współwłasność	ceglane	dobry	koniec XIX w.	1875	1900		

															UWAGI	
ID	MIEJSC	CZĘŚĆ MIEJSCOW	ULICA	NR	OBIEKT	FUNKCJA OBIEKTU	RODZAJ UŻYTKOWANI A	NR DZIAŁKI	WŁASNOŚĆ	MATERIAŁ ŚCIAN	STAN ZACHOWANIA	DATOWANIE	DAT OD	DAT DO	NR REJESTRU	DATA WPISU DO REJESTRU
47	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	39	budynek mieszkalno - usługowy	mieszkalno - usługowa	usługi	467/9	współwłasność	ceglane	zły	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
48	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	42	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	80/4	prywatna	ceglane	bardzo dobry	około 1930 r.	1925	1950		
49	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	45	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	469/6	współwłasność	ceglane	bardzo dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
50	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	51	budynek usługowy	usługowa [handel]	usługi	5160	organizacje społeczne	ceglane	dobry	około 1920 r.	1900	1925		
51	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	52	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	72/1, 72/5	współwłasność	ceglane	dobry	około 1920 r.	1900	1925		
52	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	52	budynek gospodarczy	gospodarcza	pomocnicze	72/1, 72/5	współwłasność	ceglane	zły	około 1920 r.	1900	1925		
53	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	53/55	budynek usługowy	usługowa [handel]	usługi	477/12	współwłasność	ceglane	zaniedbany	XIX w. / XX w.	1900	1925		
54	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	54	kamienica mieszkalna	mieszkalna	mieszkalne	5183, 72/5	współwłasność	ceglane	dobry	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
55	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	57	kamienica mieszkalno - usługowa	mieszkalno - usługowa	usługi	477/12	współwłasność	ceglane	dobry	1906 r.	1900	1925		
56	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	58	budynek mieszkalno - usługowy	mieszkalno - usługowa	usługi	60/2	współwłasność	ceglane	zaniedbany	około 1906 r.	1900	1925		
57	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	60	budynek usługowy	usługowa [handel]	usługi	5207	organizacje społeczne	ceglane	dobry	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
58	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	61	kamienica mieszkalna	mieszkalna	mieszkalne	5158	współwłasność	ceglane	dobry	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
59	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	62	budynek mieszkalno - gospodarczy	mieszkalno - gospodarcza	pomocnicze	5207	organizacje społeczne	ceglane	zaniedbany	lata 30-te XX w.	1925	1950		
60	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	64	budynek administracyjny	administracyjna	administracja	136/114	państwowa	ceglane	dobry	1885 r.	1875	1900		
61	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	69	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	517/7	współwłasność	ceglane	dobry	lata 20-te XX w.	1925	1950		
62	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	71	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	520/4	prywatna	ceglane	zaniedbany	1910 r. / 1920 r.	1900	1925		
63	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	72	budynek usługowy	usługowa [handel]	usługi	16/1	współwłasność	ceglane	zaniedbany	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
64	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	73	budynek mieszkalno - usługowy	mieszkalno - usługowa	usługi	576/1	prywatna	ceglane	dobry	około 1930 r.	1925	1950		
65	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	74	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1/12	współwłasność	ceglane	zaniedbany	około 1900 r.	1900	1925		
66	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	77	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5151	współwłasność	ceglane	bardzo dobry	1920 r. / 1930 r.	1925	1950		
67	Ustroń	Śródmieście	Długa	3	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	515/6	prywatna	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
68	Ustroń	Hermanice	Długa	73	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	480/23	współwłasność	ceglane	dobry	około 1930 r.	1925	1950		
69	Ustroń	Poniwiec	Drozdów	37	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1877/19	prywatna	ceglane	bardzo dobry	1929 r.	1925	1950		

															UWAGI	
ID	MIEJSC	CZĘŚĆ MIEJSCOW	ULICA	NR	OBIEKT	FUNKCJA OBIEKTU	RODZAJ UŻYTKOWANI A	NR DZIAŁKI	WŁASNOŚĆ	MATERIAŁ ŚCIAN	STAN ZACHOWANIA	DATOWANIE	DAT OD	DAT DO	NR REJESTRU	DATA WPISU DO REJESTRU
70	Ustroń	Śródmieście	Dworcowa	2	budynek kolejowy	mieszkalna	mieszkalne	492/23	państwowa	ceglane	dobry	1888 r.	1875	1900		
71	Ustroń	Śródmieście	Dworcowa	4	dworzec PKP	dworzec kolejowy	komunikacja	492/24	państwowa	ceglane	dobry	1888 r.	1875	1900		
72	Ustroń	Śródmieście	rejon dworca kolejowego PKP		magazyn kolejowy	gospodarczo - magazynowa	komunikacja	492/21	państwowa	ceglane	zaniedbany	1933 r.	1925	1950		
73	Ustroń	Śródmieście	Dworcowa	1	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	490/14	współłasność	ceglane	dobry	1920 r. / 1930 r.	1925	1950		
74	Ustroń	Śródmieście	Fabryczna	1	budynek usługowy	usługowa [handel]	usługi	502/30	współłasność	ceglane	dobry	około 1935 r.	1925	1950		
75	Ustroń	Śródmieście	Fabryczna	3	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	502/31	współłasność	ceglane	bardzo dobry	lata 20-te XX w.	1925	1950		
76	Ustroń	Śródmieście	Fabryczna	6	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	516/19	współłasność	ceglane	bardzo dobry	lata 20-te XX w.	1925	1950		
77	Ustroń	Śródmieście	Fabryczna	6	budynek gospodarczy	gospodarcza	pomocnicze	516/19	prywatna	ceglane	dobry	lata 20-te XX w.	1925	1950		
78	Ustroń	Śródmieście	Fabryczna	8	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	517/9	prywatna	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
79	Ustroń	Śródmieście	Fabryczna	16	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5278	współłasność	ceglane	zaniedbany	początek XX w.	1900	1925		
80	Ustroń	Śródmieście	Gałczyńskiego	14	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5143	współłasność	ceglane	zaniedbany	lata 30-te XX w.	1925	1950		
81	Ustroń	Śródmieście	Gałczyńskiego	29	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5103	współłasność	ceglane	zaniedbany	około 1930 r.	1925	1950		
82	Ustroń	Śródmieście	Gałczyńskiego	43	żłobek	żłobek	oświata	1338/3	państwowa	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
83	Ustroń	Zawodzie Górne	Gościradowiec	17	budynek pensjonatowy	pensjonat	rekreacja i turystyka	5106	współłasność	ceglane	bardzo dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
84	Ustroń	Zawodzie Górne	Grażyńskiego	12	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	3416/28	prywatna	ceglane	bardzo dobry	1929 r.	1925	1950		
85	Ustroń	Śródmieście	Grażyńskiego	13	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	202/40	prywatna	ceglane	bardzo dobry	około 1930 r.	1925	1950		
86	Ustroń	Śródmieście	Grażyńskiego	15	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	202/41	współłasność	ceglane	bardzo dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
87	Ustroń	Śródmieście	Grażyńskiego	17	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	202/42	współłasność	ceglane	bardzo dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
88	Ustroń	Zawodzie Dolne	Grażyńskiego	31	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	799/1, 799/2, 3415/21, 3415/22	prywatna	ceglane	dobry	1910 r.	1900	1925		
89	Ustroń	Nierodzim	Harbutowicka	3	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	586/1	prywatna	ceglane	zaniedbany	1900 r. / 1910 r.	1900	1925		
90	Ustroń	Nierodzim	Harbutowicka	3	stodoła	gospodarcza	pomocnicze	586/1	prywatna	ceglane	zaniedbany	1900 r. / 1910 r.	1900	1925		
91	Ustroń	Śródmieście	Hutnicza	3	budynek administracyjny w dawnym zespole huty	muzeum	kultura	257/9	komunalna	ceglane	bardzo dobry	ok. 1850 r.	1850	1900	A-534/92	17-08-1992
92	Ustroń	Śródmieście	Hutnicza	3	urządzenia hydrotechniczne przy	muzeum	kultura	257/9	komunalna	metalowe	bardzo dobry	ok 1850 r.	1850	1900	A-534/92	17-08-1992

															UWAGI	
ID	MIEJSC	CZĘŚĆ MIEJSCOW	ULICA	NR	OBIEKT	FUNKCJA OBIEKTU	RODZAJ UŻYTKOWANI A	NR DZIAŁKI	WŁASNOŚĆ	MATERIAŁ ŚCIAN	STAN ZACHOWANIA	DATOWANIE	DAT OD	DAT DO	NR REJESTRU	DATA WPISU DO REJESTRU
93	Ustroń	Śródmieście	Hutnicza		Park	park	rekreacja i turystyka	263			średni	ok 1850 r.	1850	1900		
94	Ustroń	Śródmieście	Hutnicza	7	hotel "Ustroń"	hotel	rekreacja i turystyka	257/8	prywatna	ceglane	bardzo dobry	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
95	Ustroń	Śródmieście	Hutnicza	19	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	79/2	współłasność	ceglane	bardzo dobry	około 1900 r.	1900	1925		
96	Ustroń	Jelenica	Jelenica	6	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1401/4	współłasność	ceglane	bardzo dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
97	Ustroń	Jelenica	Jelenica	12	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1401/75	prywatna	ceglane	bardzo dobry	około 1930 r.	1925	1950		
98	Ustroń	Jelenica	Jelenica	21	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1478/10	współłasność	ceglane	zaniedbany	lata 30-te XX w.	1925	1950		
99	Ustroń	Jelenica	Jelenica	24	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1445/3	współłasność	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
100	Ustroń	Zawodzie Dolne	Kamieniec	1	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	3918/7	prywatna	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
101	Ustroń	Śródmieście	Katowicka	22	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	669/1	współłasność	ceglane	bardzo dobry	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
102	Ustroń	Nierodzim	Katowicka	241	budynek usługowy	usługowa [handel]	usługi	48/12	prywatna	ceglane	bardzo dobry	1906 r.	1900	1925		
103	Ustroń	Nierodzim	Katowicka	243	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	738	prywatna	ceglane	dobry	około 1930 r.	1925	1950		
104	Ustroń	Goje	Kluczyków	3	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5159	współłasność	ceglane	dobry	około 1920 r.	1900	1925		
105	Ustroń	Goje	Kluczyków	10	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1371/10	współłasność	ceglane	zaniedbany	1920 r. / 1930 r.	1925	1950		
106	Ustroń	Goje	Kluczyków	11	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1308/1	współłasność	ceglane	zaniedbany	1900 r. / 1910 r.	1900	1925		
107	Ustroń	Goje	Kluczyków	13	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5077	współłasność	ceglane	dobry	około 1925	1925	1950		
108	Ustroń	Śródmieście	Konopnickiej	1	dom parafialny	parafia rz-k	kultowe	379/12	wyznaniowa	ceglane	dobry	około 1930 r.	1925	1950		
109	Ustroń	Śródmieście	Konopnickiej	7	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	371/5	prywatna	ceglane	zaniedbany	3 ćw. XIX w.	1850	1875		
110	Ustroń	Śródmieście	Konopnickiej	20	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	388/41	komunalna	ceglane	zaniedbany	około 1920 r.	1900	1925		
111	Ustroń	Śródmieście	Konopnickiej	38	kamienica mieszkalna	mieszkalna	mieszkalne	393/28	współłasność	ceglane	dobry	1920 r. / 1930 r.	1925	1950		
112	Ustroń	Śródmieście	Kościelna	2	budynek mieszkalno - usługowy	mieszkalno - usługowa	usługi	449/7	współłasność	ceglane	bardzo dobry	lata 20-te XX w.	1900	1925		
113	Ustroń	Śródmieście	Kościelna	4	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	453/1	współłasność	ceglane	bardzo dobry	około 1930 r.	1925	1950		
114	Ustroń	Śródmieście	Kościelna	13	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	746/20	współłasność	ceglane	dobry	1931 r.	1925	1950		
115	Ustroń	Śródmieście	Kościelna	15	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5168	współłasność	ceglane	dobry	1931 r.	1925	1950		

															UWAGI	
ID	MIEJSC	CZĘŚĆ MIEJSCOW	ULICA	NR	OBIEKT	FUNKCJA OBIEKTU	RODZAJ UŻYTKOWANI A	NR DZIAŁKI	WŁASNOŚĆ	MATERIAŁ ŚCIAN	STAN ZACHOWANIA	DATOWANIE	DAT OD	DAT DO	NR REJESTRU	DATA WPISU DO REJESTRU
116	Ustroń	Nierodzim	Krótką	3	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	736, 58/5	współłasność	ceglane	zaniedbany	koniec XIX w.	1875	1900		
117	Ustroń	Śródmieście	Krzywa	1	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	84/9	współłasność	ceglane	dobry	około 1930 r.	1925	1950		
118	Ustroń	Zawodzie Dolne	Kuźnicza	17	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5413	współłasność	drewniane	dobry	1890 r.	1875	1900		
119	Ustroń	Zawodzie Dolne	Kuźnicza	30	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	3749/3	prywatna	ceglane	dobry	około 1938 r.	1925	1950		
120	Ustroń	Zawodzie Dolne	Lecznicza	6	budynek mieszkalno - usługowy	mieszkalno - usługowa	usługi	3520/9	współłasność	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
121	Ustroń	Brzegi	Lipowa	31	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	2014/6	współłasność	ceglane	bardzo dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
122	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	41	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1367/14	prywatna	ceglane	dobry	1920 r. / 1930 r.	1925	1950		
123	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	52	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1/30	prywatna	drewniane	zaniedbany	lata 20-te XX w.	1900	1925		
124	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	57	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1294/8	współłasność	ceglane	dobry	lata 20-te XX w.	1900	1925		
125	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	60	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1/10	współłasność	ceglane	dobry	lata 20-te XX w.	1900	1925		
126	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	74	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	63/15	współłasność	ceglane	dobry	około 1930 r.	1925	1950		
127	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	77	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	2090/1	współłasność	ceglane	zły	około 1920 r.	1900	1925		
128	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	93	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1118/62	współłasność	ceglane	dobry	1920 r. / 1930 r.	1925	1950		
129	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	96	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	127/33	prywatna	ceglane	zły	około 1910 r.	1900	1925		
130	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	101	budynek gospodarczy	gospodarcza	pomocnicze	1216/17	współłasność	ceglane	zaniedbany	lata 30-te XX w.	1925	1950		
131	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	111	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1114/1	współłasność	ceglane	dobry	około 1900 r.	1900	1925		
132	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	115	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1526	prywatna	ceglane	dobry	1920 r. / 1930 r.	1925	1950		
133	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	117	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	965/2	prywatna	ceglane	zaniedbany	około 1935 r.	1925	1950		
134	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	126	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	378/3	współłasność	mieszane	zaniedbany	początek XX w.	1900	1925		
135	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	127	przedszkole	przedszkole	oświata	1545	komunalna	ceglane	bardzo dobry	początek XX w.	1900	1925		
136	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	128	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	378/3	współłasność	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
137	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	131	plebania	plebania	kultowe	949/1	wyznaniowa	ceglane	bardzo dobry	1930 r.	1925	1950	A-274/78	3-02-1978
138	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	131	budynek gospodarczy	gospodarcza	pomocnicze	949/1	wyznaniowa	ceglane	dobry	1930 r.	1925	1950		

															UWAGI	
ID	MIEJSC	CZĘŚĆ MIEJSCOW	ULICA	NR	OBIEKT	FUNKCJA OBIEKTU	RODZAJ UŻYTKOWANI A	NR DZIAŁKI	WŁASNOŚĆ	MATERIAŁ ŚCIAN	STAN ZACHOWANIA	DATOWANIE	DAT OD	DAT DO	NR REJESTRU	DATA WPISU DO REJESTRU
139	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	132	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	383/1	współwłasność	drewniane	zaniedbany	1 ćw. XIX w.	1800	1825		
140	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	135	kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego	kościół	kultowe	949/1	wyznaniowa	ceglane	bardzo dobry	1808-1810 r.	1800	1850	A-273/78	3-02-1978
141	Ustroń	Śródmieście	9 Listopada	4	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5144	prywatna	ceglane	zaniedbany	około 1910 r.	1900	1925		
142	Ustroń	Śródmieście	9 Listopada	11	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5156	współwłasność	ceglane	zaniedbany	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
143	Ustroń	Śródmieście	9 Listopada	14	budynek fundacji chrześcijańskiej "Misja i	siedziba fundacji chrześcijańskiej	kultowe	342/3	inna	ceglane	bardzo dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
144	Ustroń	Śródmieście	9 Listopada	16	budynek pensjonatowy	pensjonat	rekreacja i turystyka	341/4	współwłasność	ceglane	bardzo dobry	około 1930 r.	1925	1950		
145	Ustroń	Śródmieście	3 Maja	3	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	191/1	współwłasność	ceglane	dobry	około 1870 r.	1850	1875		
146	Ustroń	Śródmieście	3 Maja	5	budynek mieszkalno - usługowy	mieszkalno - usługowa	usługi	5252	prywatna	ceglane	dobry	początek XX w.	1900	1925		
147	Ustroń	Śródmieście	3 Maja	6 / 8	kamienica mieszkalno - usługowa	mieszkalno - usługowa	usługi	5188	współwłasność	ceglane	zaniedbany	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
148	Ustroń	Śródmieście	3 Maja	6 / 8	oficyna	mieszkalna	mieszkalne	5189	współwłasność	ceglane	zaniedbany	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
149	Ustroń	Śródmieście	3 Maja	9	kamienica mieszkalno - usługowa	mieszkalno - usługowa	usługi	284/12	prywatna	ceglane	dobry	4 ćw. XX w.	1875	1900		
150	Ustroń	Śródmieście	3 Maja	10	budynek mieszkalno - usługowy	mieszkalno - usługowa	usługi	5190	współwłasność	ceglane	dobry	koniec XIX w.	1875	1900		
151	Ustroń	Śródmieście	3 Maja	11	kamienica mieszkalno - usługowa	mieszkalno - usługowa	usługi	5174	prywatna	ceglane	bardzo dobry	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
152	Ustroń	Śródmieście	3 Maja	12	przychodnia zdrowia	przychodnia zdrowia	usługi	302/23	państwowa	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
153	Ustroń	Śródmieście	3 Maja	13	kamienica mieszkalno - usługowa	mieszkalno - usługowa	usługi	5198	współwłasność	ceglane	dobry	około 1870 r.	1875	1900		
154	Ustroń	Śródmieście	3 Maja	15	szkoła	technikum mechaniczne	oświata	5255	państwowa	ceglane	bardzo dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
155	Ustroń	Śródmieście	3 Maja	16	kamienica mieszkalna	mieszkalna	mieszkalne	5209	komunalna	ceglane	zaniedbany	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
156	Ustroń	Śródmieście	3 Maja	17	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	233/6	prywatna	ceglane	bardzo dobry	1929 r.	1925	1950		
157	Ustroń	Śródmieście	3 Maja	21	budynek mieszkalny	komenda policji	administracja	233/22	państwowa	ceglane	dobry	około 1935 r.	1925	1950		
158	Ustroń	Śródmieście	3 Maja	26	budynek mieszkalny	mieszkalno - usługowa [biuro	usługi	1419/13	współwłasność	ceglane	dobry	około 1910 r.	1900	1925		
159	Ustroń	Śródmieście	3 Maja	36	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5243	współwłasność	ceglane	bardzo dobry	1910 r. / 1920 r.	1900	1925		
160	Ustroń	Śródmieście	3 Maja	44	budynek usługowy	usługowa [handel + biura]	usługi	5089	organizacje społeczne	ceglane	bardzo dobry	1912 r.	1900	1925		
161	Ustroń	Śródmieście	3 Maja	44	budynek gospodarczy	usługowa [handel]	usługi	5089	organizacje społeczne	ceglane	dobry	1912 r.	1900	1925		

															UWAGI	
ID	MIEJSC	CZĘŚĆ MIEJSCOW	ULICA	NR	OBIEKT	FUNKCJA OBIEKTU	RODZAJ UŻYTKOWANI A	NR DZIAŁKI	WŁASNOŚĆ	MATERIAŁ ŚCIAN	STAN ZACHOWANIA	DATOWANIE	DAT OD	DAT DO	NR REJESTRU	DATA WPISU DO REJESTRU
162	Ustroń	Śródmieście	3 Maja	46	budynek usługowy	usługi [handel + biura]	usługi	1597/3	prywatna	ceglane	dobry	około 1900 r.	1900	1925		
163	Ustroń	Brzegi	3 Maja	61	karczma	usługi	rekreacja i turystyka	2794/5	prywatna	ceglane	bardzo dobry	pocz. XIX w.	1750	1800	Rej. A-693/93, dec. o war. zabud. WZ- 121/2014,	Rej. 1993-12- 10, dec. 09.05.2013
164	Ustroń	Brzegi	3 Maja	68	budynek mieszkalno - usługowy [muzeum im.	mieszkalno - usługowa	kultura	5187/2	państwowa	ceglane	dobry	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
165	Ustroń	Brzegi	3 Maja	98	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	2031/11	prywatna	ceglane	dobry	lata 20-te XX w.	1900	1925		
166	Ustroń	Brzegi	3 Maja	102	obora	gospodarcza	pomocnicze	2754/16	państwowa	ceglane	zaniedbany	około 1900 r.	1900	1925		
167	Ustroń	Brzegi	3 Maja	108	budynek usługowy	usługowa [biura Nadleśnictwa Ustroń]	administracja	2793/12	państwowa	ceglane	bardzo dobry	1870 r. / 1880 r/	1875	1900	dec. o war. zabud. WZ- 5/2013,	11.04.2013r.
168	Ustroń	Brzegi	3 Maja	108	budynek gospodarczy	gospodarcza	pomocnicze	2793/12	państwowa	ceglane	bardzo dobry	1870 r. / 1880 r.	1875	1900		
169	Ustroń	Polana	3 Maja	142	hotel "Czantoria"	hotel	rekreacja i turystyka	2692/9, 2692/10, 2692/11	współwłasność	ceglane	bardzo dobry	1920 r. / 1930 r.	1925	1950		
170	Ustroń	Śródmieście	Mickiewicza	3	budynek mieszkalno- pensjonatowy	mieszkalno- pensjonatowa	rekreacja i turystyka	284/7	prywatna	ceglane	dobry	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
171	Ustroń	Śródmieście	Mickiewicza	5	zakład przyrodolecznicy	zakład przyrodolecznicz	nie użytkowany	284/7	prywatna	ceglane	dobry	około 1900 r.	1900	1925		
172	Ustroń	Śródmieście	Myśliwska	10	budynek usługowy	siedziba Wodociągów	usługi	1345/101	organizacje społeczne	ceglane	bardzo dobry	około 1930 r.	1925	1950		
173	Ustroń	Zawodzie Górne	Nadrzeczna	25	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	3105/2	współwłasność	ceglane	bardzo dobry	1935 r.	1925	1950		
174	Ustroń	Śródmieście	Ogrodowa	1	dom w zagrodzie	muzeum	kultura	179/5	komunalna	drewniane	dobry	1768 r.	1750	1800	A-381/80	25-05-1980
175	Ustroń	Śródmieście	Ogrodowa	1	stodoła w zagrodzie	muzeum	kultura	179/5	komunalna	drewniane	dobry	XVIII/XIX w.	1750	1850	A-381/80	25-05-1980
176	Ustroń	Śródmieście	Ogrodowa	2	budynek mieszkalno - usługowy	mieszkalno - usługowa	usługi	5021/4, 5206, 5130	prywatna	ceglane	zaniedbany	lata 20-te XX w.	1900	1925		
177	Ustroń	Śródmieście	Ogrodowa	3	budynek mieszkalny	mieszkalna	nie użytkowany	177/24	prywatna	ceglane	zaniedbany	1824 r.	1800	1825		
178	Ustroń	Śródmieście	Ogrodowa	7	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	196/3	współwłasność	ceglane	zaniedbany	około 1930 r.	1925	1950		
179	Ustroń	Śródmieście	Ogrodowa	8	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	169/9	współwłasność	ceglane	dobry	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
180	Ustroń	Śródmieście	Ogrodowa	9	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	170/3	współwłasność	ceglane	dobry	XVIII w.	1700	1800	191/60	2-03-1960
181	Ustroń	Śródmieście	Ogrodowa	13	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	156/1	współwłasność	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
182	Ustroń	Śródmieście	Ogrodowa	24	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	142/28	współwłasność	ceglane	dobry	1920 r. / 1930 r.	1925	1950		

															UWAGI	
ID	MIEJSC	CZĘŚĆ MIEJSCOW	ULICA	NR	OBIEKT	FUNKCJA OBIEKTU	RODZAJ UŻYTKOWANI A	NR DZIAŁKI	WŁASNOŚĆ	MATERIAŁ ŚCIAN	STAN ZACHOWANIA	DATOWANIE	DAT OD	DAT DO	NR REJESTRU	DATA WPISU DO REJESTRU
183	Ustroń	Śródmieście	Ogrodowa	26	budynek mieszkalno - usługowy	mieszkalno - usługowa [biuro]	usługi	142/29	prywatna	ceglane	bardzo dobry	przełom XIX w. XX w.	1875	1900		
184	Ustroń	Śródmieście	Ogrodowa	28	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	142/2	współłasność	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
185	Ustroń	Brzegi	Olchowa	27	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1830/7	prywatna	ceglane	zaniedbany	3/4 ćw. XIX w	1875	1900		
186	Ustroń	Hermanice	Orzechowa	6	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	165/11	organizacje społeczne	ceglane	zaniedbany	3/4 ćw. XIX w.	1875	1900		
187	Ustroń	Hermanice	Orzechowa	8 / 10	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	165/8	współłasność	ceglane	zaniedbany	3/4 ćw. XIX w.	1875	1900		
188	Ustroń	Hermanice	Orzechowa	12	dawny dwór	mieszkalna	mieszkalne	594, 150/2	współłasność	ceglane	dobry	2 połowa XVIII w.	1750	1800	A-355/78	17-08-1978
189	Ustroń	Hermanice	Orzechowa	12	stajnia w zespole dworskim	gospodarcza	pomocnicze	159/1	prywatna	ceglane	dobry	około 1850 r.	1800	1850	A-355/78	17-08-1978
190	Ustroń	Hermanice	Orzechowa	12	czworak w zespole dworskim	mieszkalna	mieszkalne	159/1	prywatna	ceglane	dobry	około 1850 r.	1800	1850	A-355/78	17-08-1978
191	Ustroń	Hermanice	Orzechowa	18	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	144/1	współłasność	ceglane	zaniedbany	1896 r.	1875	1900		
192	Ustroń	Polana	Papiernia	4	budynek mieszkalny w zespole huty Teresa	mieszkalna	mieszkalne	2638/2	prywatna	mieszane	dobry	ok. 1850 r.	1850	1900	A-670/91	22-11-1991
193	Ustroń	Polana	Papiernia	4	budynek gospodarczy w zespole huty Teresa	gospodarcza	pomocnicze	2636/2	prywatna	mieszane	dobry	ok. 1850 r.	1850	1900	A-670/91	22-11-1991
194	Ustroń	Polana	Papiernia	6	budynek mieszkalny w zespole huty Teresa	gospodarcza	pomocnicze	5217	prywatna	mieszane	dobry	ok. 1850 r.	1850	1900	A-670/91	22-11-1991
195	Ustroń	Polana	Papiernia	8	budynek przemysłowy w zespole huty Teresa	gospodarcza	pomocnicze	5216	prywatna	mieszane	dobry	ok. 1792	1750	1800	A-670/91	22-11-1991
196	Ustroń	Śródmieście	Parkowa	6	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	256/8	komunalna	ceglane	zaniedbany	około 1930 r.	1925	1950		
197	Ustroń	Śródmieście	Parkowa	8	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	220/15	prywatna	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
198	Ustroń	Śródmieście	Partyzantów	1	kamienica mieszkalno - usługowa	mieszkalno - usługowa	usługi	5196	organizacje społeczne	ceglane	dobry	około 1930 r.	1925	1950		
199	Ustroń	Śródmieście	Partyzantów	5	budynek mieszkalny	bank	usługi	1412/14	prywatna	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
200	Ustroń	Śródmieście	Partyzantów	7	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5294	państwowa	ceglane	dobry	1920 r. / 1930 r.	1925	1950		
201	Ustroń	Śródmieście	Partyzantów	9	przedszkole	przedszkole	oświata	1412/7, 1412/6	komunalna	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
202	Ustroń	Śródmieście	Piękna	8	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1093/4	współłasność	ceglane	dobry	1935 r.	1925	1950		
203	Ustroń	Śródmieście	Plac Karola Kotschego	3	plebania ewangelicka	mieszkalna	kultowe	461/3	wyznaniowa	ceglane	bardzo dobry	koniec XVIII w.	1750	1800	A-347/78	6-07-1978
204	Ustroń	Śródmieście	Plac Karola Kotschego	4	kościół ewangelicki	kościół	kultowe	461/3	wyznaniowa	ceglane	bardzo dobry	1835 r.	1800	1850	A-349/78	7-07-1978
205	Ustroń	Śródmieście	Polna	2	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	145/2	współłasność	ceglane	dobry	1910 r. / 1920 r.	1900	1925		

															UWAGI	
ID	MIEJSC	CZĘŚĆ MIEJSCOW	ULICA	NR	OBIEKT	FUNKCJA OBIEKTU	RODZAJ UŻYTKOWANI A	NR DZIAŁKI	WŁASNOŚĆ	MATERIAŁ ŚCIAN	STAN ZACHOWANIA	DATOWANIE	DAT OD	DAT DO	NR REJESTRU	DATA WPISU DO REJESTRU
206	Ustroń	Śródmieście	Polna	6	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	126/5	współłasność	ceglane	zaniedbany	połowa XIX w.	1850	1900		
207	Ustroń	Śródmieście	Polna	7	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	120/3	współłasność	drewniane	dobry	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
208	Ustroń	Śródmieście	Polna	11 / 13	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	102/14, 102/17	współłasność	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
209	Ustroń	Śródmieście	Polna	17	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	102/15	prywatna	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
210	Ustroń	Śródmieście	Polna	21	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	102/8	prywatna	ceglane	zaniedbany	lata 30-te XX w.	1925	1950		
211	Ustroń	Śródmieście	Polna	23	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	102/9	prywatna	ceglane	zaniedbany	około 1930 r.	1925	1950		
212	Ustroń	Śródmieście	Reja	1	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1429/8	prywatna	ceglane	dobry	około 1930 r.	1925	1950		
213	Ustroń	Śródmieście	Reja	5	budynek pensjonatowy "Wypoczynek"	pensjonat	rekreacja i turystyka	1429/7	prywatna	ceglane	bardzo dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
214	Ustroń	Śródmieście	Rynek	1	ratusz miejski	Urząd Miasta i Rada Miasta	administracja	4794/1	komunalna	ceglane	dobry	1890 r. / 1900 r.	1875	1900		
215	Ustroń	Śródmieście	Rynek	3	kamienica mieszkalno - usługowa	mieszkalno - usługowa	usługi	5105	współłasność	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
216	Ustroń	Śródmieście	Rynek	4	kamienica usługowa	usługowa [biblioteka, straż	administracja	364/1	komunalna	ceglane	dobry	1902 r.	1900	1925		
217	Ustroń	Śródmieście	Rynek	5	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	365/1	współłasność	ceglane	bardzo dobry	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
218	Ustroń	Śródmieście	Rynek	5	oficyna	usługowa [zegarmistrz]	usługi	365/1	współłasność	ceglane	zaniedbany	lata 30-te XX w.	1925	1950		
219	Ustroń	Śródmieście	Skłodowskiej	17	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1486/10	współłasność	ceglane	bardzo dobry	1932 r.	1925	1950		
220	Ustroń	Śródmieście	Skłodowskiej	24	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1610/1	prywatna	ceglane	zaniedbany	1920 r. / 1930 r.	1925	1950		
221	Ustroń	Śródmieście	Skłodowskiej	24	stodoła	gospodarcza	pomocnicze	1610/1	prywatna	ceglane	dobry	początek XX w.	1900	1925		
222	Ustroń	Hermanice	Skoczowska	4	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	554/1	współłasność	ceglane	bardzo dobry	1928 r.	1925	1950		
223	Ustroń	Hermanice	Skoczowska	6	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	31/5	prywatna	ceglane	bardzo dobry	lata 20-te XX w.	1925	1950		
224	Ustroń	Hermanice	Skoczowska	8	budynek mieszkalno - usługowy	mieszkalno - usługowa	mieszkalne	598	współłasność	ceglane	zaniedbany	około 1930 r.	1925	1950		
225	Ustroń	Hermanice	Skoczowska	16	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	58/11	współłasność	ceglane	zaniedbany	1900 r.	1900	1925		
226	Ustroń	Hermanice	Skoczowska	20	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	55/2	współłasność	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
227	Ustroń	Hermanice	Skoczowska	22	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	65/9	prywatna	ceglane	dobry	około 1930 r.	1925	1950		
228	Ustroń	Hermanice	Skoczowska	23	budynek mieszkalno - usługowy	mieszkalno - usługowa	usługi	508/132	współłasność	ceglane	dobry	około 1910 r. / 1920 r.	1900	1925		

															UWAGI	
ID	MIEJSC	CZĘŚĆ MIEJSCOW	ULICA	NR	OBIEKT	FUNKCJA OBIEKTU	RODZAJ UŻYTKOWANI A	NR DZIAŁKI	WŁASNOŚĆ	MATERIAŁ ŚCIAN	STAN ZACHOWANIA	DATOWANIE	DAT OD	DAT DO	NR REJESTRU	DATA WPISU DO REJESTRU
229	Ustroń	Hermanice	Skoczowska	35	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	621	współwłasność	ceglane	zaniedbany	1907 r.	1900	1925		
230	Ustroń	Hermanice	Skoczowska	54	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	102/1	współwłasność	ceglane	zły	2 poł. XIX w.	1850	1875		
231	Ustroń	Hermanice	Skoczowska	54	stodoła	gospodarcza	pomocnicze	102/1	współwłasność	ceglane	zaniedbany	2 poł. XIX w.	1850	1875		
232	Ustroń	Hermanice	Skoczowska	82	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	189	prywatna	ceglane	bardzo dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
233	Ustroń	Hermanice	Skoczowska	89	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	227/48	prywatna	ceglane	zaniedbany	lata 20-te XX w.	1900	1925		
234	Ustroń	Hermanice	Skoczowska	99	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	227/73	prywatna	ceglane	zaniedbany	około 1930 r.	1925	1950		
235	Ustroń	Nierodzim	Skoczowska	109	budynek mieszkalno - usługowy	stolarnia	usługi	115/29	prywatna	ceglane	bardzo dobry	około 1900 r.	1900	1925	dec. o war. zabud. WZ- 121/2014,	10.09.2013r.
236	Ustroń	Nierodzim	Skoczowska	109	stodoła	gospodarcza [magazyn]	pomocnicze	130/4, 711/3	prywatna	ceglane	zły	około 1900 r.	1900	1925		
237	Ustroń	Nierodzim	Skoczowska	111	budynek usługowy	usługowa [handel]	usługi	729	prywatna	ceglane	bardzo dobry	1910 r. / 1920 r.	1900	1925		
238	Ustroń	Nierodzim	Skoczowska	113	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	730	współwłasność	ceglane	zaniedbany	koniec XIX w.	1875	1900		
239	Ustroń	Lipowiec	Spokojna	12	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	207/7	prywatna	ceglane	dobry	1924 r.	1900	1925		
240	Ustroń	Lipowiec	Spokojna	14	budynek mieszkalny	mieszkalna	nie użytkowany	204/10	współwłasność	ceglane	zaniedbany	1923 r.	1900	1925		
241	Ustroń	Lipowiec	Spokojna	14	stodoła	gospodarcza	nie użytkowany	204/12	współwłasność	mieszane	zły	1923 r.	1900	1925		
242	Ustroń	Lipowiec	Spokojna	20	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	217/2	współwłasność	mieszane	dobry	około 1910 r.	1900	1925		
243	Ustroń	Lipowiec	Spokojna	23	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	193/4	współwłasność	ceglane	zły	około 1920 r.	1900	1925		
244	Ustroń	Lipowiec	Spokojna	25	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	186/2	prywatna	ceglane	bardzo dobry	1920 r./ 1930 r.	1925	1950		
245	Ustroń	Lipowiec	Spokojna	29	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	180/5	współwłasność	ceglane	dobry	około 1925 r.	1900	1925		
246	Ustroń	Lipowiec	Spokojna	35	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	154/5	prywatna	ceglane	zaniedbany	około 1920 r.	1900	1925		
247	Ustroń	Goje	Stalmacha	7	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	924/10	współwłasność	ceglane	zaniedbany	około 1930 r.	1925	1950		
248	Ustroń	Goje	Stalmacha	12	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5127	współwłasność	ceglane	zaniedbany	1907 r.	1900	1925		
249	Ustroń	Śródmieście	Stawowa	3	szkoła ewangelicka	szkoła	oświata	5152	komunalna	kamień i cegła	bardzo dobry	1835 r.	1800	1850	A-348/78	7-07-1978
250	Ustroń	Śródmieście	Stawowa	24	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	731/12	prywatna	ceglane	zaniedbany	około 1920 r.	1900	1925		

															UWAGI	
ID	MIEJSC	CZĘŚĆ MIEJSCOW	ULICA	NR	OBIEKT	FUNKCJA OBIEKTU	RODZAJ UŻYTKOWANI A	NR DZIAŁKI	WŁASNOŚĆ	MATERIAŁ ŚCIAN	STAN ZACHOWANIA	DATOWANIE	DAT OD	DAT DO	NR REJESTRU	DATA WPISU DO REJESTRU
251	Ustroń	Śródmieście	Strażacka	1	przedszkole	przedszkole	oświata	412/5	komunalna	ceglane	dobry	około 1920 r.	1900	1925		
252	Ustroń	Śródmieście	Strażacka	2	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	151/15	prywatna	ceglane	dobry	1920 r. / 1930 r.	1925	1950		
253	Ustroń	Śródmieście	Strażacka	5	remiza strażacka	mieszkalno - usługowa	usługi	447/3	współwłasność	ceglane	dobry	około 1930 r.	1925	1950		
254	Ustroń	Śródmieście	Strażacka	8	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	146/3	prywatna	ceglane	zaniedbany	koniec XIX w.	1875	1900		
255	Ustroń	Śródmieście	Strażacka	10	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	4781/1	prywatna	ceglane	zaniedbany	1900 r.	1900	1925	dec. o war. zabud. WZ- 9/2013, WZ-	15.04.2013r 09.10.2013r
256	Ustroń	Śródmieście	Strażacka	12	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5232	współwłasność	ceglane	zły	połowa XIX w.	1850	1875	dec. o war. zabud. WZ- 27/2013,	27.05.2013r.
257	Ustroń	Nierodzim	Szeroka	9	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	346/16	prywatna	ceglane	dobry	około 1930 r.	1925	1950		
258	Ustroń	Nierodzim	Szeroka	13	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	346/31	prywatna	ceglane	dobry	1920 r. / 1930 r.	1925	1950		
259	Ustroń	Nierodzim	Szeroka	27	budynek mieszkalno - gospodarczy	mieszkalno - gospodarcza	mieszkalne	341/30	prywatna	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
260	Ustroń	Zawodzie Dolne	Szpitalna	5	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	3553/3	prywatna	ceglane	zaniedbany	około 1900 r.	1900	1925		
261	Ustroń	Zawodzie Dolne	Szpitalna	5	budynek usługowy	usługowa [karczma]	usługi	3553/3	prywatna	ceglane	dobry	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
262	Ustroń	Zawodzie Dolne	Szpitalna	17	budynek mieszkalny	mieszkalna	nie użytkowany	5142	współwłasność	ceglane	zły	4 ćw. XIX w.	1875	1900		
263	Ustroń	Zawodzie Dolne	Szpitalna	52	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	3674/6	prywatna	ceglane	zaniedbany	początek XX w.	1900	1925		
264	Ustroń	Zawodzie Dolne	Szpitalna	60	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	3565/3	prywatna	ceglane	bardzo dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
265	Ustroń	Zawodzie Dolne	Szpitalna	60	stodoła	gospodarcza	pomocnicze	3565/3	prywatna	ceglane	zły	około 1930 r.	1925	1950		
266	Ustroń	Zawodzie Dolne	Szpitalna	90	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	3556/11	współwłasność	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
267	Ustroń	Śródmieście	Tartaczna	12	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5227	współwłasność	ceglane	zaniedbany	około 1920 r.	1900	1925		
268	Ustroń	Śródmieście	Tartaczna	14	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	5227	współwłasność	ceglane	zaniedbany	lata 20-te XX w.	1900	1925		
269	Ustroń	Śródmieście	Tartaczna	16	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	679/15	prywatna	ceglane	zaniedbany	około 1910 r. / 1920 r.	1900	1925		
270	Ustroń	Śródmieście	Tartaczna	17	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	707/7	współwłasność	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
271	Ustroń	Polana	Wczasowa	1	budynek usługowy	usługi [remiza strażacka +	usługi	2644/51	państwowa	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
272	Ustroń	Polana	Wczasowa	6	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	2643/9	współwłasność	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		

															UWAGI	
ID	MIEJSC	CZĘŚĆ MIEJSCOW	ULICA	NR	OBIEKT	FUNKCJA OBIEKTU	RODZAJ UŻYTKOWANI A	NR DZIAŁKI	WŁASNOŚĆ	MATERIAŁ ŚCIAN	STAN ZACHOWANIA	DATOWANIE	DAT OD	DAT DO	NR REJESTRU	DATA WPISU DO REJESTRU
273	Ustroń	Lipowiec	Wesoła	19	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1118/63	współwłasność	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
274	Ustroń	Lipowiec	Wesoła	21	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1118/63	współwłasność	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
275	Ustroń	Lipowiec	Wesoła	27	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1120/5	prywatna	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
276	Ustroń	Lipowiec	Wesoła	31	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1118/25	prywatna	ceglane	zły	lata 30-te XX w.	1925	1950		
277	Ustroń	Lipowiec	Wesoła	49	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	1062/1	współwłasność	ceglane	dobry	początek XX w.	1900	1925		
278	Ustroń	Lipowiec	Wesoła	49	stodoła	gospodarcza	pomocnicze	1062/1	współwłasność	ceglane	dobry	początek XX w.	1900	1925		
279	Ustroń	Nierodzim	Wiejska	18	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	346/34	współwłasność	ceglane	dobry	około 1925 r.	1925	1950		
280	Ustroń	Polana	Wiślańska	13	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	2644/33	współwłasność	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
281	Ustroń	Polana	Wiślańska	33	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	2644/55	współwłasność	ceglane	zaniedbany	lata 30-te XX w.	1925	1950		
282	Ustroń	Polana	Wiślańska	87	dworzec PKP	usługowa	usługi	5063/21		ceglane	dobry	1928 r.	1900	1925		
283	Ustroń	Hermanice	Wiśniowa	8	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	384/279, 384/280,	współwłasność	ceglane	zaniedbany	1900 r.	1900	1925		
284	Ustroń	Hermanice	Wiśniowa	11	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	613	współwłasność	ceglane	zaniedbany	około 1900 r.	1900	1925		
285	Ustroń	Hermanice	Wiśniowa	13	przedszkole	przedszkole	oświata	384/275	komunalna	ceglane	dobry	około 1900 r.	1900	1925		
286	Ustroń	Hermanice	Wodna	11	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	42/1	współwłasność	ceglane	dobry	około 1920 r.	1900	1925		
287	Ustroń	Hermanice	Wodna	16	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	47/3	współwłasność	ceglane	zaniedbany	1864 r.	1850	1875		
288	Ustroń	Nierodzim	Zabytkowa	12	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	381/5	współwłasność	ceglane	dobry	około 1930 r.	1925	1950		
289	Ustroń	Nierodzim	Zabytkowa	15	kościół p. w. św. Anny	kościół	kultowe	369/1	komunalna	drewno	dobry	1769 r.	1750	1800	A-302/78	21-04-1978
290	Ustroń	Nierodzim	Zabytkowa	16	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	381/6	współwłasność	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
291	Ustroń	Nierodzim	Zagajnik	8	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	67/3	prywatna	ceglane	dobry	1925 r.	1925	1950		
292	Ustroń	Śródmieście	Złota	2	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	233/21	współwłasność	ceglane	dobry	około 1930 r.	1925	1950		
293	Ustroń	Zawodzie Dolne	Źródłana	2	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	3724/20	współwłasność	ceglane	dobry	lata 30-te XX w.	1925	1950		
294	Ustroń	Zawodzie Dolne	Źródłana	26	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	3894/7	prywatna	ceglane	dobry	1930 r.	1925	1950		
295	Ustroń	Zawodzie Dolne	Źródłana	127	budynek mieszkalny	mieszkalna	mieszkalne	3604/19	prywatna	ceglane	dobry	1926 r.	1925	1950		

															UWAGI	
ID	MIEJSC	CZĘŚĆ MIEJSCOW	ULICA	NR	OBIEKT	FUNKCJA OBIEKTU	RODZAJ UŻYTKOWANI A	NR DZIAŁKI	WŁASNOŚĆ	MATERIAŁ ŚCIAN	STAN ZACHOWANIA	DATOWANIE	DAT OD	DAT DO	NR REJESTRU	DATA WPISU DO REJESTRU
296	Ustroń	Lipowiec	Lipowska		cmentarz	cmentarz	kultowe	916/13	wyznaniowa	nie dotyczy	dobry	XIX w.	1800	1900		
297	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego		cmentarz	cmentarz	kultowe	385/3	wyznaniowa	nie dotyczy	dobry	1878 r.	1875	1900		
298	Ustroń	Śródmieście	Stawowa		cmentarz	cmentarz	kultowe	468/11	wyznaniowa	nie dotyczy	dobry	1856 r.	1850	1875		
299	Ustroń	Nierodzim	Zabytkowa		cmentarz	cmentarz	kultowe	369/1, 360/13, 360/14	wyznaniowa	nie dotyczy	dobry	XIX w.	1800	1900		
300	Ustroń	Goje	Cieszyńska / Stalmacha		krzyż	krzyż	kultowe	909/15	komunalna	kamienne	dobry	około 1900 r.	1900	1925		
301	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	15	figura św. Józefa	figura	kultowe	379/12	komunalna	kamienne	dobry	2 poł. XVIII w.	1750	1800		
302	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	15	figura św. Nepomucena	figura	kulowe	379/12	komunalna	kamienne	dobry	2 poł. XVIII w.	1750	1800		
303	Ustroń	Śródmieście	Krzywa		krzyż	krzyż	kultowe	75/3	komunalna	kamienne	dobry	1910 r. / 1920 r.	1900	1925		
304	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	104	krzyż	krzyż	kultowe	253/2	komunalna	kamienne	dobry	1914 r.	1900	1925		
305	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	129	krzyż	krzyż	kultowe	954/2	wyznaniowa	kamienne	dobry	1914 r.	1900	1925		
306	Ustroń	Polana	Świerkowa / 3Maja		krzyż	krzyż	kultowe	2724/6	państwowa	kamienne	dobry	1885 r.	1875	1900		
307	Ustroń	Hermanice	Skoczowska / Owocowa		krzyż	krzyż	kultowe	547/1	państwowa	kamienne	dobry	1864 r.	1850	1875		
308	Ustroń	Hermanice	Skoczowska	20	krzyż	krzyż	kultowe	55/2	państwowa	kamienne	dobry	1876 r.	1875	1900		
309	Ustroń	Nierodzim	Wiejska	14	krzyż	krzyż	kultowe	346/27	prywatna	kamienne	dobry	1853 r.	1850	1875		

5.2.4 Zabytki ruchome

Najcenniejsze zabytki ruchome wpisywane są do rejestru na podstawie decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Centralną Ewidencję Zabytków Ruchomych prowadzi Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Wymienione zabytki ruchome stanowią wyposażenie obiektów wpisanych do Rejestru zabytków oraz obiektów znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków.

1.	Ustroń, gm. Ustroń, pow. cieszyński	Kościół p. w. Św. Klemensa - wyposażenie
2.	Ustroń Lipowiec, gm. Ustroń, pow. cieszyński	Kościół p. w. Podwyższenia Krzyża Świętego - wyposażenie
3.	Ustroń, gm. Ustroń, pow. cieszyński	Kościół p. w. Św. Anny - wyposażenie
4.	Ustroń, gm. Ustroń, pow. cieszyński	Dom zakonny ul. Cieszyńska 11 - wyposażenie
5.	Ustroń, gm. Ustroń, pow. cieszyński	Kościół p. w. Dobrego Pasterza - wyposażenie
6.	Ustroń, gm. Ustroń, pow. cieszyński	Dom zakonny ul. Świerkowa 15 - wyposażenie
7.	Ustroń, gm. Ustroń, pow. cieszyński	Kościół ewangelicki - wyposażenie
8.	Ustroń, gm. Ustroń, pow. cieszyński	Cmentarz żydowski ul. Katowicka macewa

5.2.5 Zabytki archeologiczne

Zabytkiem archeologicznym jest każdy ślad działalności człowieka znajdujący się w ziemi lub pod wodą, którego zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną bądź naukową. Stanowiska archeologiczne to obszary, w obrębie których występują źródła archeologiczne wraz z otaczającym je kontekstem, czyli bezpośrednim otoczeniem, układem warstw glebowych oraz zespołem danych, określających ich położenie.

Na terenie Miasta Ustroń występują nieliczne stanowiska archeologiczne - zarejestrowano i zewidencjonowano 7 stanowisk, głównie są to ślady osadnictwa bądź osady.

Zestawienie zabytków archeologicznych z terenu Miasta Ustroń znajduje się w poniższej tabeli.

ID	MIEJSC.	N CZ MIEJSC.	OBIEKT	LOKALIZACJA	NR OBSZARU AZP	NR STAN NA OB AZP	NR STAN W MIEJSC	WŁASNOŚĆ	DATOWANIE
1	Ustroń	Hermanice	stanowisko archeologiczne	ul. Skoczowska	109-45	14	1	prywatna	-
2	Ustroń	Ustroń	stanowisko archeologiczne	ul. Fabryczna	109-45	15	2	prywatna	późne średniowiecze, okres nowożytny
3	Ustroń	Lipowiec	stanowisko archeologiczne	ul. Leśna	109-46	1	8	prywatna	okres nowożytny
4	Ustroń	Lipowiec	stanowisko archeologiczne	ul. Działkowa	109-46	2	4	prywatna	okres nowożytny
5	Ustroń	Lipowiec	stanowisko archeologiczne	ul. Lipowska	109-46	3	5	prywatna	okres nowożytny
6	Ustroń	Lipowiec	stanowisko archeologiczne	ul. Górecka	109-46	4	6	prywatna	okres nowożytny
7	Ustroń	Ustroń Równica	stanowisko archeologiczne	Ustroń Równica	109-46	7	7	prywatna	okres nowożytny

5.2.6 Dziedzictwo niematerialne

W rozumieniu Konwencji UNESCO, której tekst został przyjęty na 32 sesji Konferencji Generalnej UNESCO w październiku 2003 r., dziedzictwo niematerialne to zwyczaje, przekaz ustny, wiedza i umiejętności oraz związane z nimi przedmioty i przestrzeń kulturowa, które są uznane za część własnego dziedzictwa przez daną wspólnotę, grupę lub jednostki. Dziedzictwo niematerialne to rodzaj dziedzictwa, który jest przekazywany z pokolenia na pokolenie i ustawicznie odtwarzany przez wspólnoty i grupy w relacji z ich środowiskiem, historią i stosunkiem do przyrody. Dla danej społeczności dziedzictwo niematerialne jest źródłem poczucia tożsamości i ciągłości. Dziedzictwo niematerialne w rozumieniu wspomnianej wyżej Konwencji obejmuje:

- tradycje i przekazy ustne, w tym język jako narzędzie przekazu,
- spektakle i widowiska,
- zwyczaje, obyczaje i obchody świąteczne,
- wiedzę o wszechświecie i przyrodzie oraz związane z nią praktyki,
- umiejętności związane z tradycyjnym rzemiosłem.

W XXI wieku, w dobie cyfryzacji i postępującej globalizacji, przy powszechnym dostępie do mediów w niektórych regionach dochodzi do zjawiska „zatarcia” cech indywidualnych danego regionu. Społeczność przejmuje zwyczaje „obce” zwykle bardziej popularne. Należy pamiętać, że technologia która może przyczyniać się do uogólnienia regionalnej przestrzeni kulturowej znakomicie sprawdza się jako narzędzie ją promujące i utrwalające.

Na terenie Miasta Ustronia dziedzictwo niematerialne zostało zachowane i jest szeroko obecne, pielęgnowane i kultywowane. Obiektami kulturotwórczymi są przede wszystkim:

Muzeum Ustrońskie im. Jana Jarockiego

Muzeum zaprasza na wystawy stałe :

- Hutnictwo i kuźnictwo Ustronia
ze skansenem przemysłowym
- Wystawa etnograficzna ze zbiorów
własnych Muzeum
- Galeria Sztuki Współczesnej B. K. Heczko
- Obraz Ludwika Konarzewskiego "Wesele"

Ponadto w muzeum organizowane są wystawy czasowe, koncerty, wieczory autorskie i imprezy okolicznościowe.

Obiekt mieści się w zabytkowym budynku dyrekcji dawnej huty "Klemens" z lat 1772 - 1897.

Oddział Muzeum Ustrońskiego - Zbiory Marii Skalickiej

- Ekspozycja prac wybitnych polskich twórców: P. Stellera, S. Jaworskiego, J. Wałacha, L. Konarzewskiego, M. Siary, Z. Józwiaka i innych
- Kolekcja medali: poczet królów polskich, dzieje oręża polskiego, medale z dziedziny kultury i sztuki
- Starodruki, kolekcja 3,5 tys. ekslibrisów, druki bibliofilskie i unikatowe
- Cenny zbiór książek - Cieszyńska
- Wystawa poświęcona walce o niepodległość podczas II wojny światowej: Polskie Państwo Podziemne, Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie, Żołnierze Września 1939 r., Wojsko Polskie na Wschodzie i martyrologia mieszkańców Ustronia
- Porcelana ręcznie malowana Barbary Majętny z Ustronia
- Wystawny cieszyński strój żeński
- Ustroń w starej fotografii

Muzeum Regionalne "Stara Zagroda"

Muzeum mieści się w tradycyjnej góralskiej zagrodzie, pochodzącej z roku 1768. Można w nim zobaczyć stałą wystawę etnograficzną, obrazującą dawną kulturę Śląska Cieszyńskiego. Muzeum organizuje także czasowe wystawy tematyczne.

Muzeum czynne sezonowo.

Miejska Biblioteka Publiczna w Ustroniu im. Jana Wantuły wraz z filiami.

Przy bibliotece działa dyskusyjny klub książki. Biblioteka organizuje również konkursy i warsztaty związane z czytelnictwem, plastyką i fotografią.

Miejski Dom Kultury *Prażakówka*

Dom kultury organizuje szereg konkursów, przeglądów, warsztatów i imprez. Działają przy nim zespoły taneczne i artystyczne.

Na terenie Miasta Ustroń dziedzictwo niematerialne jest również kultywowane dzięki zaangażowaniu osób tworzących szereg instytucji i stowarzyszeń. Warto wymienić tu;

Stowarzyszenie Kulturalne „Równica”

Data przyznania statusu OPP: 10.02.2012 r.

Wpis do rejestru stowarzyszeń: 30.07.2001 r.

Rok założenia: 1995 r.

Cele statutowe: Patronat, promocja, finansowanie oraz rozpowszechnianie twórczości Estrady Regionalnej „Równica”.

Gromada Górali na Śląsku Cieszyńskim z/s w Ustroniu

Rok założenia: 2007 r.

Cele statutowe: Podtrzymywanie tradycji góralskich na Śląsku Cieszyńskim

Stowarzyszenie Ustrońskie Dożynki

Rok założenia: 2000 r.

Cele statutowe: Propagowanie folkloru poprzez organizowanie Dożynek w Ustroniu i imprez towarzyszących.

Towarzystwo Kontaktów Zagranicznych

Rok założenia: 1992 r.

Cele statutowe: Prowadzenie współpracy z partnerami zagranicznymi w dziedzinie kultury, oświaty, sportu i ekologii.

Towarzystwo Miłośników Ustronia

Rok założenia : 1888

Cele statutowe: Krzewienie wiedzy, upowszechnianie tradycji i dokonań oraz dokumentowanie dziejów Ustronia.

Stowarzyszenie Miłośników Kuźni Ustroń

Rok założenia: 2010 r.

Cele statutowe: Krzewienie wiedzy historycznej o tradycji i dokonaniach w Hutnictwie i Kuźnictwie w ustroniu oraz jej upowszechnianie.

Ustroński Klub Ekologiczny

Rok założenia: 07.01.2013 r. (stowarzyszenie zwykłe)

Cele Statutowe: prowadzenie ekologicznej działalności edukacyjnej, działalności na rzecz ochrony środowiska naturalnego oraz dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego.

Koło Gospodyń Wiejskich Ustroń Centrum

Rok założenia: Ok. 1960 r.

Cele statutowe: Podtrzymywanie tradycji kulinarnych regionu oraz współpraca z Kółkiem Rolniczym.

Koło Gospodyń Wiejskich w Lipowcu

Rok założenia: ok. 1965 r.

Cele statutowe: Podtrzymywanie tradycji kulinarnych regionu.

Koło gospodyń wiejskich w Nierodzimiu

Rok założenia: ok. 1962 r.

Cele statutowe: Podtrzymywanie tradycji kulinarnych regionu.

Na terenie gminy działają również zespoły ludowe.

5.3 Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Na terenie Miasta Ustroń znajdują się obiekty zainteresowania konserwatorskiego. Na szczególną uwagę zasługują tutaj; kościoły oraz zabudowania przemysłowe. Przedmiotami zainteresowania konserwatorskiego są wszystkie obiekty wpisane do ewidencji zabytków oraz tereny cenne przyrodniczo znajdujące się pod ochroną.

Działania organu konserwatorskiego nakierowane są na zachowanie nie tylko wyglądu zewnętrznego poszczególnych budynków, determinującego ogólny wygląd i kształt danego układu ruralistycznego czy urbanistycznego, lecz także istniejących relacji przestrzennych pomiędzy zabudową i zielenią (m.in. zespoły dworsko-parkowe). Pomimo że budynki znajdujące się na terenie takiego układu nie są objęte indywidualnym wpisem do rejestru zabytków, to przeprowadzenie przy nich jakichkolwiek prac konserwatorskich i restauratorskich, jak również robót budowlanych oraz podejmowanie przy nich działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany ich wyglądu, może zostać dokonane tylko po uzyskaniu pozwolenia konserwatorskiego. Ingerencja w bryłę budynku, jego elewację i wygląd zewnętrzny, która nie jest zgodna z przyjętą praktyką konserwatorską, będzie bowiem wpływać ujemnie na całą historyczną substancję danego układu urbanistycznego, powodując trwały uszczerbek dla jego walorów zabytkowych.

5.3.1 Zabytki objęte prawnymi formami ochrony - zestawienie

Wymienione niżej obiekty objęte są rygorami wynikającymi z treści odpowiednich aktów prawnych- przede wszystkim ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (DZ. U. Nr 162 poz. 1568).

ID	MIEJSC.	N CZ MIEJSC.	ULICA	NR	OBIEKT	FUNKCJA OBIEKTU	DATOWANIE	NR REJESTRU	DATA WPISU DO REJESTRU
1	Ustroń	Brzegi	3 maja	61	karczma	usługi	pocz. XIX w.	A-693/93	10-12-1993
2	Ustroń	Hermanice	Orzechowa	12	dawny dwór	mieszkalna	2 połowa XVIII w.	A-355/78	17-08-1978
3	Ustroń	Hermanice	Orzechowa	12	stajnia w zespole dworskim	gospodarcza	około 1850 r.	A-355/78	17-08-1978
4	Ustroń	Hermanice	Orzechowa	12	czworak w zespole dworskim	mieszkalna	około 1850 r.	A-355/78	17-08-1978
5	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	131	plebania	plebania	1930 r.	A-274/78	3-02-1978
6	Ustroń	Lipowiec	Lipowska	135	kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego	kościół	1808-1810 r.	A-273/78	3-02-1978
7	Ustroń	Nierodzim	Zabytkowa	15	kościół p. w. św. Anny	kościół	1769 r.	A-302/78	21-04-1978
8	Ustroń	Polana	Papiernia	4	budynek mieszkalny w zespole huty Teresa	mieszkalna	ok. 1850 r.	A-670/91	22-11-1991
9	Ustroń	Polana	Papiernia	6	budynek mieszkalny w zespole huty Teresa	gospodarcza	ok. 1850 r.	A-670/91	22-11-1991
10	Ustroń	Polana	Papiernia	8	budynek przemysłowy w zespole huty Teresa	gospodarcza	ok. 1792	A-670/91	22-11-1991
11	Ustroń	Polana	Papiernia	4	budynek gospodarczy w zespole huty Teresa	gospodarcza	ok. 1850 r.	A-670/91	22-11-1991
12	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	15	sierociniec / plebania	plebania	XVIII w.	A-350/78	7-07-1978
13	Ustroń	Śródmieście	Daszyńskiego	15	kościół parafialny p. w. Klemensa Papieża	kościół	1788 r.	A-352/78	7-07-1978
14	Ustroń	Śródmieście	Hutnicza	3	budynek administracyjny w dawnym zespole huty Klemens	muzeum	ok. 1850 r.	A-534/92	17-08-1992
15	Ustroń	Śródmieście	Hutnicza	3	Urządzenia hydrotechniczne w zespole d. huty "Klemens"	muzeum	ok. 1850 r.	A-534/92	17-08-1992
16	Ustroń	Śródmieście	Ogrodowa	1	dom w zagrodzie	muzeum	1768 r.	A-381/80	25-05-1980
17	Ustroń	Śródmieście	Ogrodowa	9	budynek mieszkalny	mieszkalna	XVIII w.	191/60	2-03-1960
18	Ustroń	Śródmieście	Ogrodowa	1	stodoła w zagrodzie	muzeum	XVIII/XIX w.	A-381/80	25-05-1980
19	Ustroń	Śródmieście	Plac ks. Karola Kotschego	3	plebania ewangelicka	mieszkalna	koniec XVIII w.	A-347/78	6-07-1978
20	Ustroń	Śródmieście	Plac ks. Karola Kotschego	4	kościół ewangelicki	kościół	1835 r.	A-349/78	7-07-1978
21	Ustroń	Śródmieście	Stawowa	3	szkoła ewangelicka	szkoła	1835 r.	A-348/78	7-07-1978

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Zabytki zawarte w Gminnej Ewidencji Zabytków to przede wszystkim budynki mieszkalne i gospodarcze, cmentarze, oraz kościoły. Zachowane obiekty pochodzą najczęściej z II połowy XIX w. oraz z I połowy XX w. Spośród obiektów zabytkowych na obszarze miasta najlepiej zachowane są kościoły- wpisane do rejestru. Wymagają one jednak bieżących prac konserwatorskich i pielęgnacyjnych, w tym dbania o zachowanie ekspozycji.

Tradycyjna zabudowa murowana (w tym zagrodowa) w większości przypadków jest w średnim lub złym stanie. Części budynków mieszkalnych i gospodarczych bez szybkiego podjęcia prac remontowych zagraża postępujące niszczenie. W trakcie terenowych prac weryfikacyjnych nad Gminną Ewidencją Zabytków stwierdzono, że niektórzy właściciele murowanej zabudowy dostrzegają jej wyjątkowe walory i starają się gromadzić i pozyskiwać środki na utrzymanie zabytków w jak najlepszym stanie; inni zaś otwarcie mówią o chęci przeprowadzenia prac rozbiórkowych.

Cmentarze są w większości w dobrym bądź dość dobrym stanie. Niewątpliwie wymagają lub też w najbliższym czasie wymagać będą bieżących prac konserwacyjnych i drobnych zabiegów remontowych. Aby uchronić je przed niszczeniem należy systematycznie rozpoznawać bieżące potrzeby.

Zestawienie obiektów GEZ zamieszczone jest w rozdziale **5.2.3.2**

5.5 Zabytki o najwyższym znaczeniu dla miasta

Zespół dawnej Huty "Klemens"

Zespół wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-534/92 z dnia 17.08.1992 r.

Budynek administracyjny został wzniesiony w 1868 roku. Fundatorem był książę sasko-cieszyński Albrecht Kazimierz.

Początkowo mieścił się w nim zarząd huty "Klemens", po likwidacji huty dyrekcja odlewni "Elżbieta" i mieszkania administracji. W kwietniu 1986 r. uruchomiono tu Muzeum Hutnictwa i Kuźnictwa, a w 1997 r. na terenie przyległym do muzeum skansen przemysłowy wraz z kuźnią. Jest to najstarszy wśród istniejących budynków zakładów hutniczych o szczególnych walorach zabytkowych.

Zespół dawnej Huty "Teresa"

Zespół wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-670/91 z dnia 22.11.1991 r.

Budynek przemysłowy powstał w 1792 r. z przeznaczeniem na papiernię. W 1837 roku papiernia ulega likwidacji budynek natomiast został przeznaczony do adaptacji

na kuźnię wyrobów stalowych nazwaną "Huta Teresa". Do napędu wykorzystano istniejący kanał wodny poprzez system zamknięć spiętrzony dla uzyskania spadku napędzającego koło wodne. W 1889 roku nastąpiło wstrzymanie pracy kuźni a w latach następnych demontaż urządzeń. Na początku XX w. uruchomiono tam siłownię elektryczną na potrzeby pozostałych w Ustroniu zakładów. Od 1990 roku właścicielem budynku jest Spółdzielnia usług Rolniczych w Ustroniu.

Stara Zagroda

W skład zagrody wchodzi budynek mieszkalny oraz mały wolno stojący budynek gospodarczy mieszczący stodołę oraz wydzieloną część dla zwierząt gospodarskich.

Można przyjąć iż budynek stodoły powstał równocześnie lub trochę później niż budynek mieszkalny mający w nadprożu wejścia datę 1768 r.

Budynek mieszkalny jednokondygnacyjny częściowo podpiwniczony z poddaszem nie mieszkalnym. Fundamenty i podmurówki z łamanego kamienia na zaprawie wapiennej. Ściany drewniane wieńcowe z zawęgłowaniem na kryty zamek bez ostatków. W górnych wieńcach ostanki tworzą tzw. rysie podtrzymujące wraz z kroksztykami okap dachu. Budynek na planie prostokąta z prostokątną dobudówką w północnym narożniku od strony tylnej. Wnętrza o układzie dwutraktu o trzech osiach. Budynek ustawiony kalenicowo do osi ulicy.

Obecnie we wnętrzu zagrody mieści się Muzeum Regionalne w którym można zobaczyć dawną kulturę Śląska Cieszyńskiego.

Kościół ewangelicko-augsburski p. w. Apostoła Jakuba Starszego

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-349/78 z dnia 07.07.1978 r.

Kościół został wybudowany według projektu lwowskiego architekta Floriana Onderka. Budowę ukończono w 1838 roku, wtedy także poświęcono kościół, którego dokonał ks. senior Józef Schimko. Wieża została dobudowana w latach 1856-1857 po całkowitym zrównaniu w prawach katolików i innych wyznań chrześcijańskich w cesarstwie. Murowana na planie kwadratu, jest zakończona strzelistym ostrosłukowym hełmem.

Świątynia murowana, do jej budowy użyto kamienia i cegły. Budowla nie ma wyraźnie zaznaczonych, jednolitych cech stylowych. Ma klasycystyczną fasadę, trójnawowe wnętrze z dwukondygnacyjnymi, drewnianymi łozami nad nawami bocznymi i półkoliście zamknięte prezbiterium po stronie wschodniej. Nawa główna posiada sklepienie kolebkowe. Dach kościoła jest czterospadowy i pokryty blachą.

W kościele znajduje się ambona o cechach rokokowych z przełomu XVIII i XIX w. oraz obraz Ostatniej Wieczerzy z początku XIX w. i kielichy, dzbany cynowe i lichtarze liczące ponad 200 lat. W latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX w. przeprowadzono wiele prac renowacyjnych, m. in.: odnowienie elewacji zewnętrznej i dachu na kościele oraz wymiana drzwi wejściowych. Wnętrze przemaalowano w 1990 r. wg projektu Karola Kubali. W 2000 r. obiekt został podświetlony.

Szkoła ewangelicka

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-348/78 z dnia 07.07.1978 r.

Obiekt wzniesiony w 1835 r. natomiast w 1870 r. zburzono go i wystawiono piętrowy budynek istniejący do czasów współczesnych.

W 1902 r. dobudowano do

niego skrzydło od strony południowo-wschodniej. W sieniach zachowały się spłaszczone sklepienia kolebkowe na gurtach. Budynek murowany z kamienia i cegły. Posiada sklepienia kolebkowe i żaglaste. Elewacja parteru posiada boniowanie, okna prostokątne, zdobione gzymsami. Dach czterospadowy pokryty blachą w latach 80 XX w.

Plebania ewangelicka

Wpisana do rejestru zabytków pod numerem A-347/78 z dnia 06.07.1978 r.

Położona w bezpośrednim sąsiedztwie kościoła ewangelickiego. Pochodzi z przełomu XVIII i XIX w. Budynek murowany z kamienia i cegły, piętrowy posiadający sklepienia kolebkowe, nakryty dachem tzw. polskim łamanym. W zasobach bibliotecznych najcenniejszym zabytkiem jest Biblia wydana w 1692 r. w Norymberdze.

Kościół parafialny p. w. św. Klemensa oraz dawny sierociniec - obecnie plebania

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-352/78 z dnia 07.07.1978 r.

Pierwsze wzmianki o parafii ustróńskiej pochodzą z 1447 r. Kościół był wówczas drewniany i

zlokalizowany na obecnym starym cmentarzu katolickim. W okresie reformacji trafił w ręce ewangelików. Pod koniec XVIII wieku z powodu fatalnego stanu budynku podjęto decyzję o jego zamknięciu. w 1784 r. utworzono nową, samodzielną parafię, a za świątynię posłużyła kaplica zlikwidowanego sierocińca jezuickiego. Po jej przebudowie na kościół późnobarokowo-klasycystyczny, poświęcono go w 1788 r.

W 1837 r. w miejsce dotychczasowej wieży drewnianej wybudowano nową murowaną, a w 1840 r. poszerzono nawę i prezbiterium. Budynek świątyni został zwrócony prezbiterium na zachód. Posiada nawę trójprzęsłową, a w niej i w transepcie sklepienia żaglaste o wydatnych gurtach. Okna są zamknięte łukiem segmentowym, a dach dwuspadowy obecnie pokryty jest blachą. Wieża czworoboczna o oknach zamkniętych półkoliście nakryta została kopulastym hełmem i posiada zegar.

Kościół filialny p. w. św. Anny

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-302/78 z dnia 21.04.1978 r.

Kościół zbudowany przez protestantów w XVI lub na początku XVII wieku. Od 1654 roku w posiadaniu katolików.

Rozebrany w XVIII wieku. Obecna świątynia wzniesiona z fundacji Antoniego Goczałkowskiego, konsekrowana w 1769 roku. Wieża nadbudowana w 1938 roku. Prezbiterium zamknięte trójbocznie przy nim od południa zakrystia. Nawa prostokątna, szersza od prezbiterium ze ściętymi narożnikami od zachodu. Prezbiterium przykryte pozornym sklepieniem kolebkowym, nawa i zakrystia stropem. Nad nawą wschodnią czworoboczna wieża. Na zewnątrz wydatny podcień wsparty na dwóch słupach, obiegający na około budynek. Na froncie powyżej podcienia okno zamknięte półkoliście, umieszczone centralnie. Całość wieńczy szczyt dachu z okapem i usytuowaną centralnie wieżą.

Kościół parafialny p. w. Podwyższenia Krzyża Świętego

Wpisany do rejestru
zabytków pod numerem
A-349/78 z dnia
07.07.1978 r.

Kościół wybudowany w
latach 1808-1810 przez
majstra Józefa Drahnego z
Cieszyna pod
kierownictwem Teofila
Zabbackiego zarządcy

dóbr z Ustronia. Świątynia jednonawowa z jednym wejściem od strony północnej. Zbudowany na planie prostokąta z poligonalną absydą na osi i dalej osiowo zakrystią z boczną osiową dobudówką. Wejście główne na osi, od strony północnej przez dwuprzęsłową kruchtę pod wieżą.

We wnętrzu znajdują się sklepienia oparte na gurtach. Nad nawą znajduje się dach dwuspadowy i jest kryty blachą miedzianą, natomiast nad prezbiterium pięciospadowy. Wyposażenie nosi cechy stylu późnorokokowego. Ołtarz główny z rzeźbami świętych Piotra i Pawła pochodzi z połowy XIX stulecia, kamienna chrzcielnica pochodzi z dawnej świątyni, wiszące świeczniki pochodzą z II połowy XIX stulecia, natomiast obrazy pochodzą z końca XIX stulecia.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.

6.1 Ocena stanu dziedzictwa kulturowego.

Na terenie Miasta Ustron stan zachowania zabytków jest zróżnicowany. W najlepszym stanie są budowle sakralne- zwłaszcza użytkowane kościoły. Nie mniej jednak niemal każda z powyższych budowli wymaga większych bądź mniejszych prac konserwatorsko remontowych.

Zabytkowe budynki mieszkalne będące własnością prywatną w dużej liczbie są zaniedbane. Zapewne ze względów finansowych spora część architektury murowanej, niezależnie od przeznaczenia, poddawana jest doraźnym remontom lub trwałym przeróbkom, które negatywnie wpływają na wizerunek danego obiektu i jego otoczenia. Tym samym wpływa to niekorzystnie na krajobraz kulturowy. Podstawową barierą jest tutaj, jak wspomniano wcześniej, brak środków na remonty prowadzone w zgodzie z tradycją i w harmonii z historią.

Wyjątkowej uwagi wymagają obiekty, które są najwartościowsze dla społeczności lokalnej zarówno z punktu widzenia kulturowego jak i ekonomicznego- murowana architektura zabytkowa w centrum miasta. Niektóre z obiektów są tylko zaniedbane i potrzebują jedynie odnowienia lub zmiany sposobu zagospodarowania, inne wymagają gruntownej renowacji kolejne zaś, są w bardzo dobrym stanie. Ogólnie rzecz ujmując wiele obiektów wymaga szczegółowego rozpoznania stanu technicznego. Dopiero na tej podstawie można podejmować trafne decyzje co do rodzaju podjętych działań.

6.2. Ocena działań gminnych władz samorządowych.

W ostatnich latach władze samorządowe zrealizowały istotne dla wizerunku gminy zadania. Przede wszystkim renowacji poddano przestrzeń publiczną. Miasto sukcesywnie pozyskuje środki z różnych źródeł na realizację kolejnych projektów. Warto w tym miejscu wspomnieć o przedsięwzięciach takich jak;

- "Rynek jako Salon Miasta - Rewitalizacja Rynku w Ustroniu",
- Modernizacja Amfiteatru oraz kompleksowe zagospodarowanie Parku Kuracyjnego,
- Rewitalizacja MDK Prażakówka – etap II,
- Remont Muzeum Ustrońskiego,
- Siła Płynie z Gór – Ogólnopolska Kampania Promocyjna Beskidzkiej 5,
- Rozwój współpracy między dwoma największymi miastami uzdrowiskowymi Euroregionu TS/ŚC: Karviną i Ustroniem w zakresie kultury i turystyki,

Działania gminy idą w dobrym kierunku o ile, co warto zaznaczyć, kolejne projekty nie będą naruszać krajobrazu z zatopionymi weń zabytkami a współgrać z układami urbanistycznymi i stanowić jedność między „starym a nowym”. Takie właśnie wytyczne zawarte są w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. Ustanowiono odpowiednie strefy ochrony oraz określono warunki zabudowy w taki sposób by chronić krajobraz kulturowy.

Debaty wymaga natomiast polityka informacyjna oraz oznakowanie zabytków i ich położenia. Należy przeanalizować możliwości dodatkowego oznakowania zabytków. Możliwości takie daje na przykład gminny portal mapowy <http://www.ustron.pl/mapa.htm>.

6.3 SWOT

Strengths (Mocne Strony):

- położenie gminy na malowniczym terenie o dużych walorach krajobrazowych,
- liczne atrakcje turystyczne, i dobrze rozwinięta baza turystyczna
- dobrze zachowane budynki sakralne,
- spora liczba obiektów składających się na tradycyjny krajobraz kulturowy
- wolne, atrakcyjne tereny do inwestowania w bazę turystyczno – noclegową,
- istnienie na terenie gminy placówek oświatowych
- prężnie działający MDK oraz Koła Gospodyń Wiejskich
- zasobne w eksponaty muzea
- dobre połączenia drogowe

Weaknesses (Słabe strony):

- w dużej mierze nienajlepszy stan zachowania zabytków nieruchomych,
- niewłaściwie przeprowadzone pod względem konserwatorskim remonty i modernizacje prywatnych domów mieszkalnych
- niewystarczające wyeksponowanie zabytków,
- brak oznaczeń informacyjnych prowadzących do przeważającej liczby zabytków,
- brak archeologicznych programów badawczych,
- niedostateczna liczba szlaków rowerowych i pieszych biegnących w sąsiedztwie wybranych zabytków,
- brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (uwzględniających potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego)
- chaos estetyczny fasad w centrum Ustronia, w szczególności w zakresie reklam, również wolnostojących
- ogólnie niski poziom dbałości o ład przestrzenny, szczególnie w atrakcyjnych terenach górskich

Opportunities (Szanse):

- restauracja obiektów zabytkowych,
- zwiększanie udziału funduszy prywatnych w pracach związanych z ochroną zabytków (współpraca z obecnymi właścicielami nieruchomości);
- udostępnianie obiektów atrakcyjnych turystycznie
- rewitalizacja wybranych miejsc na terenie miasta
- rozwijanie świadomości kulturowo-historycznej mieszkańców
- promowanie krajobrazu kulturowego gminy
- rozwój szlaków turystycznych ściśle powiązanych z zabytkami
- promocja produktów regionalnych i utrzymanie ich wysokiej jakości
- promocja gminy (jako ośrodka turystyki kulturowej),

Threats (Zagrożenia):

- skłonność do zagospodarowania obiektów zabytkowych w sposób uproszczony,
- brak środków mogący doprowadzić do postępującej degradacji wielu obiektów zabytkowych,
- rosnące koszty renowacji i konserwacji obiektów zabytkowych
- wysokie koszty zachowania zdegradowanych zabytków, konieczność poniesienia dużych nakładów na rewitalizację obiektów zabytkowych
- skumulowanie wydatków związane ze złym i bardzo złym stanem obiektów zabytkowych zagrożonych destrukcją,
- niedostatek środków publicznych na rewitalizację,
- progresywna dekapitalizacja większości budowli zabytkowych
- obniżenie się poziomu świadomości społecznej odnośnie walorów obiektów zabytkowych i ich znaczenia dla rozwoju gminy;
- powszechne utożsamianie kultury wyłącznie z rozrywką

6.4 Podsumowanie analizy SWOT

Miasto Ustroń posiada pokaźny potencjał, którego mocne strony określa przede wszystkim wartość zabytkowej architektury oraz wyjątkowy krajobraz kulturowy. Zabytkowe budynki murowane, zarówno sakralne jak i świeckie nie uległy jeszcze drastycznej dewaloryzacji. Zabytki położone są w malowniczym, atrakcyjnym krajobrazowo i przyrodniczo otoczeniu. Potencjał gminy osłabiają przede wszystkim czynniki o charakterze ekonomicznym. Jest to jednak problem z którym boryka się większość gmin. Ludność Ustronia posiada relatywnie wysoki stopień świadomości kulturowej. Utożsamia się z regionem, dostrzega jego wyjątkowość, rozumie problemy ochrony dziedzictwa kulturowego i w przewadze wskazuje na konieczność jego ochrony. Nie mniej jednak główne działania mieszkańców i władz samorządowych ukierunkowane są na rozwój turystyki rekreacyjnej, wypoczynkowej i uzdrowiskowej. Rozwój turystyki kulturowej, mimo coraz bogatszej oferty, jest niewystarczający w stosunku do potencjału. Dobrym rozwiązaniem wydaje się być wypracowanie mechanizmów umożliwiających uporządkowanie przestrzeni miasta i tym samym podkreślenie jego zabytkowego charakteru. Kolejny krok to Ochrona panoram oraz przedpola widokowych poszczególnych obiektów.

Koniecznym jest stworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z odpowiednio określonymi strefami ochrony i obserwacji.

Niepowtarzalną szansę dla zachowania i wykorzystania potencjału stwarzają zmieniające się uwarunkowania społeczne i polityczne, otwarcie na współpracę międzyregionalną, członkostwo w Unii Europejskiej i możliwość korzystania z jej funduszy, a także poprawa infrastruktury komunikacyjnej. Działania prowadzące do rewaloryzacji wartościowych elementów krajobrazu kulturowego miasta i ich promocji powinny być prowadzone w sposób uważny- zaplanowany i kontrolowany, przy udziale odpowiednich specjalistów. W przeciwnym razie poprawne spożytkowanie szans może zostać zagrożone poprzez pomniejszenie bądź zatarcie wartości kulturowych, np. w wyniku realizacji nowego budownictwa mieszkalnego czy rekreacyjnego, czy też błędnie prowadzonych inwestycji remontowych.

7. Założenia programowe

Celem Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Ustroń jest:

Poprawa stanu zachowania obiektów zabytkowych oraz ich ochrona i rewaloryzacja realizowana zarówno przez Miasto Ustroń jak i przez prywatnych właścicieli obiektów w celu zachowania ładu przestrzennego oraz rozwoju turystyki i szeroko rozumianej gospodarki, co w konsekwencji zaowocuje utrwaleniem poczucia tożsamości społeczności lokalnej.

Poniżej zamieszczono zestawienie priorytetów, kierunków działań i zadań Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Ustroń.

Priorytety są wobec siebie równoważne, co oznacza że poszczególne zadania w ramach różnych priorytetów można realizować równolegle. Poszczególne zadania w ramach danych kierunków działań powinny być realizowane w kolejności, która przyniesie jak najlepsze efekty. Określenie takiej kolejności wiąże się z wieloma zmiennymi czynnikami takimi jak; zasoby kadrowe, zasoby finansowe, nastroje społeczne, polityka gospodarcza itd.

PRIORYTET I	
Ochrona, opieka i wyeksponowanie obiektów zabytkowych oraz walorów krajobrazu kulturowego gminy	
A	ochrona i opieka nad zabytkami i krajobrazem kulturowym
KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	Informowanie właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na ich remonty
	Merytoryczna pomoc właścicielom zabytków w tworzeniu wniosków aplikacyjnych o środki na ich odnowę
	Aktywne zachęcanie sektora prywatnego do zagospodarowania obiektów zabytkowych.
	Stworzenie możliwości ulg podatkowych bądź zwolnień z podatku od nieruchomości dla właścicieli remontujących zewnętrzne elementy budynków zabytkowych
	Interwencja władz przy rażących naruszeniach prawa budowlanego głównie dotyczących rozbudowy i przebudowy zmieniającej bryłę obiektów lub ich charakterystycznych elementów
	Kontrola stanu zachowania i zabezpieczenia obiektów zabytkowych
	Okresowa analiza sposobów wykorzystania i udostępniania zabytków
Sprawowanie opieki nad zachowanymi zabytkami i ich otoczeniem	Prowadzenie przez Urząd Miasta bieżących działań mających na celu utrzymanie substancji zabytkowej obiektów wpisanych do rejestru zabytków, będących własnością Miasta Ustroń
	Podjęmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością miasta
	Odpowiednie utrzymanie otoczenia zabytków
	Wypracowanie metod pozwalających na kontrolę nad umieszczaniem na obiektach zabytkowych nie wpisanych do rejestru tablic szyldów i reklam i dostosowanie ich do kompozycji architektonicznej i charakteru budynku
	Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą
Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego	Włączanie problemów ochrony zabytków do zadań strategicznych, wynikających z koncepcji i planów rozwoju gminy
	Stworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi
	Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną w planach zagospodarowania przestrzennego (przede wszystkim w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji).

	Uaktualnienie stref ochrony stanowisk archeologicznych na załącznikach graficznych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
	Walka z samowolami budowlanymi.
	Ochrona panoram oraz przedpoli widokowych poszczególnych obiektów, zespołów bądź układów
Dbanie o stan i porządek przy starych cmentarzach z obszaru gminy	Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy cmentarzach (w szczególności nieczynnych)
	Renowacja zabytkowych nagrobków
	Inwentaryzacja zabytkowych nagrobków
B wyeksponowanie zabytków i krajobrazu kulturowego	
Prezentacja zabytków i określenie ich miejsca w przestrzeni	Oznaczenie obiektów zabytkowych wpisanych do GEZ na miejskim portalu mapowym http://www.ustron.pl/mapa.htm
	Budowa, konserwacja i uaktualnienie tablic informacyjnych i planów miasta z oznaczonymi obiektami zabytkowymi
	Oznakowanie obiektów zabytkowych i obiektów mających wartość historyczną tablicami informacyjnymi
Udostępnianie zabytków nieruchomych	Przeprowadzenie spotkań z właścicielami obiektów zabytkowych w celu ustalenia możliwości i zasad ich udostępniania.
	W miarę możliwości stałe bądź okresowe udostępnianie obiektów zabytkowych dla celów turystycznych i promocyjnych.
	W miarę możliwości organizowanie imprez lokalnych w obiektach zabytkowych bądź ich otoczeniu
Prezentacja zabytków po zmroku	Wykonanie energooszczędnej iluminacji najciekawszych zabytków

PRIORYTET II	
Promocja i popularyzacja dziedzictwa kulturowego	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA
Promocja i popularyzacja zabytków nieruchomych	Publikowanie materiałów reklamowych i turystycznych opisujących istniejące zabytki w gminie
	Opracowanie mapy zabytków gminy, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa
	Opracowanie informatora o zabytkach i obiektach posiadających wartość historyczną
	Popularyzacja dobrych realizacji konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach
Promocja i popularyzacja spuścizny historycznej i krajobrazu kulturowego	Wprowadzenie do kalendarza imprez kulturalnych przedsięwzięć związanych z promowaniem walorów historycznych gminy
	Wspieranie organizacji i stowarzyszeń w opracowaniu i publikowaniu materiałów dotyczących historii i zabytków gminy
	Utworzenie gminnego systemu informacji i promocji (bazy danych) środowiska kulturowego
	Wytyczenie i dopracowanie szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, konnych, samochodowych) wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego
Ułatwienie dostępu do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy	Aktualizacja i rozszerzenie informacji o obiektach zabytkowych na stronie internetowej Urzędu Miasta
	Publikacja artykułów o tematyce historii regionu na internetowej stronie miasta po uprzednim uzyskaniu zgody od autorów

PRIORYTET III	
Edukacja i szerzenie wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA
Szerzenie wiedzy- działania informacyjne	Udostępnianie zainteresowanym posiadanych informacji i dokumentacji historycznej bądź danych bibliograficznych
	Wypracowanie możliwości, publikacji krótkich artykułów o tematyce dziedzictwa kulturowego regionu na łamach popularnej regionalnej prasy codziennej
Szerzenie wiedzy- działania promocyjne	Inicjowanie i organizowanie obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa
	Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów (np. z historii regionu) i wystaw (w szczególności fotograficznych i malarskich)
	Opracowanie cyklu szkoleń wraz z materiałem poglądowym skierowanego do mieszkańców i właścicieli obiektów zabytkowych, mających na celu promowanie standardów w zakresie rewaloryzacji i remontowania obiektów zabytkowych oraz możliwości pozyskiwania funduszy na ten cel
	Ustanowienie i przyznawanie nagrody za osiągnięcia w dziedzinie rozpowszechniania i ochrony kultury materialnej miasta (w tym projektów maturalnych, prac magisterskich i dyplomowych).
Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego	Informowanie młodzieży szkolnej o zasobach krajoobrazu kulturowego miasta
	Włączenie i upowszechnienie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjach.
	Zorganizowanie w ramach zajęć szkolnych wycieczek po najciekawszych i najważniejszych miejscach w mieście oraz przedstawienie dzieciom i młodzieży jak największej liczby obiektów zabytkowych
	Organizowanie szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego

PRIORYTET IV	
Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego Gminy Żukowice	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA
Monitoring zasobów, systematyczna aktualizacja i uzupełnianie gminnej ewidencji zabytków	Rozpoznawanie i wprowadzenie do ewidencji zmian powstałych w wyniku rozbiórek
	Uzupełnienie kart adresowych zabytków w gminnej ewidencji o uzyskane dane na temat remontów i przebudów
	Wystąpienie do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków cennych obiektów wyłonionych w oparciu o debatę władz miasta z UOZ
	Stworzenie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i aktualizacja Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego – wykreślenie obiektów nieistniejących i dodanie zabytków wpisanych do gminnej ewidencji
Gromadzenie informacji i materiałów o przeszłości gminy	Stworzenie ogólnodostępnego kanału zbierania informacji o zabytkach znajdujących się w rękach prywatnych
	Gromadzenie materiałów archiwalnych (tj.: starych zdjęć, map itp.) ilustrujących dawny obraz przestrzeni miasta.
Rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych	Finansowanie wykonania kart ewidencyjnych zabytków nieruchomych dla obiektów zagrożonych
	Prowadzenie, wspieranie i w miarę możliwości finansowanie działań dokumentujących dziedzictwo kulturowe (m.in.: badania archeologiczne, historyczne i archiwalne).

Wprowadzenie w życie gminnego programu opieki nad zabytkami wymaga zaangażowania władz gmin oraz pracowników samorządowych odpowiedzialnych za sprawy związane z ochroną i opieką nad zabytkami. Efektywnym rozwiązaniem jest powoływanie przy wójcie zespołu, którego członkowie byłiby konsultantami w trakcie realizacji założeń Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.

Optimalny skład zespołu powinien zostać stworzony w oparciu o osoby;

- 1) doświadczone w pozyskiwaniu środków z różnego rodzaju funduszy,
- 2) mające styczność z kulturą i edukacją zwłaszcza w kręgach młodzieży,
- 3) posiadające wiedzę z dziedziny historii regionu i architektury,
- 4) osoby doświadczone w dziedzinie ochrony i opieki nad zabytkami,
- 5) posiadające realną wiedzę o mieszkańcach gminy i łatwość nawiązywania kontaktów w celach służących aktualizacji GEZ i wdrażaniu GPOnZ głównie wśród właścicieli prywatnych.

8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.

Podmiotem powołującym Gminny Program Opieki nad Zabytkami jest samorząd gminny. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań podjętych przez struktury gminy oraz (pośrednio) poprzez współpracę z podmiotami władającymi obiektami zabytkowymi. W kwestiach edukacyjnych i promocyjnych kluczową rolę będą odgrywać także mieszkańcy bezpośrednio nie związani z zabytkami i dziedzictwem kulturowym. W odniesieniu do lokalnej społeczności pielęgnowanie tradycji zawartej w zabytkach ma ścisły związek z kształtowaniem poczucia własnej wartości. W odniesieniu do podmiotów gospodarczych dobra kultury jakimi są zabytki mają potencjalnie dużą wartość marketingową.

Zakłada się, że w realizacji powyżej zredagowanego gminnego programu opieki nad zabytkami wykorzystane zostaną instrumenty prawne, finansowe i społeczne.

- Instrumenty finansowe:

- dotacje
- subwencje
- dofinansowania
- nagrody
- zachęty finansowe dla właścicieli obiektów zabytkowych
- korzystanie z funduszy Unii Europejskiej

- Instrumenty prawne:

- programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego
- dokumenty wydawane przez Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wynikające z przepisów ustawowych
- uchwały właściwych terytorialnie samorządów odnoszące się do zagadnień regulujących kształtowanie przestrzeni
- uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zawierających ustalenia dotyczące ochrony obiektów zabytkowych
- wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków najcenniejszych obiektów

- Instrumenty społeczne:

- edukacja kulturowa
- informacja
- współpraca
- współdziałanie z organizacjami społecznymi
- działania służące tworzeniu miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami

- Koordynacja:

- strategie rozwoju miasta
- plany rozwoju lokalnego
- programy prac konserwatorskich
- programy ochrony środowiska
- studia i analizy, koncepcje zrównoważonego rozwoju
- plany rewitalizacji
- współpraca z ośrodkami naukowymi

- Instrumenty kontrolne:
- aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków
- monitorowanie stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego

9. Zasady oceny realizacji programu

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o opiece nad zabytkami i ochronie zabytków (Dz. U. z 2003 r. Nr 162 poz. 1568 z późn. zm.) nakłada na wójta obowiązek sporządzania sprawozdań z realizacji programu co 2 lata. Sprawozdanie jest następnie przedkładane Radzie Miasta. Winno zawierać informację o zmianach zachodzących w Gminnej Ewidencji Zabytków i Rejestrze Zabytków; ponadto dane o podejmowanych działaniach na rzecz opieki nad zabytkami a także o postulatach mieszkańców i właścicieli obiektów dotyczących ochrony obiektów zabytkowych i dziedzictwa kulturowego.

Proponowane wskaźniki:

- liczba działań, projektów związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego,
- liczba obiektów poddanych pracom rewaloryzacyjnym, konserwatorskim,
- liczba działań, projektów związanych z edukacją kulturową,
- liczba działań, projektów związanych z promocją obiektów zabytkowych,
- liczba opracowanych prac studialnych (studia historyczno-urbanistyczne, studia krajobrazowe, katalogi typów zabudowy regionalnej i detalu architektonicznego),
- liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych
- liczba utworzonych / zmodernizowanych szlaków turystycznych, tras rowerowych, konnych
- liczba wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników),
- liczba utworzonych / zmodernizowanych elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej,
- zmiany ilości obiektów zabytkowych (rozbiórki, renowacje, kolejne wpisy do GEZ)
- poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- poziom (w %) objęcia terenu gminy wykonanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi,

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162 poz. 1568 z późn. zm.) obowiązki dbania o obiekty zabytkowe nałożone są na ich właścicieli i użytkowników. Właściciele mogą ubiegać się o wsparcie ze środków publicznych budżetu państwa, budżetu samorządu, funduszy celowych (w tym UE), oraz różnych fundacji.

Wybrane źródła dofinansowania:

- ogłaszane corocznie Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2013.php
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich - działanie Odnowa i rozwój
<http://www.minrol.gov.pl/pol/Wsparcie-rolnictwa-i-rybolowstwa/PROW-2014-2020>
- program operacyjny Innowacyjna Gospodarka
www.interreg.gov.pl
- programy operacyjne Regionalne Programy Operacyjne
www.interreg.gov.pl
- program operacyjny Infrastruktura i Środowisko
www.mrr.gov.pl
- program operacyjny Europejska Współpraca Terytorialna
www.mrr.gov.pl
- program operacyjny Fundusz dla Organizacji Pozarządowych
www.funduszngo.pl
- program Kultura Bliska - organizowany przez Fundację Wspomagania Wsi
<http://www.witrynawiejska.org.pl/>

